

Jaarverslag 2015

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Jaarverslag 2015

Verantwoordelijke uitgever

Y. Keppens

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten

Drukpersstraat 35/1

1000 Brussel

Inhoud

VOORWOORD	1
1 HET VAST COMITÉ P, OBSERVATORIUM VOOR EEN GLOBALE VISIE OP DE POLITIEZORG.	2
1.1 Ten dienste van de wetgevende macht	2
1.2 Missie	2
1.3 Observatoriumfunctie	3
1.4 Organisatie	3
1.4.1 Het Vast Comité P	3
1.4.2 De Dienst Enquêtes P	4
1.4.3 De ondersteunende diensten	4
DEEL I ORGANISATIE EN ACTIVITEITEN	5
1 Activiteiten van het Vast Comité P	7
1.1 Plenaire vergaderingen	7
1.2 Jaarverslag 2014	7
1.3 Verslagen	7
1.4 Deelname aan nationale en internationale studiedagen	7
1.5 Ontvangst van officiële delegaties	8
1.6 Bijdragen van het Comité P ten behoeve van verschillende internationale instanties die toezicht houden op de mensenrechten	8
1.7 Juridische standpunten van het Vast Comité P over bepaalde aspecten van het politieel handelen	9
2 Activiteiten van de Dienst Enquêtes P	10
2.1 Strafonderzoeken	10
2.2 Analyse van de geregistreerde inbreuken gekoppeld aan de in 2015 door de Dienst Enquêtes P overgemaakte strafonderzoeken tegen politieambtenaren	13
2.3 Klachtonderzoeken	14
2.4 Toezichtsonderzoeken	14

3	Het Comité P in de pers	16
4	Het Comité P als bron of referentie voor parlementaire vragen	16
5	Medewerkers	17
5.1	Opleidingen	17
5.2	Socioculturele activiteiten	18
6	Partnerschappen en middelen.....	18
6.1	Partnerschappen	18
6.2	Dotatie, uitgaven en middelen	18
6.3	Proces van controle en goedkeuring van de rekeningen	18
6.4	Financieringsproblematiek.....	19
DEEL II ONTVANGEN KLACHTEN		21
1	Totaal aantal klachtendossiers.....	23
2	Aantal klachtendossiers per maand	23
3	Type aangeklaagde feiten.....	24
4	Oriëntatie gegeven aan de nieuwe klachtendossiers	25
5	Afsluiting van de klachtendossiers.....	26
6	Politiekorpsen genoemd in de klachtendossiers	27
DEEL III GEVOERDE ONDERZOEKEN.....		29
1	Jihadistenkampen.....	31
1.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	31
1.2	Onderzoeksbevindingen.....	31
1.3	Conclusies	32
1.4	Aanbevelingen	32
2	Rijgedrag en verkeersongevallen met dienstvoertuigen – opvolging	34
2.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	34
2.2	Onderzoeksbevindingen.....	34
2.3	Conclusies	35
3	CoPPRa-project	36
3.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	36
3.2	Onderzoeksbevindingen.....	37
3.2.1	Inhoud en werking van het Belgische CoPPRa-project	37
3.2.1.1	Opleidingen met betrekking tot het CoPPRa-project	37
3.2.2	Opvolging en evaluatie van het CoPPRa-project.....	38

3.3	Stand van zaken van het CoPPRa-project in Europa	39
3.3.1	Actualisering van het CoPPRa-project en RAN-netwerk	39
3.3.2	CoPPRa in de andere deelnemende Lidstaten	39
3.3.3	Evaluatie van CoPPRa door België ter attentie van de Europese Unie	39
3.4	Conclusies	40
3.5	Aanbevelingen	41
4	Antiracisme- en antidiscriminatiebeleid binnen een diversiteitsbeleid in de politiezone Antwerpen.....	42
4.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	42
4.2	Onderzoeksbevindingen en conclusies.....	42
4.3	Aanbevelingen	45
5	Laboratoria voor wetenschappelijke en technische politie met focus op sporenopname in de geïntegreerde politie binnen het fenomeen diefstallen in woningen	48
5.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	48
5.2	Onderzoeksbevindingen.....	48
5.2.1	Wet-, regelgevend en beleidsmatig kader.....	48
5.2.1.1	Politielandschap.....	48
5.2.1.2	Kwaliteitsaspecten bekeken vanuit de Europese regelgeving.....	49
5.2.1.3	Gelijkwaardige dienstverlening.....	49
5.2.2	Functiebeschrijving en opdrachten van de directeur DJT	49
5.2.3	Analyse van de interviews.....	49
5.2.3.1	De beweegredenen voor de initiatieven	49
5.2.3.2	Kwaliteitsaspecten	51
5.2.3.3	Gelijkwaardige dienstverlening.....	52
5.2.4	De theoretische 'workload' van de LWTP	53
5.3	Conclusies	54
5.3.1	Inbedding van de opdrachten van technische en wetenschappelijke politie in het politielandschap	54
5.3.2	Begrippenkader	55
5.3.3	Percepties met betrekking tot de initiatieven.....	55
5.3.4	De (on)duidelijke rol van de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie	55
5.4	Aanbevelingen	56
5.4.1	Begrippenkader.....	56
5.4.2	Rol en bevoegdheden van de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie	56
5.4.3	Strategie en beleid.....	56
5.4.4	Kwaliteit.....	56
5.4.5	Gelijkwaardige dienstverlening	56

6	Screening van kandidaten bij de speciale eenheden – DSU	57
6.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	57
6.2	Onderzoeksbevindingen.....	57
6.3	Conclusies.....	58
6.4	Aanbeveling(en).....	58
7	Onderzoek naar de wijze waarop het OCAD internationale contacten onderhoudt met gelijkaardige buitenlandse of internationale diensten overeenkomstig het artikel 8, 3° van de OCAD-wet van 10 juli 2006	60
7.1	Situering en samenvatting van het onderzoek.....	60
7.2	Onderzoeksbevindingen.....	60
7.3	Conclusies.....	60
7.4	Aanbevelingen.....	61
8	Geweld tegen politie – Implicaties dreigingsniveau 3	63
8.1	Context en samenvatting van het onderzoek.....	63
8.2	Vaststellingen.....	63
8.3	Conclusies.....	64
8.4	Aanbevelingen.....	65

VOORWOORD

In deel I van onderhavig jaarverslag wordt een beknopt overzicht gegeven van de organisatie en de activiteiten van het Comité P gedurende het jaar 2015.

Deel II handelt over de afhandeling van de aan het Comité gemelde klachten, terwijl in deel III een synthese wordt gebracht van bepaalde door het Comité gevoerde toezichtonderzoeken.

Wanneer in dit document wordt verwezen naar het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten als instelling in zijn geheel wordt de benaming "Comité P" gebruikt. Wanneer het gaat over het beslissingsorgaan samengesteld uit de vijf werkende leden, waaronder de voorzitter en de ondervoorzitter, wordt de term "Vast Comité P" gehanteerd.

Op 31 december 2015 telde het Comité P 45 commissarissen-auditors en 32 administratieve medewerkers.

In 2016 liep ook het mandaat van de vaste leden Diane Reynders en Emile Dejeansart af. Op 1 juni 2016 mocht het Vast Comité twee nieuwe leden verwelkomen, de heren Jack Vissers en Antonio Caci.

Als volkomen extern en onafhankelijk controleorgaan streeft het Comité P er meer dan ooit naar om op een neutrale, effectieve en constructieve wijze bij te dragen tot een goede en democratische werking van de politiediensten.

Dat is enkel mogelijk mits de bekwame betrokkenheid en volgehouden inzet van alle medewerkers. Het Vast Comité P houdt eraan om hen bij dezen daarvoor uitdrukkelijk te danken.

Yves Keppens

Voorzitter

Guy Cumps

Ondervoorzitter

Herman Daens

Vast Lid

Jack Vissers

Vast Lid

Antonio Caci

Vast Lid

1 HET VAST COMITÉ P, OBSERVATORIUM VOOR EEN GLOBALE VISIE OP DE POLITIEZORG

1.1 Ten dienste van de wetgevende macht

Het Vast Comité P is een **onafhankelijke instelling**, die hoofdzakelijk ten behoeve van de wetgevende macht optreedt, in het bijzonder om deze bij te staan in zijn grondwettelijk toezicht op de uitvoerende macht. Wanneer één van zijn componenten, met name de Dienst Enquêtes P, strafonderzoeken uitvoert, dan gebeurt dit echter onder de rechtstreekse leiding en het gezag van de opdrachtgevende magistraat.

Het Comité P ontvangt een jaarlijkse dotatie van de Kamer van volksvertegenwoordigers en is aan deze laatste verantwoording verschuldigd. De Kamer oefent evenwel geen strikt hiërarchisch gezag uit – de operationele onafhankelijkheid is wettelijk verankerd – en het Comité P heeft ook **geen enkele hiërarchische band** met eender welke overheid.

De finaliteit van het Comité P is de **volledig externe en neutrale controle** van de politiediensten of bijzondere inspectiediensten (en van het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse), die noodzakelijk is wanneer organisatiegebonden controle onvoldoende is of lijkt en het Parlement of de politieoverheid een extern optreden noodzakelijk acht, onverminderd het eigen initiatiefrecht van het Vast Comité P.

Deze specificiteit onderscheidt het Comité P van andere inspectie- of toezichtorganen zoals de diensten intern toezicht die geïntegreerd zijn in de structuur zelf van de politiediensten of de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie (AIG) die functioneert onder het gezag van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie.

1.2 Missie

De eerder opgestelde missieverklaring blijft ongewijzigd. Zij luidt als volgt:

“Het Comité P wil bijdragen tot de goede werking van een **democratische, integere en gemeenschapsgerichte** politie.

Het is de externe instelling die onder de begeleiding van het federale parlement belast is met het toezicht op de globale werking van de politie-, inspectie- of controlediensten en op de uitoefening van de politiefunctie door alle bevoegde ambtenaren. In het bijzonder ziet het Comité P toe op de wijze waarop de doeltreffendheid, doelmatigheid en coördinatie worden verwezenlijkt en op de wijze waarop de fundamentele rechten en vrijheden worden nageleefd en actief gestimuleerd.

Het Comité P wil, als observatorium van de politiefunctie, op basis van eigen onderzoek en analyse, zowel op eigen initiatief als op vraag:

- de **beeldvorming** rond de politiefunctie en -werking permanent **actualiseren**;
- de **politiewerking beoordelen** en zich erover uitspreken en;
- aan de bevoegde (politie)overheden **voorstellen en adviezen verstrekken**.

Daarnaast wordt ook voorzien in gespecialiseerde onderzoekers ten behoeve van de gerechtelijke overheden voor het voeren van **strafonderzoeken**.

De vijf leden van het Vast Comité P streven ernaar om in overleg bovenvermelde opdrachten te realiseren:

- door zich in de eerste plaats toe te leggen op de organisatie en werking van de politiediensten;
- met bijzondere aandacht voor een proactieve en constructieve aanpak van de problemen;
- onafhankelijk van de politiestructuur en de politieoverheden;
- op een objectieve en methodologisch onderbouwde wijze;
- door permanent een hoog niveau van professionalisme na te streven;
- door als lerende organisatie naar uitmuntendheid te streven;
- in een positieve werksfeer;
- en dit via een specifieke, collegiale en pluralistische besluitvorming”.

1.3 Observatoriumfunctie

Sinds zijn oprichting heeft het Comité P het hoofd moeten bieden aan een aanzienlijke toename van het aantal individuele klachten en aangiften. De behandeling van deze klachten en aangiften heeft een belangrijke invloed op de werklust van het Comité P. **Daarom heeft de wetgever het Comité P uitdrukkelijk verzocht om zijn activiteiten toe te spitsen op zijn essentiële opdrachten en taken, met name de bescherming van de grondwettelijke rechten en fundamentele vrijheden van de burgers, alsook de coördinatie en doelmatigheid/doeltreffendheid van de politiediensten.**

Deze opdracht meent het Comité P optimaal te kunnen vervullen via zijn observatoriumfunctie, en dit ten voordele van de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht, alsook van de verschillende politie-verantwoordelijken zelf.

De hoofdaccenten van het observatorium liggen in het toezicht op de politiefunctie in haar geheel en in het bijzonder op de coördinatie, de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de politiediensten en de diensten en ambtenaren met politiebevoegdheid, evenals op de manier waarop zij omgaan met de bescherming van de rechten en vrijheden van de burger.

Naast de eigen expertise in de instelling zal het Comité P, waar nodig, een beroep doen op externe expertise. Het proces van de beeldvorming verloopt zowel proactief als reactief en zowel op eigen initiatief als op vraag. Waar mogelijk worden uitspraken binnen de kortst mogelijke termijn gedaan, zowel over de sterke punten en de verbeterpunten als over de disfuncties.

Het Comité P vervult deze opdracht via:

- het verzamelen en registreren van informatie;
- onderzoek op het terrein en analyse;
- het verspreiden van zijn conclusies;
- het verstrekken van advies en aanbevelingen op lange, middellange en korte termijn, al dan niet vanuit een ‘early warning’-gedachte;
- het opvolgen van de gedane aanbevelingen.

1.4 Organisatie

Het Vast Comité P wordt in zijn taken bijgestaan door een Dienst Enquêtes (hierna Dienst Enquêtes P genoemd) en ondersteund door een administratieve dienst.

1.4.1 Het Vast Comité P

Het Vast Comité P is samengesteld uit vijf werkende leden, onder wie een voorzitter – die een magistraat moet zijn – en een ondervoorzitter. Ze worden benoemd door de Kamer van volksvertegenwoordigers voor een vernieuwbare termijn van zes jaar. Voor elk van hen worden twee plaatsvervangers benoemd. Het Vast Comité P wordt bijgestaan door een griffier, die eveneens door de Kamer van volksvertegenwoordigers wordt benoemd.

1.4.2 De Dienst Enquêtes P

De Dienst Enquêtes P wordt geleid door een directeur-generaal bijgestaan door twee adjunct-directeurs-generaal. Ze worden door het Vast Comité P benoemd voor een termijn van vijf jaar, die vernieuwbaar is.

De leden van de Dienst Enquêtes P dragen allen, zonder onderscheid van niveau of graad, de titel van commissaris-auditor.

1.4.3 De ondersteunende diensten

Het Vast Comité P en de Dienst Enquêtes P worden bijgestaan door administratieve medewerkers die, onder leiding van de griffier, de nodige ondersteuning geven in de volgende domeinen: secretariaat, vertaling, juridische studies, financiën, personeel, logistiek, informatie en documentatie.

Meer in het bijzonder geeft het Vast Comité P geregeld opdrachten aan zijn juridische cel om bepaalde problematieken grondig te analyseren.

DEEL I

ORGANISATIE EN ACTIVITEITEN

1 ACTIVITEITEN VAN HET VAST COMITÉ P

1.1 Plenaire vergaderingen

In 2015 heeft het Vast Comité P 42 plenaire vergaderingen gehouden en 7 gemeenschappelijke vergaderingen met het Vast Comité I. De plenaire vergadering bestaat uit de vijf werkende leden en de griffier. Zij beslist o.m. over het gevolg dat wordt gegeven aan de ontvangen klachten en over de opening van punctuele of thematische toezichtsonderzoeken.

1.2 Jaarverslag 2014

Naar jaarlijkse gewoonte heeft het Comité P zijn jaarverslag 2014 neergelegd bij de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat. Het jaarverslag werd op 25 november 2015 op constructieve wijze besproken met de leden van de parlementaire begeleidingscommissies van de Comités P en I.

1.3 Verslagen

In 2015 werden 17 verslagen overgemaakt aan de parlementaire begeleidingscommissie van het Comité P, 17 verslagen aan de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken en 14 aan de minister van Justitie. Het betreft de volgende verslagen:

- COPPRA–Project in de praktijk – opvolgingsverslag;
- Gezamenlijk toezichtsonderzoek over de wijze waarop het OCAD de informatie, opgeslagen in de Joint Information Box (JIB) beheert, analyseert en verspreidt overeenkomstig de uitvoering van het Plan Radicalisme;
- Gezamenlijk toezichtsonderzoek naar de wijze waarop het OCAD omgaat met het bekendmaken van de identiteit en professionele hoedanigheid van sommige personeelsleden via sociale media op Internet;
- Het politiebeleid omtrent drugs in het schoolmilieu;
- Onthaal en slachtofferbejegening van intrafamiliaal geweld;
- Toezichtsonderzoek omtrent de implementatie van de ministeriële omzendbrief CP3 betreffende de organisatiebeheersing in de geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus (29/03/2011);
- Kennisoverdracht in het licht van de vele vertrekken bij de politiediensten;
- PZ Namen – Opvolgingsonderzoek;
- Verslag betreffende het gemeenschappelijk onderzoek naar de wijze waarop het OCAD internationale contacten onderhoudt met gelijkaardige buitenlandse of internationale diensten overeenkomstig het artikel 8, 3° van de OCAD-wet van 10 juli 2006;
- Verslag betreffende het gemeenschappelijk onderzoek naar de wijze waarop het OCAD internationale contacten onderhoudt met gelijkaardige buitenlandse of internationale diensten overeenkomstig het artikel 8, 3° van de OCAD-wet van 10 juli 2006 (eindverslag van het aanvullend onderzoek);
- Organisatie van een kamp voor sympathisanten van Sharia4Belgium in de provincie Luik eind oktober 2013, de incidenten die naar aanleiding daarvan werden opgemerkt en de lessen die eruit werden getrokken op politieel niveau;
- De rol van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie bij de selectie en evaluatie van de mandaathouders bij de geïntegreerde politie;
- Antiracisme- en antidiscriminatiebeleid binnen een diversiteitsbeleid in de politiezone Antwerpen;
- Geweld tegen politie - Implicaties dreigingsniveau 3;
- Uitrusting van de politietroepen die worden ingezet voor opdrachten van genegotieerd beheer van de publieke ruimte;
- Screening van kandidaten bij de speciale eenheden – DSU;
- Politieaanpak van foreign fighters in België.

Daarnaast werden diverse verslagen gericht aan gerechtelijke en bestuurlijke overheden. Sommige van die verslagen werden tegelijkertijd aan meerdere bestemmingen overgemaakt.

1.4 Deelname aan nationale en internationale studiedagen

Bosnië-Herzegovina en Montenegro hebben onafhankelijke « police complaints bodies » opgericht. Voor deze nieuwe instellingen is de werking van het Vast Comité P een voorbeeld. In april 2015 heeft een lid van het Comité de werking van het Comité P toegelicht in Sarajevo.

Het Comité P was observator bij « Le défenseur des droits » en nam deel aan de werkvergadering en het

deel I: organisatie en activiteiten

colloquium georganiseerd door de Sûreté du Québec « Sommet interdisciplinaire sur l'usage de la force ».

Leden van het Vast Comité P namen verder nog deel aan internationale studiedagen, zoals: « Gestion des foules et les droits du citoyen », Zwitserland; « Counter Terror Expo Conference », Londen; « Cybercriminalité et transformation numérique », Lille; « Lutte internationale contre le terrorisme », Caen.

Het Vast Comité P nam in 2015 ook deel aan de jaarlijkse EPAC-conferentie. In Parijs werd er tijdens een driedaags seminarie informatie uitgewisseld tussen de verschillende controle-instanties van de EU-lidstaten.

1.5 Ontvangst van officiële delegaties

Op 9 februari 2015 bezocht de bijzondere commissie belast met de parlementaire begeleiding van het Vast Comité P onze instelling.

Op de zetel van het Vast Comité P werden verder diverse delegaties ontvangen uit onder meer Canada, Tunesië en Servië.

1.6 Bijdragen van het Comité P ten behoeve van verschillende internationale instanties die toezicht houden op de mensenrechten

De aandachtspunten van het Comité P inzake bescherming van de fundamentele rechten van de burgers in het kader van de uitoefening van het politieambt vallen samen met die van de internationale instellingen die onder het gezag van de Raad van Europa en de Verenigde Naties toezicht houden op de eerbiediging van de mensenrechten. Op vraag van de regering (vooral de FOD Justitie) verleent het Comité P geregeld zijn medewerking aan deze instellingen door bij te dragen aan het opstellen van rapporten, vertegenwoordigers te ontmoeten tijdens periodieke of ad-hocbezoeken of gerichte vragen te beantwoorden. De diversiteit van de kennis en informatie waarover het Comité P beschikt en de knowhow die het heeft opgebouwd in het opsporen van politionele disfuncties en goede praktijken zijn voor deze instellingen van groot belang.

In februari 2015 heeft het Comité P bijgedragen tot het antwoord van de Belgische regering aan het Europees comité ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) door cijfergegevens te leveren voor de jaren 2009 tot 2013 met betrekking tot de vonnissen en arresten uitgesproken tegen politieambtenaren wegens daden van foltering of mishandeling.

Eind september 2015 werd het Comité P door de FOD Justitie in kennis gesteld van het arrest dat op 28 september 2015 gevelde was door de Grote Kamer van het Europees hof voor de rechten van de mens in de zaak BOUYID tegen België inzake politiegeweld¹. Het Hof heeft besloten dat de klap die de eisers hadden gekregen van de politieagenten terwijl ze onder hun toezicht stonden in het commissariaat afbreuk heeft gedaan aan hun waardigheid en er schending was van artikel 3 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens, omdat ze een vernederende behandeling hebben ondergaan. Het Hof heeft bovendien besloten dat de eisers geen daadwerkelijk onderzoek hebben genoten en dat artikel 3 van het Verdrag daardoor geschonden was. Op dat ogenblik had het Comité P geen specifieke bijdrage te leveren aan de FOD Justitie met het oog op de tenuitvoerlegging van het arrest van het Europees hof voor de rechten van de mens maar heeft het wel te kennen gegeven dat het op de hoogte wenste te blijven van de initiatieven die zouden worden genomen in het verlengde van dat arrest.

In december 2015 werd het Comité P door de FOD Justitie gecontacteerd om de cijfergegevens up te daten die het in 2014 meegedeeld had ter attentie van het Comité tegen foltering van de Verenigde Naties (CAT) opdat die nieuwe cijfers zouden kunnen worden meegedeeld aan de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties, in het kader van het Universeel periodiek onderzoek (UPO). Het Comité P heeft die geactualiseerde cijfers begin januari 2016 toegezonden. Die cijfergegevens handelden over de periode 2005-2014 en hadden betrekking op:

¹ EHRM, arrest BOUYID tegen België, 28 september 2015. Twee broers, waarvan er een minderjarig was op het ogenblik van de feiten, hadden aangevoerd dat twee politiemannen van het commissariaat van de gemeente waar ze met hun familie woonden hen een klap zouden gegeven hebben terwijl ze onder hun toezicht stonden op het commissariaat.

- het aantal klachten waarin daden van foltering of mishandeling door politieambtenaren worden aangevoerd, rechtstreeks ingediend bij het Comité P;
- het aantal strafonderzoeken gevoerd door de Dienst Enquêtes P naar feiten van foltering of mishandeling door politieambtenaren;
- het aantal strafrechtelijke veroordelingen uitgesproken lastens politieambtenaren voor daden van foltering of mishandeling en gemeld aan het Comité P door de gerechtelijke overheden in uitvoering van artikel 14, 1ste lid, van de organieke wet van 18 juli 1991.

In zijn bijdrage aan de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties, in het kader van het UPO, heeft het Comité P ook gewag gemaakt van de resultaten van de analyse die het in het kader van zijn activiteitenverslag 2012² gemaakt had van de gerechtelijke beslissingen meegedeeld aan het Comité P inzake politiegeweld.

1.7 Juridische standpunten van het Vast Comité P over bepaalde aspecten van het politieel handelen

Om zich te kunnen uitspreken over de gegrondheid van een klacht, dient het Vast Comité P vaak voorafgaandelijk een gericht of punctueel juridisch standpunt in te nemen, dat over het algemeen wordt voorbereid door de juridische cel van de administratieve dienst. In de loop van het jaar 2015 heeft de juridische cel in dit verband adviezen geformuleerd in de volgende domeinen: de bevoegdheid van het Comité P ten aanzien van het optreden van een bijzondere inspectiedienst georganiseerd op gemeentelijk vlak; de aanwezigheid van een camera in de fouilleerruimte; het politieoptreden in het kader van een inbreuk op de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren; de aanrekening van medische kosten veroorzaakt in het kader van een bestuurlijke *versus* gerechtelijke aanhouding; het niet optreden van de politie in een burgerlijk geschil waarbij een garagist een retentierecht heeft uitgeoefend; de houding van de politie in een burgerlijk geschil; het takelen van voertuigen (retentierecht, geen verzekering, geen inschrijving, buitenlandse kentekenplaat, onregelmatig parkeren, enz.); het doorzoeken van een voertuig op de openbare weg; de bestuurlijke aanhouding in het kader van de vreemdelingenwetgeving; de territoriale bevoegdheid van een veldwachter; de bestuurlijke aanhouding van iemand die zich niet op de openbare weg bevindt; het optreden van de politie in het kader van intrafamiliaal geweld; het verwittigen van een vertrouwenspersoon in het kader van een bestuurlijke *versus* gerechtelijke aanhouding; het raadplegen van databanken en het nagaan van antecedenten bij de rekrutering; het volledig uitkleden tijdens een lichaamsfouillering voor opsluiting in de cel; de onderzoeksdadens gesteld door de politie waarover de ouders van een minderjarige die ervan verdacht wordt een als misdrijf omschreven feit te hebben gepleegd moeten worden ingelicht; het politieoptreden bij de vaststelling van een vluchtmisdrijf, enz.

De juridische cel maakt overigens ook analyses met betrekking tot problemen die worden aangekaart in het kader van een toezichtsonderzoek of een specifieke gebeurtenis. Zo heeft de juridische cel in de loop van het jaar 2015 analyses verricht in de volgende domeinen: de inzet van privébewakingsondernemingen voor de uitvoering van niet-kerntaken van politie; de evaluatie van de leden van de geïntegreerde politie; de inventaris van de bijzondere inspectiediensten op federaal niveau; de toegang van het Comité P tot de databank van de DIV; de identificatie van politieambtenaren; de rechtspraak van de Raad van State inzake tucht betreffende de geïntegreerde politie; de toegang *in real time* tot de beelden van de camera's die geïnstalleerd zijn op het netwerk van de openbare vervoersmaatschappijen; de veiligheidsdiensten van de openbare vervoersmaatschappijen; de gerechtelijke beslissingen uitgesproken lastens leden van de geïntegreerde politie inzake diefstal voor de periode 2009-2014; de onrechtmatige toegang tot databanken door de leden van de politiediensten; het vaststellen en onderzoeken van niet-strafrechtelijke feiten gepleegd door Belgische politieambtenaren die een interventie uitvoeren op Frans grondgebied in het kader van het samenwerkingsakkoord Doornik II en de aanwending van die feiten op tuchtrechtelijk vlak, enz.

² Cf. Activiteitenverslag 2012 van het Comité P, p. 106-138.

2 ACTIVITEITEN VAN DE DIENST ENQUÊTES P

De Dienst Enquêtes P voert zowel strafonderzoeken, klachtonderzoeken als toezichtsonderzoeken. Hierna volgt een overzicht van de onderzoeken gestart én aan de Dienst Enquêtes P toegewezen in 2015. Dit biedt echter geen volledig zicht op de behandelde dossiers. Daarom zijn de in het kalenderjaar 2015 nog in behandeling zijnde dossiers aan dit overzicht toegevoegd.

2.1 Strafonderzoeken

Tabel 1: Aantal strafonderzoeken 2010-2015 incl. evolutie 2014-2015

Typologie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Evolutie 2014-2015
Strafonderzoeken uitgevoerd door de Dienst Enquêtes P	281	224	118	128	113	130	+15%

In 2015 voerde de Dienst Enquêtes P 130 strafonderzoeken. Dit is een stijging van 17 dossiers of 15% ten opzichte van 2014. In 2015 voerde de Dienst Enquêtes P daarmee ongeveer evenveel strafonderzoeken uit als in 2013. Zoals al vorige jaren vermeld, bevat dit aantal niet alle strafonderzoeken die tegen politieambtenaren werden gevoerd. Sinds 22 september 2011 bestaat er een ministeriële richtlijn die de taakverdeling regelt inzake de opdrachten van gerechtelijke politie betreffende misdrijven waarbij politieambtenaren betrokken zijn. Die richtlijn werd door de minister van Justitie uitgevaardigd op voorstel van het Vast Comité P, om te vermijden dat de gerechtelijke onderzoeken de uitvoering van de andere opdrachten van de Dienst Enquêtes, inzonderheid de toezichtsonderzoeken, in het gedrang zouden brengen.

In navolging van die ministeriële richtlijn stuurde de directeur-generaal van de Dienst Enquêtes P in 2015 zes van de aan de dienst overgemaakte dossiers terug naar de opdrachtgever van het onderzoek. In 2014 waren er dat nog negen. Van die zes kwamen vier opdrachten van een arbeidsauditeur, met de gerechtelijke kwalificatie 'belaging', en twee opdrachten van een procureur des Konings met de kwalificatie 'drugs' en 'schending beroepsgeheim'.

Tabel 2: Opdrachtgever van de strafonderzoeken 2015

2015	Aantal dossiers
Procureur des Konings	76 (9)
Onderzoeksrechter	37 (2)
Arbeidsauditeur	5
Federaal Parket	0
Aanvankelijk PV DE	12
Totaal	130

In 2015 voerde de Dienst Enquêtes P 76 strafonderzoeken (58,5%) op vraag van de procureurs des Konings. In negen daarvan stelde de Dienst Enquêtes P het aanvankelijk proces-verbaal op. De onderzoeksrechters maakten 37 dossiers over aan de Dienst Enquêtes P, waarvan twee dossiers startten met een aanvankelijk proces-verbaal van onze diensten. De arbeidsauditeurs maakten in 2015 vijf dossiers over aan de Dienst Enquêtes P. De commissarissen-auditors maakten verder nog 12 aanvankelijke processen-verbaal over aan de procureurs des Konings, zonder dat hieruit verder onderzoek volgde voor de Dienst Enquêtes P.

Tabel 3: Aantal strafonderzoeken per gerechtelijk arrondissement 2013-2015 incl. evolutie 2014-2015

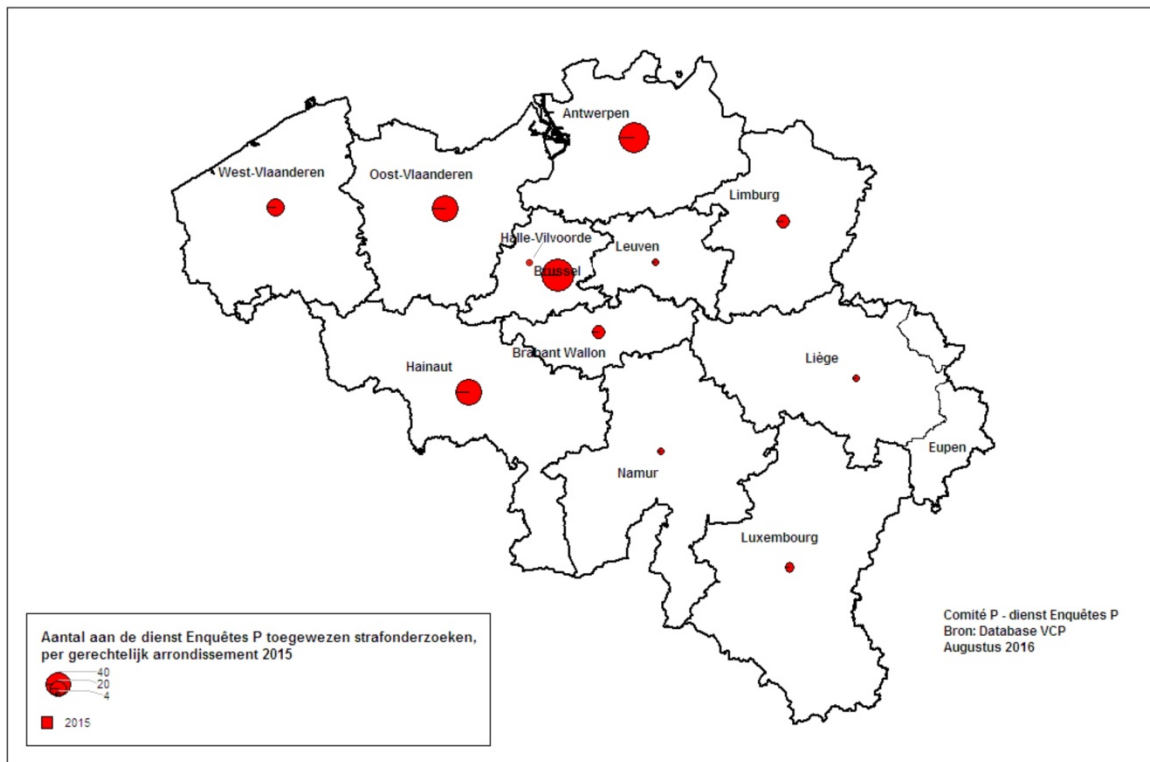
Hof van beroep	Gerechtelijk Arrondissement	Afdeling	2013	2014	2015	% aandeel 2015	Evolutie 2014- 2015
ANTWERPEN	ANTWERPEN		15	21	25	19,2%	4
		ANTWERPEN	6				0
		MECHELEN	5				0
		TURNHOUT	4				0
	LIMBURG		14	6	6	4,6%	0
		HASSELT	1				0
		TONGEREN	13				0
BRUSSEL	BRUSSEL		43	42			*
		BRUSSEL		(27)	32	24,6%	*
		HALLE-VILVOORDE		(7)	2	1,5%	*
	LEUVEN	LEUVEN	4	1	2	1,5%	1
	BRABANT WALLON	NIVELLES	2	2	7	5,4%	5
GENT	OOST-VLAANDEREN		17	15	20	15,4%	5
		DENDERMONDE	13				0
		GENT	4				0
		OUDENAARDE	0				0
	WEST-VLAANDEREN		14	7	8	6,2%	1
		BRUGGE	3				0
		KORTRIJK	5				0
		IEPER	1				0
		VEURNE	5				0
LIEGE	LIEGE		3	2	2	1,5%	0
		EUPEN	0				0
		HUY	1				0
		LIEGE	1				0
		VERVIERS	1				0
	LUXEMBOURG		2	1	3	2,3%	2
		ARLON	0				0
		MARCHE	1				0
		NEUFCHATEAU	1				0
	NAMUR		8	5	2	1,5%	-3
		NAMUR	3				0
		DI NANT	5				0
MONS	HAINAUT		6	11	21	16,2%	10
		CHARLEROI	2				0
		TOURNAI	2				0
		MONS	2				0
	TOTAAL		128	113	130	100%	17

Bij het vergelijkend jaaroverzicht van de activiteiten per gerechtelijk arrondissement dient rekening te worden gehouden met de schaalvergroting van de gerechtelijke arrondissementen. Die hervorming ging van start op 1 april 2014.

Uit tabel 3 blijkt dat de Dienst Enquêtes P ook in 2015 vooral strafonderzoeken uitvoerde in opdracht van de gerechtelijke overheden in Brussel, namelijk 32. De gerechtelijke overheden van het gerechtelijk arrondissement Antwerpen maakten 25 strafonderzoeken over, een stijging met vier ten opzichte van 2014. Net zoals in 2014 merken we een stijging van het aantal gevoerde strafonderzoeken op vraag van de gerechtelijke overheden van het gerechtelijk arrondissement Henegouwen. In 2015 ging het aantal er van 11 naar 21. Enkel de gerechtelijke overheden van het gerechtelijk arrondissement Namen deden in 2015 minder een beroep op de onderzoekers van de Dienst Enquêtes P.

deel I: organisatie en activiteiten

Kaart 1: Aantal strafonderzoeken 2015 per gerechtelijk arrondissement

Van de 130 strafonderzoeken was bijna de helft (48%) afkomstig van Vlaamse gerechtelijke arrondissementen, ruim een vierde (27%) van het gerechtelijk arrondissement Brussel en een vierde (25%) van Waalse gerechtelijke arrondissementen.

Bij zeven op tien strafonderzoeken was een personeelslid van een lokaal politiekorps betrokken. Een vierde van de strafonderzoeken ging over een personeelslid van de federale politie. De overige strafonderzoeken betroffen personeelsleden van de Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie, van een politieschool, van bijzondere inspectiediensten of van de douane.

Tabel 4: Aantal strafonderzoeken 2015 per initiatiefnemer en per gerechtelijk arrondissement

	Procureur des Konings	Onderzoeksrechter	Dienst Enquêtes	Arbeidsauditeur	Totaal
Antwerpen	14	7	4	0	25
Brabant wallon	6	0	1	0	7
Brussel	15	7	9	1	32
Eupen	0	0	0	0	0
Hainaut	8	11	0	2	21
Halle-Vilvoorde	2	0	0	0	2
Leuven	1	0	1	0	2
Liège	1	0	0	1	2
Limburg	2	3	1	0	6
Luxembourg	1	1	1	0	3
Namur	2	0	0	0	2
Oost-Vlaanderen	13	1	5	1	20
West-Vlaanderen	2	5	1	0	8
TOTAAL	67	35	23	5	130

In 2015 komt telkens ongeveer een vijfde van de door de procureurs des Konings aan de Dienst Enquêtes P gevraagde strafonderzoeken uit de gerechtelijke arrondissementen Antwerpen, Brussel en Oost-Vlaanderen. Een achtste van de door de procureur des Konings gevraagde strafonderzoeken werd in het gerechtelijk arrondissement Henegouwen gevoerd. Zes strafonderzoeken kwamen van de procureur des Konings van Waals-Brabant. De procureurs van de andere gerechtelijke arrondissementen namen één à twee strafonderzoeken voor hun rekening.

Van de door de onderzoeksrechters aan de Dienst Enquêtes P overgemaakte strafonderzoeken komen er 11 uit het gerechtelijk arrondissement Henegouwen, zeven uit de gerechtelijke arrondissementen Brussel en Antwerpen, vijf uit West-Vlaanderen, drie uit Limburg en, ten slotte, één uit Luxemburg.

De vijf door de arbeidsauditeur bij de Dienst Enquêtes P geïnitieerde strafonderzoeken waren afkomstig uit de gerechtelijke arrondissementen Henegouwen (2), Brussel (1), Oost-Vlaanderen (1) en Luik (1).

De strafonderzoeken die startten op basis van een proces-verbaal opgesteld door een commissaris-auditor van de Dienst Enquêtes P waren ten dienste van de gerechtelijke arrondissementen Brussel (9), Oost-Vlaanderen (5) en Antwerpen (4). Telkens één PV was bestemd voor de arrondissementen Waals-Brabant, Leuven, Limburg, Luxemburg en West-Vlaanderen.

2.2 Analyse van de geregistreerde inbreuken gekoppeld aan de in 2015 door de Dienst Enquêtes P overgemaakte strafonderzoeken tegen politieambtenaren

Hierna volgt een overzicht van de geregistreerde inbreuken in de in 2015 aan de Dienst Enquêtes P overgemaakte strafonderzoeken. De gerechtelijke overheden kunnen daarbij in eenzelfde strafonderzoek meerdere inbreuken kwalificeren.

deel I: organisatie en activiteiten

Tabel 5: Verdeling van de gevoerde strafonderzoeken naar aard van de geregistreeerde inbreuk 2015

INBREUKEN	2015
Gewelddaden tegen personen of goederen	31
Valsheid gepleegd door een ambtenaar in de uitoefening van zijn functies	20
Daden van willekeur	17
Schending van het beroepsgeheim	16
Omkoping	7
Wapens (wederrechtelijk dragen, onwettig bezitten, ...)	7
Verduistering of diefstal door ambtenaar	6
Onmenselijke behandeling	5
Belagen-stalking	5
Gebruik van geweld s.l.	5
Misbruik van vertrouwen	4
Oplichting	4
Schuldig verzuim hulp te verlenen	4
Bedreigingen	4
Verdachte handelingen	4

In 2015 was er bij een vierde van de aan de Dienst Enquêtes P toevertrouwde strafonderzoeken sprake van 'gewelddaden tegen personen of goederen'. Bij 20 strafonderzoeken werd onderzocht of er sprake was van 'valsheid door een ambtenaar'. Bij 17 strafonderzoeken was er sprake van 'daden van willekeur' en bij 16 overgemaakte strafonderzoeken was er sprake van 'schending van het beroepsgeheim'. De top vier van de door de gerechtelijke overheden gevatte inbreuken in de aan de Dienst Enquêtes P overgemaakte strafonderzoeken blijft ongewijzigd ten opzichte van 2014.

2.3 Klachtonderzoeken

In 2015 opende het Vast Comité P 2561 klachtendossiers op basis van rechtstreeks aan het Comité P gemelde klachten. 168 of 6,6% daarvan werden in 2015 voor onderzoek aan de Dienst Enquêtes P toegewezen. In 2014 bedroeg deze verhouding 5,2%.

In 2015 maakten de commissarissen-auditors van de Dienst Enquêtes P 497 verslagen in 206 klachtendossiers. In 2014 waren dit 470 verslagen voor 213 behandelde dossiers.

2.4 Toezichtsonderzoeken

In 2015 werden 15 nieuwe toezichtsonderzoeken geopend. Vier daarvan werden hetzelfde jaar afgesloten en deze werden in huidig jaarverslag opgenomen (cf. respectievelijk de hoofdstukken III.2, III.3, III.6 en III.8). De 11 andere onderzoeken die werden opgestart, maar nog niet werden beëindigd in de loop van 2015, behandelen volgende onderwerpen:

- Onderzoek naar de wijze waarop politiediensten omgaan met de afhandeling van schadegevallen naar aanleiding van hun optreden;
- Aantasting van de privacy door onrechtmatige toegang tot databanken;
- Politionele aanpak van foreign fighters in België;
- De aanpak van de financiële economische onderzoeken binnen de federale gerechtelijke politie na de optimalisatie en de hertekening van de centrale diensten;
- De toepassing en implementatie van het actieplan "Human rights" van DGA en de coördinatie of samenwerking met de lokale politiezones;
- Denkpistes inzake een optimalisatie van de wet op het politieambt;
- Over de informatiepositie van de politiediensten met betrekking tot de terroristische aanslagen te Parijs op 13 november 2015;
- Gemeenschappelijk onderzoek met het Vast Comité I: De wijze waarop het OCAD overgaat tot analyse van een dreiging;
- Gemeenschappelijk onderzoek met het Vast Comité I: interne disfuncties OCAD;
- Opvolging van de aanbevelingen van het toezichtsdossier "Uitrusting van politietroepen die ingezet worden voor opdrachten van genegotieerd beheer van de publieke ruimte";

- Opvolging van de aanbevelingen van het toezichtsdossier "Geweld tegen politie – Implicaties dreigingsniveau 3".

In 2015 maakte de Dienst Enquêtes P 131 verslagen op in 43 toezichtsonderzoeken. Dit is een stijging ten opzichte van 2014, toen er 77 verslagen aan het Vast Comité P werden overgemaakt in 29 behandelde toezichtsonderzoeken.

3 HET COMITÉ P IN DE PERS

Een van de rollen die het Comité P vervult, is die van observatorium van de politiefunctie in België. In dat opzicht en omdat het bekommerd is om zijn imago bij de burger en de politie worden geregeld verschillende informatiebronnen gecheckt. Zo wordt de nationale geschreven pers dagelijks grondig doorgenomen en worden bepaalde televisie-uitzendingen bekeken en websites of blogs geraadpleegd.

Zoals de vorige jaren werd het werk van het Comité P meermaals besproken in diverse media. Daarbij denken we vooreerst aan de zaak *Jonathan Jacob* en het daaruit voortvloeiende proces. Maar ook andere onderwerpen zijn in het nieuws geweest zoals de opkomst van terrorisme en jihadisme. Lang vóór 2015 had het Comité P verschillende onderzoeken geopend met betrekking tot die materie (gevaar van radicalisme bij de politie, onderzoek naar de werking van het OCAD, onderzoek naar de trainingskampen van jihadisten, enz).

In de pers werd ook gesproken over het dossier dat gewijd was aan schendingen van de privacy door politieambtenaren (raadpleging van politionele databanken voor privégebruik). Tevens besteedde ze aandacht aan het onderzoek naar het gebruik van foto's van politiemensen door burgers.

De journalisten hebben zich ook gebogen over het onderzoek naar het rijgedrag van bepaalde vertegenwoordigers van de wet alsook over de wijze waarop omgegaan wordt met uniformen en politiemateriaal of nog over het onderzoek naar het politiebeleid inzake drugs in scholen.

Verscheidene persartikelen waren gewijd aan het onderzoek dat in de politiezone Antwerpen werd gevoerd als gevolg van een incident in een openbare jeugdinstelling of aan de opening van een onderzoek naar aanleiding van een identiteitscontrole door de politiezone Gent die gepercipieerd zou kunnen worden als een controle op basis van etnische profilering.

Tot slot handelde een aantal artikelen over klachten van burgers ingediend bij het Comité P. De meeste van die klachten hielden verband met machtsmisbruik, buitensporig gebruik van geweld of hardhandige huiszoekingen.

4 HET COMITÉ P ALS BRON OF REFERENTIE VOOR PARLEMENTAIRE VRAGEN

Het Comité P is een toezichtsorgaan van het federaal parlement. In dat opzicht kunnen zijn verslagen aanleiding geven tot discussies in het parlement of daar argumenten voor leveren. Zowel bij de schriftelijke als bij de mondelinge vragen komen de onderzoeken van het Comité P zeer regelmatig ter sprake in het halfroond.

In 2015 werd een tiental schriftelijke en mondelinge vragen gesteld over de verslagen van het Comité P. Als voorbeeld kunnen we de volgende vragen aanhalen:

- Schriftelijke vraag van Raoul Hedebouw over *de parlementaire controle op antiterreurbeleid en inlichtingendiensten*;
- Schriftelijke vraag van Sabien Lahaye-Battheu over *het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens*;
- Mondelinge vraag van Philippe Pivin over *de jongste verslagen van het Comité P*;
- Mondelinge vraag van Hans Bonte over *het tekort aan personeel bij de centrale antiterreureenheid van de federale politie*;
- Mondelinge vraag van Olivier Maingain over *de jongste verslagen van het Comité P*;
- Mondelinge vraag van Filip Dewinter over *het tekort aan personeel bij de centrale antiterreureenheid van de federale politie*;
- Mondelinge vraag van Raoul Hedebouw over *het rapport van het Comité P over het onderzoek naar de broers Abdeslam*;
- Vraag van Philippe Pivin over *de werking van de 101-meldkamers en het verslag van het Comité P*;
- Vraag van Françoise Schepmans over *het rapport van het Comité P betreffende de werking van de meldkamer van de Brusselse 101-centrale*;
- Vraag van André Frédéric over *het protocolakkoord tussen het Comité P en de AIG*.

5 MEDEWERKERS

5.1 Opleidingen

In 2015 hebben de leden en medewerkers ten behoeve van de klacht-, toezichts- en strafonderzoeken deelgenomen aan diverse opleidingen.

Van de opleidingen voor de **Dienst Enquêtes P** zijn de volgende **thema's** het vermelden waard:

"Approches qualitatives en psychologie" (Psycéduc), "Salduz" (CPS), "Vertrouwenspersoon" (Corporate Prevention Services), "Open source intelligence and advanced open source intelligence" (VUB), "Politietuchtrecht" (Studiepolis), "Incidents et investigations numériques" (CECyF), "Transmission et pérennisation des connaissances en entreprise" (Liège créative), "De toekomst van de politie" (CPS), "Journée d'expertise TIWK Alcool au travail – pistes pour une gestion optimale" (Police fédérale), "Manifestaties en evenementen" (Politeia), "Onveilige burger en bange politiek" (Garant), "De politionele informatiehuishouding - het nieuwe juridische kader" (Politeia), "Transitiemanagement" (KUL), "Jongeren en Politie" (CPS), "Rechercheren via sociale netwerken" (Politeia), "Rampen en incidenten terrorisme en radicalisering wat als uw stad of gemeente getroffen wordt?" (KHIS), "Ethnic profiling gelijkheid onder druk?" (CPS), "Analyse de la téléphonie" (Ecole Fédérale de recherche), "Huisjesmelkerij en woonkwaliteit" (Campus Vesta), "Vakbeurs voor de uitrusting van politie, bewakings- en veiligheidsdiensten" (Politeia), "Leiderschapsontwikkeling in de publieke sector" (KUL), "Ce que fait le Ministère public" (CEP), "De grote strafprocedurehervorming na de diagnose de therapie" (Jura Falconis VZW), "Kinderrechten – verbeterd toezicht op plaatsen van vrijheidsberoving voor minderjarigen met het oog op eerbiediging van kinderrechten" (Defence for Children), "Diversiteit en criminologie theorie onderzoek en praktijk" (KUL), "Liberté d'expression : peut-on tout dire tout écrire ?" (SPF Justice), "The hybridisation of security" (VUB), "International geospatial seminar" (Geoaware), "EPZ coördinatie inzake geïntegreerde aanpak van gender" (ANPA), "Alerte incendie" (Chambre des représentants), "Bemiddeling door en voor overheid burgers" (KUL), "Woninginbraken" (PZ Kastze), "Leren uit noodsituaties de verkokering voorbij" (CPS), "Lunchen met justitie – Een nieuwe visie op het strafbeleid?" (KUL), "La gestion des foules et des droits du citoyen" (Francopol), "Efficiënt kaalplukken en inbeslagnames van goederen in strafzaken" (Politeia), "Domiciliefraude" (Politeia), "Integratie van drones bij de operaties van hulpdiensten" (PIVO), "Radicalisation et criminalité" (ULg), "Samenwerking tussen lokale overheden en bewakingsondernemingen" (Politeia), "Talent Wanted – talenten vinden en houden bij de politie" (CPS), "Outsourcing politie" (CPS), "Politie en financiën in tijden van zware budgettering" (Politeia), "Fraude geïntegreerde aanpak door inspectiediensten en politie" (CPS), "Biedt de 9mm nog voldoende bescherming?" (Politeia), "Colloque racisme, blasphème et liberté d'expression" (Revue Auteurs et Média), "Dans la nébuleuse islamiste-djihadiste" (ULB), "Coppa end-user" (ANPA), "UNEUS : le nouveau partenariat pour la sécurité" (Région Bruxelles-Capitale), "Geopolitiek en migratiestromen wegwijs in de uitdagingen en oplossingen" (CPS), "De politie moderne werkgever? Meer diversiteit, minder discriminatie" (CPS), "L'innovation dans la sécurité" (IBZ), "Privacydays voor politie en securityfuncties" (Vanden Broele).

De **administratieve medewerkers** hebben ook de mogelijkheid gekregen om opleidingen te volgen of studiedagen en colloquia bij te wonen, over diverse onderwerpen zoals:

"Secourisme formation avancée" (IFA), "Vertrouwenspersoon nieuwe wetgeving" (CPS), "Rechercheren via sociale netwerken" (Politeia), "La procédure disciplinaire au sein de la police" (Politeia), "Analyse de la téléphonie" (Ecole Fédérale de recherche), "De politionele informatiehuishouding – het juridisch kader" (Politeia), "Klantengerichtheid aan het onthaal" (IFA), "Alerte incendie" (Chambre des représentants), "Access" (IFA), "Radicalisation et criminalité" (ULg), "Le mineur et la police" (Jeunesse et droit ASBL), "Approche de la radicalisation menant à la violence" (POLBRUNO), "Hoe werken met vrijwilligers" (Politeia), "Legal compliance" (Kluwer), "Pensions" (SdPSP), "Sociale media anno 2015 – actuele juridische aspecten" (Intersentia), "Droit à l'oubli" (Larcier), "Fraude geïntegreerde aanpak door inspectiediensten en politie" (CPS), "UNEUS : le nouveau partenariat pour la sécurité" (Région Bruxelles-Capitale), "Quelle régionalisation des lois organiques et des missions de la sécurité sociale ?" (UVCW), "Journée de la sécurité 2015" (CEP).

deel I: organisatie en activiteiten

5.2 Socioculturele activiteiten

In 2015 ondersteunde het Comité P het sociaal fonds en ook het engagement van de medewerkers die zich inzetten voor de Sport- en Cultuurkring. Die kring organiseert culturele en sportieve activiteiten en brengt zo personeelsleden en hun gezin buiten de dagdagelijkse werkomgeving samen.

Het sociaal fonds is één keer bijeengekomen in de loop van 2015.

6 PARTNERSCHAPPEN EN MIDDELEN

6.1 Partnerschappen

In 2015 was het Comité P lid van het Centrum voor Politiestudies (CPS) en van FRANCOPOL.

6.2 Dotatie, uitgaven en middelen

Wat de kapitaaluitgaven betreft, werden in 2015 op informaticavlak vooral de aankoop van draagbare computers en de ontwikkeling van een nieuwe databank ingeschreven.

De voornaamste uitgave op het vlak van de inrichting van het nieuwe gebouw waarin het Comité P sinds 19 maart 2011 huist, houdt verband met de installatie van veiligheidspoortjes aan het onthaal van het gebouw.

6.3 Proces van controle en goedkeuring van de rekeningen

Elk jaar zendt het Comité P, in het kader van de opmaak van de federale uitgavenbegroting, zijn begrotingsvoorstellen over aan de FOD Budget en Beheerscontrole, en dit overeenkomstig de instructies die de eerste minister en de minister van Begroting ter zake hebben gegeven aan de leden van de regering en het parlement.

De door het Comité P gevraagde dotatie wordt dan ingeschreven in Afdeling 33: 'Dotaties aan de instellingen die uit de federale wetgevende vergaderingen voortkomen – Programma 5 – Vast Comité van toezicht op de politiediensten'.

In het laatste trimester van het jaar wordt het bedrag van deze dotatie geanalyseerd en worden de begrotingskredieten die aan het Comité P worden toegekend, goedgekeurd door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

De begroting van het Comité P en alle boekhoudkundige en financiële verrichtingen die daaruit voortvloeien, maken het voorwerp uit van zowel interne als externe controle.

Met betrekking tot de interne controle, kijken de commissarissen van de rekeningen (twee leden van het Vast Comité P aangesteld door het Vast Comité P), overeenkomstig artikel 42 van het huishoudelijk reglement van het Comité P, na of de boekhouding op regelmatige wijze wordt bijgehouden. Zij analyseren onder andere of de kredieten goed worden besteed en of ze niet worden overschreden en waken over de strikte naleving van de begrotingsposten die zijn goedgekeurd door de Kamer van volksvertegenwoordigers. Zij stellen een verslag op dat zij voorleggen aan de externe controle van het Rekenhof en, in plenaire zitting, aan het Vast Comité P ter goedkeuring van de budgetrekening.

Alvorens de begrotingscijfers 2015 meer in detail te bespreken, is het belangrijk in herinnering te brengen dat de jaarlijkse begroting van het Comité P samengesteld is uit de dotatie voor dat jaar en de boni uit het begrotingsjaar n-2.

Tabel 6: Vergelijking tussen het begrotingsjaar 2014 en het begrotingsjaar 2015

Begroting	Bedrag	Budgetrekening	Boni
2014	12 106 042,71 EUR	1 544 773,13 EUR	1 674 942,19 EUR ³
2015	11 427 421,44 EUR	1 536 941,22 EUR	1 547 643,91 EUR ⁴

Tabel 7: Verdeling van de uitgaven 2015

Lopende uitgaven	Kapitaaluitgaven	Gedane lopende uitgaven	Gedane kapitaaluitgaven
11 232 421,44 EUR	195 000,00 EUR	9 763 545,72 EUR	126 934,50 EUR

Tabel 8: Voornaamste posten lopende uitgaven

Post	Begrotingskrediet	Uitgave	Saldo
I.A. Leden van het Comité en griffier	985 000,00 EUR	889 683,31 EUR	95 316,69 EUR
I.B. Administratief personeel	2 603 000,00 EUR	2 466 894,75 EUR	136 105,25 EUR
I.C. Personeel Dienst Enquêtes P	6 700 000,00 EUR	5 754 331,09 EUR	945 668,91 EUR
I.E. Gebouwen	367 000,00 EUR	194 406,70 EUR	172 593,30 EUR

Tabel 9: Kapitaaluitgaven

Post	Begrotingskrediet	Uitgave	Saldo
II.EE. Gebouwen	40 000,00 EUR	9 367,82 EUR	30 632,18 EUR
II.GG. Uitrusting en onderhoud	15 000,00 EUR	2 793,26 EUR	12 206,74 EUR
II.JJ. Informatica en bureautica	100 000,00 EUR	95 080,67 EUR	4 919,33 EUR
II.MM. Voertuigen	40 000,00 EUR	19 692,75 EUR	20 307,25 EUR

Controle en goedkeuring van de rekeningen

De rekeningen 2015 werden door de commissarissen van de rekeningen geverifieerd en gecontroleerd. Zij dienden hun verslag in op 19 mei 2016. De rekeningen 2015 werden dan door het Vast Comité P goedgekeurd tijdens zijn plenaire vergadering van 19 mei 2016. In de loop van de maand juni 2016 (meer bepaald op 10 en 22 juni 2016) werden ze bovendien gecontroleerd door het Rekenhof, dat zijn verslag op 21 september 2016 heeft overgemaakt.

6.4 Financieringsproblematiek

De in bovenstaande tabel 6 weergegeven boni zijn bijna exclusief het resultaat van de niet volledige invulling van het personeelskader.

³ In uitvoering van de beslissing van de Commissie voor de Comptabiliteit d.d. 16 december 2014 (DOC 54 0680/001), heeft het Comité P 426 000,00 EUR van het boni 2014 toegewezen aan de financiering van de begroting 2015. Het restboni 2014 bedraagt dus 1 248 942,19 EUR.

⁴ In uitvoering van de beslissing van de Commissie voor de Comptabiliteit d.d. 2 december 2015 (DOC 54 1497/001), heeft het Comité P 405 100,00 EUR van het boni 2015 toegewezen aan de financiering van de begroting 2016. Het restboni 2015 bedraagt dus 1 142 543,91 EUR.

deel I: organisatie en activiteiten

Op 31 december 2015 ontbraken er effectief tien personeelsleden bij de Dienst Enquêtes P en vier bij de administratieve dienst.

Zelfs met een onvolledig personeelskader is het huidige systeem van dotaties en boni niet langer houdbaar.

Het begrotingsresultaat van het boekjaar (d.w.z. de toegekende dotatie – de gedane uitgaven) is immers negatief sinds 2012. Dit heeft voor gevolg dat de boni aanzienlijk gedaald zijn de afgelopen twee jaar. Zo bedroeg het boekhoudkundig begrotingsresultaat van het boekjaar 2015 -1 230 777,53 EUR, wat betekent dat het Comité P zijn boni voor dat bedrag heeft aangewend om dat negatief resultaat te compenseren.

Als men rekening houdt met een lineaire daling van de dotatie met 2% (door de federale regering voorzien tot in 2019), zal het Comité P, met een ongewijzigd (al onvolledig) personeelskader, niet in staat zijn om al zijn uitgaven te betalen vanaf het begrotingsjaar 2018.

DEEL II

ONTVANGEN KLACHTEN

1 TOTAAL AANTAL KLACHTENDOSSIERS

Enkel de stukken die als klacht geïdentificeerd zijn, zijn opgenomen in de tellingen die hierna besproken worden. Een klacht kan diverse vormen aannemen: een brief, een mail, een ingevuld klachtenformulier maar ook een verslag dat een commissaris-auditor opgesteld heeft op basis van informatie die hem meegedeeld werd. De procedure wordt alleen opgestart op basis van een schriftelijk document.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de klachtendossiers geopend door het Vast Comité P per jaar, en dit vanaf 2009:

Tabel 10: Verdeling van de klachtendossiers per jaar en per taal

Taal	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nederlands	1346	1418	1584	1481	1607	1532	1367
Frans	1044	1015	1075	1171	1249	1222	1170
Engels	5	14	16	24	21	9	19
Duits	6	5	11	2	7	5	3
Andere	6			2	1	3	2
Totaal	2407	2452	2686	2680	2885	2771	2561

De daling die werd vastgesteld in 2014 wordt bevestigd in 2015. In dat jaar heeft de Klachtensectie immers 210 dossiers minder geopend dan in het voorgaande jaar. Bijgevolg wordt de daling van 4% tussen 2013 en 2014 versterkt door een daling van bijna 7,6% tussen 2014 en 2015.

Het verschil tussen het aantal Franstalige en het aantal Nederlandstalige dossiers blijft bestaan en neemt lichtjes af. Sinds 2009 is 40 à 45% van de klachtendossiers Franstalig, terwijl 55 à 60% van het totaal aantal klachtendossiers Nederlandstalig is. In 2015 is de verhouding ietwat anders: 53 klachten in het Nederlands tegenover 46 in het Frans. Klachtendossiers in andere talen komen zelden voor. In 2015 werden 24 klachten ontvangen in andere talen dan het Nederlands of het Frans.

De evolutie van het aantal dossiers in functie van de taal is soortgelijk: de daling tussen 2014 en 2015 is zowel merkbaar voor de Nederlandstalige dossiers als voor de Franstalige dossiers, zij het in iets mindere mate: 52 Franstalige dossiers minder tegenover 165 Nederlandstalige dossiers minder, wat een daling inhoudt van respectievelijk 4% en 11%.

2 AANTAL KLACHTENDOSSIERS PER MAAND

Net zoals de vorige jaren, stellen we ook in 2015 vast dat er niet echt een maand of een periode is waarin er systematisch meer of minder klachten worden ingediend. Ook in de vakantieperiodes is de klachtenstroom nagenoeg dezelfde, terwijl de beschikbare capaciteit om de dossiers te behandelen dan beperkt is.

Onderstaande tabel geeft indicatoren weer zoals het gemiddelde aantal klachtendossiers geopend per maand, het minimum- en maximumaantal nieuwe dossiers geopend over een periode van een maand.

Tabel 11: Vergelijkingsindicatoren van het aantal geopende klachtendossiers per maand

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gemiddelde	200,58	204,33	223,83	223,33	240	230,92	213,42
Minimum	176	175	196	176	189	190	146
Maximum	227	238	243	269	273	264	259

In 2015 werden per maand gemiddeld 213 nieuwe klachtendossiers geopend.

3 TYPE AANGEKLAAGDE FEITEN

Het is niet gemakkelijk om te bepalen wat het kernthema van de klachtendossiers is want een en hetzelfde klachtendossier kan handelen over verschillende feiten of aspecten van het politiewerk. Bovendien kan de klager in dezelfde brief verschillende interventies beschrijven die soms verspreid in de tijd hebben plaatsgevonden.

Tevens dient opgemerkt dat de analyse betrekking heeft op de feiten zoals ze gemeld en als problematisch ervaren worden door de burgers. We geven hier dus een beeld weer van de perceptie van het politiewerk en van zijn disfuncties door de burgers, zonder dat er fouten konden worden vastgesteld na afloop van de behandeling van het dossier.

De mogelijkheden om feiten te kwalificeren worden, door de evolutie van de politiewereld en/of van de samenleving, geregeld herzien en verbeterd. Zo werden nieuwe kwalificaties toegevoegd aan de al bestaande categorieën die door het Vast Comité P gebruikt worden teneinde zo goed mogelijk te beantwoorden aan de grieven van de burgers. Een van de vele voorbeelden: de toevoeging van een code voor de eventuele radicalisering van personeelsleden van de politiediensten, een thematiek die aansluit bij de actualiteit van het beheren van de problematiek van het terrorisme.

Tabel 12: Overzicht van de feiten die het vaakst gecodeerd zijn tussen 2010 en 2015

Type van feiten	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Vershil 2014-2015
Agressieve houding	306	381	393	400	372	295	-77
Ongelijke behandeling / niet eenvormig optreden	231	215	233	243	222	280	58
Niet akteren	239	257	287	268	279	268	-11
Onjuiste vaststellingen / onbevoegdheid	289	321	317	362	337	255	-82
Lakse of negatieve houding bij taakuitvoering s.l.	183	184	199	230	203	200	-3
Intimiderende houding	159	163	148	172	206	174	-32
Klantonvriendelijkheid (gebrek aan respect - aan beleefdheid, ongepast taalgebruik)	218	161	208	203	191	157	-34
Gewelddaden tegen personen of goederen	178	144	209	191	171	150	-21
Niet optreden	138	134	114	100	150	139	-11
Misbruik maken van functie of gezag	103	112	102	102	102	113	11
Neutraliteit / onpartijdigheid	102	127	90	125	121	110	-11
Machtsmisbruik	88	71	100	96	73	109	36
Gebrek aan respect	174	110	79	95	105	108	3
Niet vaststellen of niet aangeven	66	79	68	75	127	98	-29

De tabel geeft een zicht op de problematieken die het vaakst aangehaald worden door de personen die klacht indienen bij het Vast Comité P sinds 2010. We merken op dat het altijd min of meer dezelfde types van feiten zijn die bovenaan de tabel staan.

Wat de strafrechtelijke feiten betreft, wordt de rangschikking, net als de vorige jaren, aangevoerd door slagen en verwondingen toegebracht door politieambtenaren. Deze kwalificatie vinden we terug in 5,8% van de in 2015 geopende dossiers, zowat hetzelfde percentage als het jaar daarvoor.

Wat de codes betreffende de politiewerking betreft, buiten de strafrechtelijke sfeer, wordt in bijna 11,5% van de nieuwe klachtendossiers in 2015 melding gemaakt van "agressieve houding".

De code "onjuiste vaststellingen" wordt vooral toegekend aan dossiers waarin klagers verkeersinbreuken betwisten. Dit is het geval voor bijna 10% van de dossiers.

Niet akteren is ook een vaak aangekaart probleem in de klachten (10,5%) en, net als voor de "onjuiste vaststellingen", is de verhouding van de dossiers waarin dit aspect aan bod komt vrij stabiel sinds 2009.

Een categorie van feiten is fors toegenomen ten opzichte van de vorige jaren: die van "ongelijke behandeling/niet eenvormig optreden". Deze code wordt gebruikt voor de klachten waarin grieven worden geuit over het feit dat de politiemensen de verschillende partijen niet op dezelfde manier zouden behandeld hebben, met andere woorden partij zouden hebben kunnen kiezen voor de ene of de andere (let op: het gaat hier om de weergave van de perceptie van de klager).

Een dertigtal dossiers geopend in 2015 handelt over incidenten naar aanleiding van het gebruik van een vuurwapen of een traangasspray. Een twintigtal dossiers raakt aan de problematiek van de raadpleging van gegevens in gsm's, zelfs het wissen van die gegevens door een politiemans of de vraag aan de burger om dat te doen.

Het aantal dossiers inzake "klantonvriendelijkheid" is gedaald. Deze vaststelling moet niettemin worden genuanceerd. De daling wordt immers beïnvloed door een wijziging in de kwalificatiecodes van de feiten. In het verleden werden alle klachten over problematisch taalgebruik (bv. in het geval van een burger die zich erover beklagt dat een politieambtenaar zich tijdens een interventie niet tot hem gericht heeft in zijn moedertaal) automatisch in deze rubriek ondergebracht. Maar het is noodzakelijk gebleken om die klachten nauwkeuriger te kunnen kwantificeren. In 2015 hielden 35 klachten volledig of gedeeltelijk verband met deze problematiek.

De problematiek van politiegeweld wordt vaak aangehaald door klagers. Hiervoor worden thans hoofdzakelijk twee codes gebruikt. Om de klachtendossiers die van ver of van nabij betrekking hebben op politiegeweld zo goed mogelijk in kaart te brengen, hebben wij dan ook rekening gehouden met alle dossiers waarin minstens één van beide codes voorkwam.

Tabel 13: Klachtendossiers inzake politiegeweld van 2010 tot 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal dossiers	468	512	576	572	527	433
Verhouding dossiers	19,09%	19,06%	21,49%	19,83%	19,02%	17%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in 2015 17% van de nieuwe klachtendossiers volledig of gedeeltelijk verband hield met geweld/agressieve houding van politieambtenaren ten aanzien van burgers. Die vaststelling wordt sinds verscheidene jaren bevestigd.

4 ORIËNTATIE GEGEVEN AAN DE NIEUWE KLACHTENDOSSIERS

Aan eenzelfde klachtendossier kunnen tegelijkertijd of achtereenvolgens meerdere oriëntaties gegeven worden, afhankelijk van de informatie die de klager of een of andere instantie meegedeeld heeft. Bijgevolg ligt het aantal oriëntaties per jaar hoger dan het aantal dossiers en kunnen de rubrieken derhalve onderling niet opgeteld worden.

Dit gezegd zijnde, onderscheidt de Klachtensectie twee grote categorieën van oriëntaties:

- 1) de seponeringen: dit zijn alle klachtendossiers die niet tot het wettelijke bevoegdheidsdomein van het Vast Comité P behoren, de kennelijk ongegronde klachtendossiers, de klachtendossiers die reeds behandeld worden door een andere dienst en, tot slot, de klachtendossiers die voor autonome afhandeling overgedragen werden aan de dienst intern toezicht van het betrokken politiekorps.
- 2) de dossiers waarvoor, op basis van de uitvoering van onderzoeksdaden, een beslissing wordt genomen door het Vast Comité P. Het onderzoek kan dan gevoerd worden door de Dienst Enquêtes P of de diensten intern toezicht van de lokale of de federale politie.

Aan de hand van relatieve cijfers kan over het algemeen vastgesteld worden dat bij de behandeling en de oriëntatie van de klachtendossiers sinds verscheidene jaren een uniforme manier van redeneren wordt nagestreefd.

De voornaamste oriëntaties die worden gegeven aan de nieuwe dossiers zijn vrij constant. Zo wordt in zowat een kwart van de klachtendossiers (27,8%) gerichte informatie gevraagd aan de politiediensten, meer bepaald in de gevallen waarin die informatie de beschreven feiten kan uitklaren of de vragen van de klacht kan beantwoorden. Over het algemeen gaat het om een rechtstreekse overmaking van de informatie die beschikbaar is binnen de politiedienst zoals een opsluitingsregister aan de hand waarvan kan worden nagegaan of de wettelijke voorschriften inzake de behandeling van personen die van hun vrijheid beroofd zijn nageleefd werden.

16,9% van de klachtendossiers geopend in 2015 werd aan de politiediensten gestuurd voor autonome afhandeling. In dat geval is het de politiedienst die bepaalt welke verificaties er worden verricht en het dossier in zijn geheel behandelt, inclusief het finale antwoord aan de klager. Deze oriëntatie wordt doorgaans gegeven aan klachten die handelen over niet akteren of over de wijkwerking.

deel II: ontvangen klachten

In 2015 waren de betwistingen van de vaststellingen goed voor 8% van de nieuwe dossiers gericht aan het Vast Comité P. Die klachten houden verband met feit dat de klager een verkeersboete heeft gekregen en zijn opmerkingen/argumenten daaromtrent naar voren wenst te schuiven. In die precieze gevallen is het Vast Comité P niet bevoegd en worden de burgers verzocht om de betwistingsprocedure te volgen.

De klachtendossiers die door het Vast Comité P aan de Dienst Enquêtes P toevertrouwd werden, vertegenwoordigen ongeveer 6,6% van het aantal geopende dossiers in 2015.

Deze oriëntatie wordt toegekend hetzij als eerste oriëntatie, hetzij wanneer een herlezing van de resultaten van een onderzoek gevoerd door een politiedienst wordt gevraagd door de klager (deze vraag moet schriftelijk worden geformuleerd en gestaafd zijn met nieuwe elementen) of door de dossierbeheerders wanneer uit analyse van de resultaten blijkt dat er nog onduidelijkheden zijn of wanneer de naar voren geschoven argumentatie niet strookt met de wettelijke voorschriften of de richtlijnen.

De dossiers die aan de parketten van de procureurs des Konings worden toegestuurd, zijn alle nieuwe dossiers waarin de grieven duidelijk gaan over strafrechtelijke feiten gepleegd door politieambtenaren: slagen en verwondingen, schending van het beroepsgeheim, ... In 2012, 2013 en 2014 behoorde zowat 10% van de klachtendossiers tot de bevoegdheid van/werd toegestuurd aan de gerechtelijke overheid; tegenover 6% in 2010 en 2011. In 2015 ging het om 8% van de dossiers.

5 AFSLUITING VAN DE KLACHTENDOSSIERS

Aangezien er meerdere redenen kunnen zijn om eenzelfde dossier af te sluiten, die verband houden met verschillende feiten of verschillende personen, kunnen de rubrieken niet worden opgeteld. Tevens dient opgemerkt dat sommige dossiers zowel onder de bevoegdheid van de gerechtelijke overheid (omdat er strafrechtelijke feiten in aangegeven worden) als onder de bevoegdheid van het Vast Comité P vallen wat de louter politionele aspecten betreft. Wanneer een dossier deze dubbele oriëntatie krijgt en er een code "geen fout" toegekend wordt wat betreft de politionele aspecten aangeklaagd in het dossier, wil dat niet zeggen dat de grieven geen andere afloop hebben gekend op strafrechtelijk vlak.

Over het algemeen verstrijken er verscheidene maanden tussen het ogenblik van oriëntatie van een nieuw dossier en het ogenblik van afsluiting, waardoor de stand van zaken van de database inzake afsluiting voortdurend evolueert. Bijgevolg moeten de schommelingen niet overhaast geïnterpreteerd worden als dalingen want een zeker aantal dossiers die de vorige jaren geopend zijn, werd nog niet afgesloten maar zal dat worden, wat soms de absolute cijfers grondig kan wijzigen.

Er zijn drie tellingen gebeurd:

1. het percentage dossiers die een code bevatten die verwijst naar het bestaan van een tekortkoming of een fout in hoofde van een politieambtenaar.
Op het ogenblik van de exploitatie van de gegevens was in zowat 13% van de klachtendossiers uit 2015 het bestaan van een fout of een tekortkoming vastgesteld. Voor de vorige jaren schommelde dat percentage tussen 10 en 15%;
2. het percentage dossiers die volledig of gedeeltelijk behoren tot de bevoegdheidssfeer van de gerechtelijke instanties.
Na onderzoek was, voor het jaar 2015 en op datum van de telling, al 11% van de dossiers aan de gerechtelijke overheid gestuurd omdat geoordeeld werd dat ze, in hun geheel of ten dele, inbreuken van strafrechtelijke aard kunnen betreffen;
3. het percentage ongegronde klachten of klachten die geleid hebben tot een beslissing van afwezigheid van fout in hoofde van de aangeklaagde politieambtenaren.
De gebruikte methodologie levert volgend resultaat op: ongeveer 74% van de klachtendossiers in 2015 bleek, na onderzoek, volledig of gedeeltelijk, ongegrond.

Deze drie categorieën kunnen niet worden opgeteld gelet op de hiervoor uiteengezette redenering en opmerkingen.

6 POLITIEKORPSEN GENOEMD IN DE KLACHTENDOSSIERS

Onderstaande tabel bevat een lijst van politiezones/diensten waartegen het Vast Comité P het meeste klachtendossiers geopend heeft. Er is enkel rekening gehouden met de dossiers geopend door het Vast Comité P en niet met de dossiers die zouden kunnen zijn overgemaakt aan de Algemene inspectie of rechtstreeks zijn ingediend bij de politiediensten.

Tabel 14: Aantal klachtendossiers per lokaal politiekorps

Politiekorps	2010	2011	2012	2013	2014	2015
PZ Brussel/Elsene	197	204	226	274	216	156
PZ Antwerpen	137	168	157	177	161	129
PZ Zuid	62	76	81	72	75	94
PZ Brussel-West	71	62	65	74	66	69
PZ Gent	68	68	88	78	71	64
PZ PolBruno	72	62	84	61	56	64
ZP Charleroi	32	44	43	44	43	58

In deze eerste tabel zijn enkel de lokale politiekorpsen opgenomen waartegen het Vast Comité P het meeste nieuwe dossiers geopend heeft in 2015.

In 2015 worden de eerste plaatsen in het klassement bekleed door dezelfde politiekorpsen als de vorige jaren, ook al kan hun volgorde licht verschillen. De enige uitzondering is de PZ Oostende die, met 25 nieuwe dossiers in 2015, terugvalt naar de 15e plaats in het klassement.

Gelet op de daling van het totaal aantal geopende dossiers in 2015, is het logisch dat het aantal dossiers geopend per politiekorps ook een dalende tendens vertoont, vooral in de zones Brussel-Elsene en Antwerpen voor het jaar in kwestie: 60 nieuwe dossiers minder voor Brussel-Elsene en 32 voor Antwerpen.

Op basis van de gegevens beschikbaar sinds 2010, maakt dit van 2015 het jaar waarin het kleinste aantal nieuwe klachtendossiers geopend zijn tegen die twee politiekorpsen.

Net zoals de vorige jaren, hebben alle andere politiekorpsen minder dan honderd nieuwe dossiers laten optekenen. De politiekorpsen die niet opgenomen zijn in deze rangschikking telden allemaal minder dan 35 nieuwe klachtendossiers.

Tabel 15: Aantal klachtendossiers per dienst van de federale politie

Politiedienst	2010	2011	2012	2013	2014	2015
FedPol-DGA-DAH	71	73	40	64	66	53
FedPol-DGJ-FGP	41	49	58	50	42	35
FedPol-DGA-DAC-LPA-BruNat	25	17	29	23	26	24
FedPol-DGA-DAC-SPC	18	16	23	25	23	24
FedPol-CG-CGO	27	30	25	34	30	20

In deze tweede tabel zijn de diensten van de federale politie weergegeven waartegen het Vast Comité P in 2015 het vaakst nieuwe klachtendossiers heeft geopend.

De lijst wordt aangevoerd door de wegpolitie, de gedelokaliseerde FGP's (in hun totaliteit). Met minder dan 25 nieuwe dossiers geopend voor het jaar 2015 volgen de diensten die instaan voor de nationale luchthaven, de diensten van de SPC en die van CGO, waartoe de CIC's en dus de 101-oproepen behoren.

DEEL III

GEVOERDE ONDERZOEKEN

1 JIHADISTENKAMPEN

1.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

Eind oktober 2013 maakten verscheidene persartikelen gewag van de organisatie van een "jihadistenkamp" in de Belgische Ardennen, zonder nader lokalisatie. Op 5 november beschreef een artikel in de krant "La Capitale" uitvoerig dat er een "jihadistenkamp" had plaatsgevonden in Jalhay, volgens de verklaringen van een politieambtenaar. Aan de Dienst Enquêtes P werd gevraagd om zich specifiek toe te leggen op dat kamp en op de redenen waarom die verklaringen gedaan waren.

Snel is gebleken dat die verklaringen niet afkomstig waren van de politie maar van een communicatieverantwoordelijke van het gemeentebestuur van Jalhay. Toen daarover een gesprek werd gevoerd met de lokale politiezone Fagnes, die territoriaal bevoegd is voor de gemeente Jalhay, werd duidelijk dat er een gebrek aan overmaking van informatie over de organisatie van dat kamp was door de federale politie aan de lokale politie, die niet wist dat dat kamp op haar grondgebied werd gehouden.

Het kamp van Jalhay, dat plaatsvond van 25/10/2013 tot 01/11/2013, was in eerste instantie immers niet gelokaliseerd. Uit open bronnen, en meer bepaald op basis van persartikelen, blijkt dat dat kamp het gevolg was van een oproep die Tawheed4Belgium, een organisatie opgericht door sympathisanten van Sharia4Belgium, gedaan had op Facebook. Op zondag 27/10/2013 vergaart de gerechtelijke politie van Verviers overdag informatie over dat kamp, waardoor de plaats nauwkeuriger kon worden bepaald. Wanneer de lokale politie (politiezone Fagnes), die was gewaarschuwd door burgers, 's avonds de deelnemers van dat kamp gaat controleren, beschikt zij echter niet over de informatie die enkele uren eerder ingezameld was door de federale politie.

Gelet op wat in Jalhay werd vastgesteld, heeft de Dienst Enquêtes P zich gebogen over het beheer van twee andere gebeurtenissen die zich ook in het arrondissement Verviers voordeden: enerzijds, het PKK⁵-kamp dat werd gehouden in Hombourg op 22 en 23 februari 2014 en, anderzijds, het "Halal Events"-kamp dat plaatsvond in Trois-Ponts van 29 tot 31 augustus 2014. Die twee kampen werden gekozen omdat ze gelijkenissen vertonen met dat van Jalhay, er wordt namelijk aan deelgenomen door personen die als radicaal worden beschouwd. Die gebeurtenissen werden in het algemeen geanalyseerd met betrekking tot het politieel beheer enerzijds en met betrekking tot de informatiestroom tussen de federale politie en de lokale politie anderzijds.

1.2 Onderzoeksbevindingen

Het kamp van Jalhay wordt gelokaliseerd door de federale gerechtelijke politie van Verviers op zondag 27/10/2013. Op basis van contacten genomen die dag wordt beslist om de opvolging van dat kamp uitsluitend over te laten aan de Veiligheid van de Staat. Om redenen van discretie wordt geen informatie overgemaakt aan de lokale politie. Zij stuurt op zondagavond een patrouille ter plaatse als gevolg van een oproep van een buurtbewoner en identificeert alle deelnemers aan dat kamp zonder kennis te hebben kunnen nemen van de al beschikbare informatie. Er doen zich geen bijzondere incidenten voor. Er worden verslagen opgesteld die informatie van bestuurlijke politie bevatten, RAR's of administratieve rapporten genaamd, voor de personen die deelnemen aan dat kamp, maar over de gebeurtenis wordt geen RAR opgesteld. De enige beschikbare informatie is deze die vergaard is door de lokale politie, enerzijds, en deze die doorgestuurd is aan de centrale antiterreurdiensten door de gespecialiseerde diensten van de federale gerechtelijke politie van Verviers (op basis van een vertrouwelijke nota), anderzijds. Er is geen feedback meer gekomen van de Veiligheid van de Staat, die het beheer van de gebeurtenis zou hebben overgenomen.

Het kamp van Hombourg is een ideologisch kamp van de PKK dat plaatsvond tijdens het weekend van 22 en 23 februari 2014. Hombourg ligt op het grondgebied van de politiezone Pays de Herve. De lokalisatie van dat kamp wordt achterhaald in de avond van 21 februari en die gebeurtenis wordt gezamenlijk beheerd door de federale gerechtelijke politie van Luik en de inlichtingendiensten. De politiediensten stellen echter geen enkel document op en de inlichtingendiensten sturen geen informatie door aan de centrale diensten van de federale politie. Er is dus binnen die diensten geen informatie voorhanden over dat kamp. De lokale politie werd wel ingelicht over de organisatie van dat kamp op haar grondgebied, maar ontving geen andere informatie.

⁵ Partiya Karkeran Kurdistan – Koerdische Arbeiderspartij.

deel III: gevoerde onderzoeken

In het kamp van Trois-Ponts kwamen moslims uit Nederland bijeen, onder hen bevonden zich mogelijk radicale islamisten. Dat kamp wordt gelokaliseerd voordat het aanvangt en de lokale politie die territoriaal bevoegd is (politiezone Stavelot-Malmedy), wordt ingelicht over de organisatie van dat kamp. Het beheer wordt gezamenlijk verzekerd door de federale gerechtelijke politie van Verviers en de Veiligheid van de Staat. Er wordt een RAR opgesteld over die gebeurtenis, dat volledig zal blijken te zijn. De lokale politie ontvangt dat rapport en is dus geïnformeerd. De Nederlandse overheden worden ook op de hoogte gehouden via het geijkte kanaal.

1.3 Conclusies

Het onderzoek dat werd gevoerd naar het kamp van Jalhay heeft aangetoond dat er een gebrek aan communicatie was van de informatie vergaard door de federale politie naar de territoriaal bevoegde politiezone. Voor Hombourg is er geen informatie beschikbaar binnen de lokale politie. Voor Trois-Ponts werd het RAR daarentegen wel gestuurd aan de politiezone. In dat laatste geval kan de ingezamelde informatie dus worden teruggevonden. Voor de drie geanalyseerde kampen werd echter geen informatie *in real time* uitgewisseld tussen de federale politie en de lokale politie.

Er zijn aanzienlijke verschillen merkbaar in de opvolging van de drie kampen. In Jalhay wordt beslist dat enkel de Veiligheid van de Staat de gebeurtenis zal beheren en wordt geen informatie ingezameld door de politiediensten en geeft de Veiligheid van de Staat geen feedback. In Hombourg wordt het kamp gezamenlijk beheerd met de inlichtingendiensten maar wordt geen enkel document opgesteld, terwijl in Trois-Ponts het kamp ook gezamenlijk wordt beheerd en de passende documenten wel worden opgesteld en overgemaakt.

De informatiestroom inzake gebeurtenissen verloopt via RAR's, maar er dient vastgesteld dat zowel de opmaak als de overmaking van die rapporten leemtes vertoont. De politionele overheden zijn bijgevolg niet correct ingelicht over de activiteiten van deze groeperingen die van belang zijn voor de openbare orde overeenkomstig de ministeriële omzendbrief MFO-3. De centrale diensten kunnen bijgevolg enerzijds geen nauwkeurige inschatting maken van hun activiteiten en anderzijds geen linken leggen met andere eventueel beschikbare informatie.

1.4 Aanbevelingen

In het kader van het beheer van gebeurtenissen van gespecialiseerde bestuurlijke politie, zoals deze die hierboven geanalyseerd zijn, is een goede informatie-uitwisseling tussen de gespecialiseerde diensten van de federale politie die instaan voor het beheer van de gebeurtenis en de territoriaal bevoegde lokale politie belangrijk. Die uitwisseling moet idealiter gebeuren voor, tijdens en na de gebeurtenis, waardoor de veiligheid van de politieambtenaren, zowel federale als lokale, maximaal kan worden gegarandeerd. Dankzij die informatie-uitwisseling kunnen de verschillende overheden ook op de hoogte worden gehouden van de teneur van de aan gang zijnde gebeurtenis.

Wanneer de politiediensten overgaan tot opvolging⁶, moeten de documenten voor de overmaking van de informatie die voorzien zijn in het kader van de ministeriële omzendbrief MFO-3 worden opgesteld (RAR), zelfs als de gebeurtenis wordt beheerd samen met een externe partner (VSSE of ADIV). Die documenten zijn essentieel voor de goede informatiedoorstroming enerzijds en stellen de centrale diensten⁷ anderzijds in staat om een correcte inschatting te maken van de activiteiten van de verschillende groeperingen, al dan niet vermeld in de lijst van te volgen groeperingen, en om die lijst up-to-date te houden. Indien ze opgesteld zijn door de federale politie, moet de territoriaal bevoegde politiezone ook bestemming zijn van die verslagen.

Indien wordt beslist om het volledige beheer van een gebeurtenis van gespecialiseerde bestuurlijke politie over te laten aan een externe partner zoals de VSSE of de ADIV, is het niettemin van belang dat alle politiediensten die bij die gebeurtenis betrokken zijn op de hoogte worden gehouden van het feit dat die gebeurtenis plaatsvindt en van de eventueel beschikbare informatie, meer in het bijzonder de informatie die belangrijk zou kunnen zijn voor de veiligheid van politieambtenaren en burgers. Dat de

⁶ Voor een groepering ingeschreven op de lijst van de FOD Binnenlandse Zaken of wanneer, bijvoorbeeld tijdens een gebeurtenis, blijkt dat een groepering kenmerken vertoont die kunnen beantwoorden aan de definitie (nl. een bijzonder belang vertonen voor de openbare orde).

⁷ DAO – Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie, maar in dit geval ook DGJ-DJSOC/T (Centrale directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit – afdeling terrorisme).

gebeurtenis beheerd wordt door de VSSE of de ADIV ontslaat de federale politie er niet van de territoriaal bevoegde lokale politie op hoogte te houden. Indien die informatie wordt vergaard buiten de diensturen of een dringende overmaking vereist, kan die snel worden overgemaakt via het kanaal van de officieren met permanentie.

De informatie betreffende de veiligheid van politieambtenaren en burgers in het kader van die gebeurtenissen is "*need to know*" in die zin dat de fysieke veiligheid van personen de overhand heeft op de (eventuele) gevoeligheid van de informatie. Die informatie moet dus worden uitgewisseld tussen diensten. Evenzo mag de informatie-uitwisseling geen eenrichtingsverkeer zijn maar moet ze in beide richtingen gaan, waarbij feedback van de diensten die de gebeurtenis hebben opgevolgd, *in casu* de federale gerechtelijke politie, aan de diensten van de lokale politie alleen maar positief kan zijn. In dat opzicht is het een pluspunt om binnen de politiezone een contactpersoon aan te duiden, die referentiepunt inzake radicalisme/terrorisme is en in het bezit is van een veiligheidsmachtiging.

2 RIJGEDRAG EN VERKEERSONGEVALLEN MET DIENSTVOERTUIGEN – OPVOLGING

2.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

Het Vast Comité P heeft beslist om een opvolging te doen van de aanbevelingen geformuleerd in het toezichtsonderzoek naar het rijgedrag en de verkeersongevallen met dienstvoertuigen. De vaststellingen en conclusies waartoe het aanvankelijke onderzoek geleid heeft, kunnen worden geraadpleegd op de site "www.comitep.be" – in de rubriek "publicaties 2013".

Om de aanbevelingen of goede praktijken beschreven in het onderzoek te realiseren, zouden er bepaalde aanpassingen moeten worden doorgevoerd die van de politiediensten tijd en investeringen vergen. Dat is zeker het geval voor de verbetering van de infrastructuur, de aanpassing van de politionele databanken of de organisatie van opleidingen. Sommige aanpassingen vereisen ook de medewerking van actoren of overheden extern de politiediensten.

Er werd beslist om te beginnen met het normatief raamwerk dat het rijden in dringende opdracht behelst. De nieuwe opleidingen inzake rijgedrag die worden verstrekt aan de personeelsleden en de principes voor het gebruik van trackingsystemen in voertuigen konden, op hun beurt, worden geïntegreerd in deze opvolging.

Verscheidene gesprekspartners werden gecontacteerd zoals de federale politie, de FOD Binnenlandse Zaken en de Vaste commissie van de lokale politie. Er werd ook van gedachten gewisseld met de begeleidingscommissie van het Comité P.

2.2 Onderzoeksbevindingen

Wat het normatief raamwerk betreft, werd de vraag gesteld of een unieke definitie van dringende opdracht denkbaar was. Het lijkt het Vast Comité P moeilijk om een definitie van dringende opdracht aan te nemen die gemeenschappelijk is voor alle hulpdiensten: politie, ambulances, brandweer, civiele bescherming, enz. De typevoorbeelden waarin een verplaatsing in dringende opdracht gerechtvaardigd kan zijn, zijn immers erg verscheiden. Bovendien kunnen ze aan elkaar tegengesteld zijn, bijvoorbeeld het geval van iemand die dood aangetroffen is, wat voor een medische dienst geen dringende opdracht meer is, maar dat wel wordt voor de gerechtelijke politie.

In een wet een gemeenschappelijke definitie opnemen, die tegelijkertijd voldoende nauwkeurig is om de personeelsleden die zich in dringende opdracht verplaatsen behoorlijk te omkaderen en voldoende ruim is om alle situaties te voorzien, nu en in de toekomst, lijkt ingewikkeld. Het begrip 'dringende opdracht' zou veeleer voor elke betrokken dienst moeten worden gedefinieerd.

Bijgevolg kan overwogen worden om te verwijzen naar koninklijke of ministeriële besluiten of nog beter naar omzendbrieven waarin de begrippen verduidelijkt zouden zijn.

In de huidige stand van zaken hebben sommige korpsen van lokale politie en directies van de federale politie richtlijnen opgesteld om hun personeelsleden die in dringende opdracht moeten rijden zo goed mogelijk te omkaderen.

Wat de rijopleidingen betreft, merkt het Comité P op dat er nieuwe opleidingen in het leven werden geroepen: "gastdocent – prioritair rijden" en "end-user – prioritair rijden". Er worden heel hoge eisen gesteld want die opleidingen worden geëvalueerd en gecertificeerd en geven aanleiding tot de uitreiking van een brevet indien men slaagt. Er worden ook bijscholingen georganiseerd. Het Comité P heeft kennis kunnen nemen van de inhoud van die opleidingen en merkt op dat de analyse van de risico's inherent aan het rijden in dringende opdracht en de reglementaire beginselen van dringende verplaatsingen ingeschreven zijn in de te bereiken bekwaamheidsprofielen.

Die opleidingen zijn niet alleen nuttig, ze worden ook georganiseerd door beide niveaus van de geïntegreerde politie, wat het mogelijk zou moeten maken om een meer geharmoniseerde visie en aanpak van het rijden met prioritaire voertuigen te verspreiden onder de personeelsleden van de federale politie en van de lokale politie.

De organisatie van de opleidingen kadert enerzijds in het federaal opleidingsplan en is anderzijds afhankelijk van het materiaal en de infrastructuur die in gebruik zijn en van de beschikbaarheid van de

opleiders. De nationale politieacademie lijkt keuzes te moeten maken en prioriteiten te stellen aangezien ze over beperkte middelen beschikt. Maar de opleiding "end-user" wordt, in principe, verstrekt in de politiescholen die over andere installaties beschikken.

Eind 2015 werd een eerste overzicht gemaakt van het aantal deelnemers aan de twee opleidingen. Meer dan 20 personeelsleden hebben het niveau "gastdocent" behaald en meer dan 150 personeelsleden hebben de module end-user gevolgd. Die deelnemers waren afkomstig uit verscheidene politiezones gelegen in de drie gewesten van het land.

Het aanvankelijke onderzoeksverslag bevatte een hoofdstuk over de installatie en het gebruik van trackingsystemen in politievoertuigen. Toen legden de korpschefs die deze toestellen hadden laten installeren zelf de gebruiksregels vast. Er was opgeworpen dat die toestellen een rol konden spelen in de verbetering van het rijgedrag, het voorkomen en analyseren van ongevallen maar dat ze niet als enige doel moesten hebben om individuen te controleren. Het Comité P stelt vast dat de federale politie een permanente nota⁸ heeft opgesteld, ter attentie van alle politiediensten, met betrekking tot de installatie en het gebruik van traceertoestellen. Met die nota, die de omzetting is van aanbeveling nr. 03/2013 van 24 april 2013 van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, beschikken de politiekorpsen sindsdien over een basis die hen wijst op de voorwaarden en de doeleinden van het gebruik van die toestellen.

2.3 Conclusies

Het lijkt het Vast Comité P niet gemakkelijk om een definitie van dringende opdracht voor prioritaire voertuigen op te stellen die gemeenschappelijk is voor alle hulpdiensten, om de hierboven uiteengezette redenen. Een mogelijke oplossing bestaat erin het begrip 'dringende opdracht' te verduidelijken in koninklijke besluiten, ministeriële besluiten of nog beter in omzendbrieven specifiek voor de betrokken diensten. Als voorbeeld kan verwezen worden naar de "Landelijke Brancherichtlijn Verkeer Politie" die in Nederland⁹ wordt toegepast. Daarin zijn niet enkel de begrippen gedefinieerd, maar is ook beschreven op welke wijze dringende verplaatsingen moeten gebeuren.

De nieuwe opleidingen inzake prioritair rijden komen tegemoet aan het belang om de politieambtenaren die in dringende opdracht moeten rijden zo goed mogelijk voor te bereiden. De organisatie van die opleidingen die de twee niveaus van de politie integreert, draagt bij tot het verspreiden van een eenvormige filosofie en benadering van het rijden met politievoertuigen, wat aansluit op de aanbevelingen van het Vast Comité P. Het concept van die opleidingen wordt nog versterkt door evaluaties, certificeringen en bijscholingen.

Tot slot beschikken alle politiekorpsen met de nota over de installatie en het gebruik van fleetloggers, die voor alle politiekorpsen bestemd is, over een tekst die hen wijst op de voorwaarden en de doeleinden van het gebruik van traceertoestellen in hun voertuigen.

⁸ Permanente nota DGR/JUR/AJO-2015/909 van 12 januari 2015.

⁹ <http://www.ifv.nl/adviesennovatie/PublishingImages/Paginas/Kenniscentrum-Voorrangvoertuigen/2014-Brancherichtlijn-optische-en-geluidsignalen-Politie.pdf>, geraadpleegd op 18 november 2016.

3 COPPRA-PROJECT

3.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

Het CoPPRa-project staat voor 'Community Policing Preventing Radicalisation and terrorism', werd gelanceerd in 2010 onder het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie en kadert in de strategie en het actieplan inzake de strijd tegen terrorisme die respectievelijk in 2005 en 2007 goedgekeurd zijn door de Raad van de Europese Unie¹⁰. Die Europese instrumenten beschrijven een aanpak die steunt op vier pijlers: preventie, bescherming, vervolging en reactie¹¹. De strategische doelstelling van CoPPRa was/is de optimalisatie van de kennis en de competenties van eerstelijns politieambtenaren om vroegtijdige tekenen van radicalisering te herkennen, en hen een adequate manier aanreiken om erop te reageren. In België leidde het Europese CoPPRa-project tot de uitbouw van een samenwerking tussen verschillende diensten van de federale politie, met name het toenmalige CGL (aanvankelijk pilootdienst voor het project), DJSOC/Terrorisme en DSE. Die samenwerking beoogde:

- de ontwikkeling van het handboek en van de didactische dragers van de Belgische opleiders¹²;
- de organisatie van een opleiding voor de opleiders volgens het principe 'train the trainers';
- de selectie van de Belgische kandidaten die het meest geschikt zijn om CoPPRa-opleider te worden;
- de communicatie op Belgisch niveau van het project en zijn ontwikkeling.

Het project ging in België van start op 08/05/2013 met een eerste opleiding van opleiders.

De onderzoeksdaden in huidig onderzoek waren hoofdzakelijk toegespitst op de centrale diensten (DJSOC-Terrorisme) en de opleidingsdiensten (DSE¹³)¹⁴. Dit onderzoek pretendeert niet een analyse te maken van dat project in verhouding tot andere initiatieven of structuren die tevens ontwikkeld zijn in het kader van de opsporing, de preventie en de bestrijding van radicalisering en terrorisme. Dit heeft voor gevolg dat het, op basis van deze analyse alleen, niet mogelijk is om zich een volledig beeld te vormen van bepaalde aspecten, zoals de invloed van CoPPRa op de vroegtijdige opsporing, door de politiediensten, van tekenen die mogelijk kunnen wijzen op een radicaliseringsproces. CoPPRa moet immers beschouwd worden als een stuk van de puzzel, één van de elementen die ingevoerd zijn in het kader van de aanpak van radicalisering en terrorisme; het is moeilijk om de gevolgen van die ene component te isoleren en te evalueren, gezien zijn interacties met de andere elementen waarbij hij aansluit. Tot die elementen behoren onder meer het Plan Radicalisme en de overlegplatformen die in het leven geroepen zijn op nationaal vlak en op lokaal vlak¹⁵ om zich te buigen over de globale problematiek van radicalisering, of meer specifiek haar dimensie "Syrië – 'Foreign fighter'".

In datzelfde kader werden ook gesprekken gevoerd met verschillende organen (o.a. VCLP) en werd ook een vragenlijst gestuurd aan de contactpersonen van het CoPPRa-project in de verschillende EU-lidstaten die eraan meewerken. Ook de diverse documenten die verbonden zijn aan deze opleiding werden bekeken¹⁶.

¹⁰ Raad van de Europese Unie, Strategie van de Europese Unie ter bestrijding van terrorisme (30/11/2005) en Actieplan van de Europese Unie ter bestrijding van terrorisme (29/03/2007).

¹¹ De pijler "Preventie" heeft tot doel te verhinderen dat mensen belangstelling krijgen voor terrorisme door radicalisering en rekrutering door terroristische netwerken te bestrijden, de pijler "Bescherming" heeft tot doel de kwetsbaarheid van doelwitten van aanslagen te verminderen en de gevolgen van aanslagen te beperken, het luik "Vervolging" voorziet in de gerechtelijke vervolging van terroristen door hun structuren te destabiliseren, en de pijler "Reactie" betreft de mechanismen voor internationale samenwerking die moeten worden ingeschakeld ingevolge terroristische aanslagen.

¹² Die cursus, 'CoPPRa enduser' genaamd, wil een algemene opleiding geven aan de eerstelijns politieambtenaren, die na afloop van de opleiding het CoPPRa-handboek krijgen. De cursus wordt gegeven aan de hand van een handboek dat de docenten gebruiken. Er bestaan dus twee handboeken: het CoPPRa-handboek en het handboek van de opleiders. Deze laatste volgen een specifieke opleiding en nemen deel aan verscheidene vergaderingen per jaar die bedoeld zijn om de informatie te updaten en om bepaalde vragen en goede praktijken te verspreiden.

¹³ Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie – Directie van de opleiding. Sinds de optimalisering van de federale politie, die in werking trad op 1 oktober 2014, is die dienst herdoopt in ANPA (Académie nationale de police – Nationale politieacademie).

¹⁴ Om exhaustief te zijn op het vlak van de geraadpleegde gesprekspartners vermelden we ook dat, in de eerste fase van het onderzoek, contact werd opgenomen met de Directie van de relaties met de lokale politie (CGL). Die directie werd sindsdien ontbonden en het is de samenwerking tussen een team van DSE en de centrale dienst DJSOC-Terrorisme die de rol die CGL aanvankelijk vervulde in het CoPPRa-project heeft overgenomen.

¹⁵ Nationale taskforce (NTF) en lokale taskforces (LTF) van het Plan R, Nationale taskforce 'foreign fighters' en platform 'Returnees'.

¹⁶ Huidig onderzoek werd afgesloten op 8 juli 2015.

3.2 Onderzoeksbevindingen

3.2.1 Inhoud en werking van het Belgische CoPPRa-project

3.2.1.1 Opleidingen met betrekking tot het CoPPRa-project

Algemene opleiding 'CoPPRa end-user'

De Belgische versie van CoPPRa werd ontwikkeld vanuit een Europees project en mondde uit in de publicatie van een handboek bestemd voor de politieambtenaren en burgerpersoneelsleden (CALog¹⁷) van de geïntegreerde politie die de CoPPRa-opleiding hebben gevolgd en van een tekst gebruikt door de docenten. Die twee documenten zijn gebaseerd op de Europese producten en volgen dezelfde structuur, waarbij de inhoud uiteraard aangepast is aan de nationale specificiteiten, meer bepaald op het vlak van de voorgestelde groepering en de te volgen procedures voor de overmaking van de informatie inzake radicalisering en terrorisme.

Op het vlak van de inhoud blijkt uit analyse van de laatste versie¹⁸ van het CoPPRa-handboek dat de volgende aspecten erin aan bod komen:

- het belang van de gemeenschapsgerichte politiezorg (de grondslagen van de filosofie van 'community policing' en haar gevolgen voor de politiediensten);
- de informatiedoorstroming;
- het radicaliseringsproces alsook indicatoren van radicalisering en "pre-incidenten";
- ideologieën van extremistische en terroristische groeperingen;
- gebruik van het zakboekje en;
- logo's en symbolen van radicale groeperingen.

Uit de analyse van de opleiding bleek dat men heel wat aandacht besteedt aan het gevaar van etnische profilering ('ethnic profiling'), het noodzakelijke uitbouwen van "partnerschap" binnen een gemeenschapsgerichte politiezorg, het belang om informatie die eventueel verband houdt met een radicaliseringsproces te registreren (link tweedelijns politie), en dat dit alles op een correcte wijze gebeurt.

Doorheen het onderzoek werden door het Vast Comité P al aanbevelingen geformuleerd o.a. ter attentie van DSE, die er rekening mee gehouden heeft (zie hiertoe ook deel "conclusies" *infra*).

Meer in het bijzonder wat het risico op etnische profilering betreft, maakt men zich zorgen over een mogelijke verkeerde interpretatie van de inhoud van de opleiding. Enerzijds, zou een te overdreven aandacht voor de logo's en symbolen kunnen leiden tot stigmatisering van bepaalde gemeenschappen en, anderzijds, rijst de vraag in welke mate de eerstelijnsmedewerkers daadwerkelijk het goede profiel hebben om zich adequaat te positioneren op het terrein (zonder *a priori's* en vooroordelen) ten opzichte van eventuele tekenen van radicalisering. Het is precies om dit gevaar op verkeerde interpretatie in te perken dat werd beslist om het zakboekje niet aan de medewerkers te verspreiden zonder voorafgaande adequate opleiding. De federale politie heeft ook de korpschefs gesensibiliseerd en hen gevraagd om erop toe te zien dat de politieambtenaren die geselecteerd worden om de CoPPRa-opleiding te volgen het juiste profiel bezitten. Dit kan echter niet volstaan en dus is het nodig om bijzondere aandacht te besteden aan dit probleem niet alleen tijdens de opleidingen maar ook bij hun toepassing op het terrein.

Wat de opleiding betreft, werd vastgesteld dat de docenten een document gebruikten dat opgesteld was door DSI¹⁹ betreffende "*Dertien gouden regels voor de bescherming van de fundamentele rechten*". Die regels zijn voor de deelnemers duidelijke herkenningspunten voor een respectvolle houding ten aanzien van diversiteit en van de rechten van alle gemeenschappen, met inbegrip van de minderheden, die onze samenleving vormen.

Hoewel het tevreden is dat de voornoemde aanbevelingen goed werden onthaald stelt het Comité P vast dat er nog bepaalde inspanningen zouden kunnen worden geleverd wat het aspect "evaluatie" betreft.

¹⁷ CALog staat voor administratief en logistiek kader.

¹⁸ CoPPRa Belgische versie 2015. Deze nieuwe versie bevat als voorwoord een inleiding van de Minister van Binnenlandse Zaken Jan JAMBON, de vorige versie bevatte een inleiding namens Minister Joëlle MILQUET.

¹⁹ Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie – Directie van de interne relaties.

deel III: gevoerde onderzoeken

Andere CoPPRa-opleidingen

Naast de algemene module 'CoPPRa end-user' werden minstens twee andere opleidingen in het leven geroepen: "CoPPRa in de praktijk" en "CoPPRa tweede lijn". De eerste richt zich op het uitdiepen van de kennis door praktische oefeningen met een link naar het dagelijks werk. De behoefte hiervoor kwam o.a. tot uiting naar aanleiding van de evaluatie van het programma 'CoPPRa end-user' door DSE.

De opleiding "CoPPRa tweede lijn" werd ontwikkeld ingevolge de vaststelling dat een deel van de geïntegreerde politie, *in casu* de zogenaamde tweedelijnsdiensten, geen toegang had tot een opleiding die aangepast was aan de uitgeoefende functies. Deze vorming sluit bovendien aan op de ministeriële omzendbrief GPI 78, die vraagt dat de verantwoordelijken van de politiediensten erop toezien dat de eerstelijnsmedewerkers de nodige ondersteuning krijgen zodat ze in staat zijn om vroegtijdig op het terrein eventuele tekenen van radicalisering op te sporen en dat er kwaliteitsvolle opleidingen en een ondersteunende structuur, die berust op experts in tweede lijn, op poten worden gezet. Daartoe heeft de centrale dienst DJSOC-Terrorisme een specifiek opleidingsprogramma ontwikkeld voor tweedelijns politieambtenaren, die in elke zone en arrondissement geïdentificeerd moeten worden door de DirCo in samenwerking met de korpschefs.

Naast de twee nieuwe opleidingen die hierboven besproken zijn, werd een op CoPPRa georiënteerde cursus, 'CoPPRa Airport' genaamd, ontwikkeld binnen het netwerk 'AIRPOL'²⁰ op basis van het Europese CoPPRa-project, waarvan de inhoud aangepast werd aan een specifiek publiek, dat van de politiediensten werkzaam op de luchthavens. Een Belgische versie van die cursus werd ingevoerd, met een handboek dat werd verdeeld onder de politieambtenaren die de opleiding gevolgd hebben en een handboek bestemd voor de docenten. Bij het afronden van huidig onderzoek maakte die opleiding echter niet echt deel uit van de CoPPRa-structuur, waardoor niets kan garanderen dat er op zeker ogenblik geen incoherenties zullen ontstaan tussen, enerzijds, de inhoud en de filosofie van deze vorming en, anderzijds, CoPPRa in het algemeen.

3.2.2 Opvolging en evaluatie van het CoPPRa-project

Opleidingsstelsel 'Train the trainers'

Om de politieambtenaren te selecteren die mochten deelnemen aan de opleidingssessies georganiseerd door die eerste monitoren, lanceerde DSE een oproep tot kandidaatstelling op basis van een welbepaald profiel²¹ en screende die dienst alle kandidaten. Alle geselecteerde docenten verbinden zich ertoe deel te nemen aan de bijscholingscursussen die drie tot vier keer per jaar georganiseerd worden. Dankzij die vergaderingen kunnen informatie en goede praktijken worden uitgewisseld tussen de opleiders onderling, tussen de opleiders en DSE alsook DJSOC-Terrorisme, en kunnen het handboek en de documentatie van de docenten bijgewerkt worden aan de hand van praktijkgevallen en de actualiteit. De laatste versie²² van het handboek werd gepubliceerd begin 2015. Deze aanpak zorgt voor harmonisatie en omkadering van de lesgevers. Er werden initiatieven genomen om lesgevers van de lijst te verwijderen en er nieuwe te rekruteren na selectie. Het Comité P vestigt de aandacht op het feit dat dergelijke opvolging van de opleiders en van de cursusinhoud uitzonderlijk is en een voorbeeld zou kunnen zijn voor de andere opleidingen die door DSE worden georganiseerd. De voortdurende inspanningen die worden geleverd om nieuwe informatie te integreren en de materie te actualiseren, zijn ook bijzonder lovenswaardig.

Begeleidingscomité (stuurgroep)

Er werd een CoPPRa-begeleidingscomité in het leven geroepen, om te zorgen voor opvolging en evaluatie. Naast dit CoPPRa-kader is het nuttig ook het bestaan te vermelden van een overlegplatform²³ voor alle opleidingen inzake radicalisering en terrorisme. Bovendien wordt het CoPPRa-project nog altijd

²⁰ 'AIRPOL' is een Europees netwerk van politiediensten en grenscontrolediensten dat in 2010 werd opgericht onder het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie. Het netwerk heeft als opdracht om de veiligheid en de doelmatigheid van de politie- en de grenscontrolediensten op de luchthavens te optimaliseren.

²¹ Tot de profielvereisten behoren onder meer het openstaan voor de filosofie van excellente politiezorg, de beschikbaarheid en de wil om zich actief in te schrijven in de ontwikkeling van een project dat evolueert en dus een geregelde bijscholing vereist.

²² Voor het afsluiten van huidig onderzoek.

²³ Dit platform is samengesteld uit DGA/DAO (Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie), DJSOC-Terrorisme, CGI (Directie van de internationale politiesamenwerking), de VCLP (Vaste commissie van de lokale politie) en CEPOL (European Police College).

ondersteund en opgevolgd door de minister van Binnenlandse Zaken. Ondanks die sturing zijn er vragen gerezen bij de werkelijke meerwaarde van het CoPPRa-project in de politiepraktijk, voor zover dat slechts bestaat uit een opleidingsstructuur en niet het voorwerp uitmaakt van een echt implementatiebeleid, dat zich onder meer vertaalt in actieplannen op het niveau van de politiezones en de gerechtelijke arrondissementen. *A priori* bestaat dus het risico dat, zonder uitvoerbaar beleid in de politiekorpsen, het CoPPRa-project zich beperkt tot het volgen van een opleiding maar niet leidt tot enig concreet resultaat in de dagelijkse praktijk.

Evaluatie van de CoPPRa-formulieren

Naast de bestaande evaluatie door DSE heeft het Comité P tevens aanbevolen om na te denken over de haalbaarheid van een evaluatie van de impact op het terrein van de CoPPRa-opleidingen, door alle resultaten erin op te nemen, met inbegrip van eventuele incidenten.

Opvolging van opgeleide politieambtenaren

Op 30 juni 2015 waren zowat 12 000 politieambtenaren opgeleid. Dat cijfer omvat de drie luiken van de opleiding 'CoPPRa end-user', met name basisopleidingen, voortgezette opleidingen en functionele opleiding "wijkagent".

3.3 Stand van zaken van het CoPPRa-project in Europa

3.3.1 Actualisering van het CoPPRa-project en RAN-netwerk

De Belgische politie neemt deel aan de vergaderingen die worden georganiseerd in het kader van het Europese RAN-netwerk²⁴ ('Radicalisation awareness network'), meer in het bijzonder de werkgroep RAN-Pol die zich bezighoudt met politionele aspecten, en meer bepaald de strijd tegen radicalisering en terrorisme. De informatie die binnen dit netwerk wordt uitgewisseld, kan immers relevant zijn voor de actualisering van de CoPPRa-handboeken en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven. Doch de hier besproken informatie circuleert niet optimaal binnen de Belgische politie.

3.3.2 CoPPRa in de andere deelnemende Lidstaten

Het Comité P heeft een vragenlijst gestuurd aan de CoPPRa-contactpersonen in de Europese landen die meewerken aan het project, om de stand van zaken van dat project in de verschillende Lidstaten te achterhalen en om na te gaan of dat project in sommige landen geëvalueerd was. Van de achttien landen die meewerken aan het Europese CoPPRa-project hebben er slechts zeven de vragenlijst beantwoord. Geen van die landen blijkt het project op nationaal vlak te hebben geëvalueerd, wat van België dus een pionier ter zake maakt.

3.3.3 Evaluatie van CoPPRa door België ter attentie van de Europese Unie

In 2014 werd een document²⁵ opgesteld met medewerking van de centrale dienst DJSOC-Terrorisme en DSE om bij de Europese Unie en de landen die meewerken aan het CoPPRa-project verslag uit te brengen over de manier waarop dat project in België uitgewerkt was, over de evaluatie die ervan gemaakt kon worden en over zijn resultaten in de praktijk.

Wat de evaluatie betreft, zijn de volgende sterke punten naar voren geschoven: de betrokkenheid van de opleiders, de steun van de volledige geïntegreerde politie (op lokaal niveau en op federaal niveau), de geregelde uitwisselingen tussen alle deelnemers over het project en zijn inhoud (vergaderingen georganiseerd voor de docenten en opvolging door de begeleidingscommissie), de uitbouw van een netwerk van partners (intern en extern de politie), de aanpassing van de inhoud van de opleiding aan het dagelijks werk van de politieambtenaren en aan de evolutie van de situatie op het vlak van radicalisering en terrorisme (met inbegrip van de impact in België). Met betrekking tot de resultaten van het CoPPRa-project in België verwijst de brochure naar de volgende elementen: meer relevante

²⁴ Het RAN-netwerk bestaat uit verscheidene werkgroepen die elk een specifieke thematiek behandelen, zoals RAN-Pol voor politiekwesties. Dit netwerk heeft tot doel om goede praktijken uit te wisselen tussen experts van de verschillende Europese landen. Er wordt geen operationele informatie uitgewisseld. De goede praktijken die tijdens de vergaderingen besproken worden, worden jaarlijks gepubliceerd.

²⁵ Dit is een 'flyer' van twee pagina's met de titel 'CoPPRa Belgium: implementation, evaluation and recommendations (2014)'.

deel III: gevoerde onderzoeken

informatie, betere kwaliteit van de informatie, betere informatiepositie en grotere bewustwording van het fenomeen.

Ook al schijnen de elementen aangehaald als sterke punten goed overeen te stemmen met de werkelijkheid van het project, zoals bijgewerkt in de loop van het onderzoek, roepen de aspecten naar voren gebracht op het vlak van de behaalde resultaten vragen op voor zover er tot op heden geen objectieve elementen werden vergaard die het mogelijk maken om de impact van CoPPRa op de werking van de politiediensten inzake vroegtijdige opsporing van radicalisering concreet te meten.

3.4 Conclusies

In de loop van het onderzoek heeft het Comité P verscheidene aanbevelingen geformuleerd, voornamelijk ter attentie van DSE en DJSOC-Terrorisme, met betrekking tot de volgende aspecten:

- meer aandacht besteden aan de groeperingen die lokaal actief zijn;
- overgaan tot een evaluatie (opleiders en lessen);
- meer aandacht besteden aan de informatiestromen;
- de nadruk leggen op het radicaliseringsproces en de indicatoren van radicalisering, en niet enkel op de logo's en symbolen en;
- het gevaar op stigmatisering van een gemeenschap vermijden.

Over het geheel genomen, wordt het CoPPRa-project nauwgezet opgevolgd, zowel op het vlak van de supervisie door DSE van de opleidingen en de docenten alsook de sturing door het begeleidingscomité van het volledige project, als op het vlak van de voortdurende actualisering van de lesprogramma's via de vergaderingen die worden georganiseerd voor de erkende CoPPRa-monitoren. Die controle op het project, waarover sinds het begin verslag wordt uitgebracht aan de minister van Binnenlandse Zaken, biedt waarborgen aan dat project, meer bepaald wat betreft de naleving van de filosofie van gemeenschapsgerichte politiezorg en de uniformiteit en de goede interpretatie van de inhoud van de opleidingen, door het risico op eventuele discriminerende uitwassen ('ethnic profiling') te vermijden. Garanties die er niet noodzakelijk zijn voor de opleiding 'CoPPRa Airport'.

Er zou een te zwakke link zijn met het dagelijks werk, maar dit zou aangepakt worden met de nieuwe module "CoPPRa in de praktijk". Het algemeen aanvoelen van de centrale dienst DJSOC-Terrorisme over de impact van CoPPRa op de politiepraktijken is dat de informatiepositie inzake radicalisering en terrorisme over het geheel genomen verbeterd is. Dat gevoel steunt echter niet op meetbare of voldoende objectieveerbare elementen.

Meer in het bijzonder wat het statistische aspect betreft, is het werk dat DSE levert waardevol en biedt het een globaal overzicht, alsook een gedetailleerd overzicht per politieschool, van de voortgang van de CoPPRa-opleiding.

Met betrekking tot het Europese luik van het CoPPRa-project en zijn implementatie in de verschillende deelnemende landen heeft het onderzoek aan het licht gebracht²⁶ dat het project zich in de meeste Lidstaten nog maar in zijn beginfase zou bevinden en dat het tot op heden in geen enkel land geëvalueerd zou zijn.

De Europese inbreng in het nationale CoPPRa-project verloopt vandaag tot op zekere hoogte via de deelname van de Belgische politie aan de vergaderingen van het netwerk RAN-Pol. Doordat er schijnbaar slechts één vertegenwoordiger van de politiediensten die vergaderingen zou bijwonen en hij niet systematisch aan de centrale antiterrorismediens dienst verslag uitbrengt over de informatie en de goede praktijken die er uitgewisseld zijn, kan die dienst die informatie echter niet opnemen in zijn expertise noch die verspreiden binnen het begeleidingscomité en het netwerk van CoPPRa-opleiders.

²⁶ Die vaststelling beperkt zich niettemin tot het geringe aantal ontvangen antwoorden, zijnde zeven op de achttien Europese landen (België niet meegeteld) die meewerken aan het CoPPRa-project.

3.5 Aanbevelingen

Het Comité P benadrukt dat de inspanningen die al geleverd zijn op het vlak van het beheer, de opvolging en de supervisie van het CoPPRa-project in de toekomst moeten worden voortgezet.

Het is tevens sterk aangeraden om de opleiding 'CoPPRa Airport' te integreren in het bovengenoemde opvolgingssysteem.

Het CoPPRa-begeleidingscomité zou moeten overwegen om opvolgingsinstrumenten te ontwikkelen waarin informatie vervat is over de verstrekte opleidingen die kan worden meegedeeld aan het netwerk lokale 'taskforces' (Plan Radicalisme). Dit zou bepaalde aanwijzingen kunnen opleveren met betrekking tot de investering die op het niveau van de politiezones wordt gedaan.

Het lijkt opportuun om op termijn over te gaan tot een tweede evaluatie van de CoPPRa-opleidingen door DSE, en ditmaal de impact van de nieuwe modules "CoPPRa in de praktijk" en "CoPPRa tweede lijn" mee in rekening te brengen, meer bepaald om te kijken of de link met het politiewerk beter gelegd is en ook de evaluatie op langere termijn te meten bij de mensen die de eerste sessies volgden.

De impact van CoPPRa op de informatiestroom inzake radicalisering en terrorisme zou moeten kunnen gemeten worden.

Meer in het bijzonder op statistisch vlak zou het interessant zijn om het werk dat DSE al geleverd heeft voor de module 'CoPPRa end-user' uit te breiden naar alle opleidingen die verstrekt worden in het kader van het CoPPRa-project.

4 ANTIRACISME- EN ANTIDISCRIMINATIEBELEID BINNEN EEN DIVERSITEITSBELEID IN DE POLITIEZONE ANTWERPEN

4.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

Vanaf 21 mei 2014 publiceerde De Standaard een artikelenreeks²⁷ met onder meer getuigenissen over vermeend racistisch gedrag in het Antwerpse politiekorps, waarin werd gesproken over een *woekerend racisme*. Het ging daarbij vooral over hoe inspecteurs met een migratieachtergrond en in het bijzonder van allochtone c.q. Marokkaanse origine, intern discriminatie ervoeren. Nochtans kent de lokale politie Antwerpen een traditie van innoverend beleid op het vlak van (externe) diversiteit en het verbeteren van de relatie tussen politie en zgn. allochtone burgers in het bijzonder²⁸.

Gezien het Comité P vanuit zijn wettelijke opdracht tot het vrijwaren van de mensenrechten dit thema al jaren opvolgt, werd beslist een specifiek toezichtsonderzoek te openen in eerste instantie in de vorm van een beleidsopvolgend onderzoek en pas in een tweede fase een empirisch luik. De nadruk ligt daarbij op het analyseren en opvolgen van het aangekondigde beleid ter zake, i.h.b. wat hiervan al werd gerealiseerd en hoe dit bij de doelgroep wordt ervaren.

In de eerste fase van het onderzoek werd 'deskresearch', met analyse van opgevraagde beleidsstukken en daarmee verband houdende info (bv. klachtenanalyse) gecombineerd met het interviewen van bij het diversiteitsbeleid betrokken medewerkers.

In de tweede fase werd geopteerd om via semi-gestructureerde interviews te peilen naar de ervaringen van medewerkers met Marokkaanse of Turkse roots.

Nadien werd opdracht gegeven tot een derde luik, dat intussen bijna afgerond is, waarbij het onderzoeksobject van het hierna beschreven eerste luik werd toegepast op vergelijkbare politiezones en diensten in België. Dit moet toelaten de inspanningen en de (eerste) resultaten op het vlak van het diversiteitsbeleid van de PZ Antwerpen die hier worden besproken te contextualiseren en vergelijken binnen het Belgische politielandschap.

4.2 Onderzoeksbevindingen en conclusies

Hierna volgen de samenvatting en conclusies van het diversiteitsonderzoek bij de PZ Antwerpen en dit gebaseerd op de twee luiken in dit onderzoek. Voor de onderzoeksopzet en de methodologische basis van het onderzoek verwijzen we naar het onderzoeksrapport zelf.

Beleidsanalyse

Het dient gezegd dat de extern gerichte diversiteitswerking van het korps de nodige waardering verdient. Doorheen de jaren zijn goede contacten opgebouwd met diverse groepen en (vertegenwoordigers van) minderheden. Zulke netwerken hebben in momenten van crisis hun deugdelijkheid bewezen. Dat geldt in het bijzonder voor de operationele bemiddelingsteams die kunnen tussenkomen in geval van problemen met allochtone burgers.

Hetzelfde kan evenwel niet gezegd worden van de diversiteitsbeleidsplannen intern het politiekorps waarvan, met uitzondering van een intern onderzoek van eind 2010, sinds 2008 vooralsnog weinig werd gerealiseerd. Na dat onderzoek werden wel aanbevelingen geformuleerd, de opvolging ervan beperkte zich vooralsnog tot het communiceren van de resultaten van het onderzoek zelf.

De problemen die er op de werkvloer met etnische diversiteit wel degelijk blijken te zijn, kregen zodoende jarenlang te weinig aandacht. De operationele oriëntatie van de (verantwoordelijke van) de dienst diversiteit zo ook als de beleidsoriëntaties van de vorige korpschef zijn daar waarschijnlijk debet aan.

De talrijke initiatieven die sinds 2013 werden aangekondigd en opgestart, doen hopen op beterschap. Zo is er de aanwerving van een beleidsmedewerker niveau A bij de dienst diversiteit. De verwachtingen naar deze medewerker toe kunnen evenwel best realistisch blijven.

²⁷ De Standaard van 21/05/2014; 31/05/2014; 02/06/2014 en 03/06/2014.

²⁸ Denken we qua beleid bv. aan het Handboek discriminatiezaken voor de politie uit 1999 of de 'managing diversity' initiatieven. Wat betreft operationele initiatieven kan verwezen worden naar de migrantenpolitie, de bemiddelingsteams, e.a.

Het risico bestaat overigens dat de concrete problematiek van discriminatie en racisme op de werkvloer en de gewenste reactie erop wordt ondergesneeuwd door een grote aandacht voor het algemene diversiteitsbeleid en het indrukwekkend arsenaal van allerlei maatregelen en initiatieven die in dat verband werden ontwikkeld. De vraag rijst daarbij ook hoe men de verschillende uitdagingen inzake diversiteit, qua afkomst, gender, geaardheid etc., in elkaar doet grijpen. De initiatieven en maatregelen voor het ene diversiteitsitem, bv. seksuele geaardheid, gommen de noodzaak aan initiatieven en maatregelen voor de andere diversiteitsaspecten niet uit.

Wie de voorgelegde beleidsplannen overschouwt, bv. betreffende opleidingen voor leidinggevenden, dient vast te stellen dat ook met deze voornemens vooralsnog weinig inzicht wordt geboden in hoe concreet discriminerende en racistische praktijken op de werkvloer daadwerkelijk zullen worden voorkomen en beteugeld en meer in het bijzonder hoe de voorbeeldfunctie en actiebereidheid van de leidinggevenden (hoofdinspecteurs en commissarissen) daarin zullen worden aangescherpt.

Empirisch onderzoek

De analyseresultaten van de interviews geven een beeld van de perceptie die leeft bij de politiemedewerkers van Turkse of Noord-Afrikaanse origine in de PZ Antwerpen en van hun ervaringen met de problematiek.

Uit het empirisch onderzoek komen een aantal positieve vaststellingen en ook een aantal verbeterpunten naar voor.

Qua positieve vaststellingen kan worden gewezen op het feit dat:

- de opleidingen diversiteit (nieuwe versie) voor het basiskader als positief worden ervaren. Deze behandelen evenwel de externe diversiteit d.w.z. diversiteit in het politiewerk, doorheen de contacten met allochtone burgers op het terrein;
- de persoonlijke betrokkenheid van de korpschef geprezen wordt. Hij communiceerde dat zijn deur voor dit thema altijd open staat, en dat blijkt ook als dusdanig te worden ervaren. Hij zorgt ook voor oplossingen voor medewerkers die hem rechtstreeks problemen komen melden;
- ondanks de beschreven problemen de bevroegde medewerkers stellen dat ze voldoende opleidingsmogelijkheden krijgen in het korps;
- sommige respondenten recent een kentering voelen in het beleid met meer aandacht voor het diversiteitsthema;
- de inbreng van de talenkennis van de allochtone medewerkers, onder bepaalde omstandigheden (*cf. infra*), door de collega's als positief wordt ervaren.

Daarnaast dienen een aantal ernstige verbeterpunten aangehaald:

- de respondenten ervaren het beleid vooral als extern gericht, fragmentarisch en vinden te weinig focus terug op de interne probleemgebieden;
- medewerkers die zich van jongs af het meest 'assimileerden' en dus het minst zichtbaar 'divers' zijn, ervaren de minste problemen en dit omdat ze zodoende ook het 'best' in staat zijn om met de bestaande situatie om te gaan ('coping'). Een aantal respondenten rapporteren aldus hoegenaamd geen problemen m.b.t. het thema. Positief voor de individuele betrokkenen maar geen bewijs dat 'verschil' in en doorheen de organisatie wordt aanvaard en mogelijk wordt gevaloriseerd. Zulke draagkracht is m.a.w. sterk individueel bepaald en niet organisatorisch, structureel verankerd in de organisatie. Het risico bestaat aldus dat deze zeer snel kan afnemen;
- het gebrek aan een kleurrijke politie en een inzicht in de (snel toenemende) diversiteit van de samenleving leidt volgens de bevroegden tot een gekleurde, eenzijdige kijk op politiewerk. Iets waarvan de meeste collega's zich niet bewust zijn. Een nadruk op reactief interventiewerk waarbij men steeds in contact komt met 'problemen', 'probleemgevallen' in zgn. 'probleembuurtten' versterkt een eenzijdige en negatieve kijk op diversiteit. Dit kan zich vertalen in vormen van 'ethnic profiling'. De meeste problematische ervaringen met collega's én leidinggevenden worden dan ook gerapporteerd in commissariaten die zich in zulke 'moeilijkere' wijken bevinden;
- daarbij wordt gewezen op een schrijnend gebrek aan kennis en interesse van politiemedewerkers omtrent hoeveel interne diversiteit en variatie er bestaan bij medewerkers van andere etnische, culturele en religieuze origine. In die zin wordt men geconfronteerd met vele vooroordelen en

deel III: gevoerde onderzoeken

stereotyperingen. Bij nadere onderlinge kennismaking verdwijnen deze gelukkig soms, maar bij mobiliteit naar andere diensten begint het proces vaak van voor af aan;

- een meerderheid van respondenten heeft het gevoel (al dan niet openlijk) wantrouwend te worden bekeken waarbij continu de loyaliteit aan de organisatie dient te worden (her)bevestigd. Dit gebeurt o.m. door testing via bv. niet-integere opdrachten (cf. 'wie klikt er?') en het ondergaan van kwetsende en racistische opmerkingen en 'grappen'. Men wordt aangemaand afstand te nemen van de eigen etnische achtergrond maar tegelijk dient men steeds weer verantwoording af te leggen voor deze ganse bevolkingsgroep;
- de aanwerving en selectie van allochtone medewerkers wordt nog vaak als een resultaat van 'positieve discriminatie' gezien waarbij het signaal gegeven wordt dat ze niet aan de gestelde kwaliteitsvereisten voldoen en in die zin geen 'volwaardige' politiemensen kunnen zijn;
- allochtone medewerkers komen aldus in een positie van 'interne outsiders' waarbij men door negatieve associatie met externe allochtone burgers, wordt aanzien als 'potentiële politiekanten'. Deze dienen zich dan op kantoor soms te moeten legitimeren en verantwoorden voor wat ze daar uitspoken. Dit wordt als erg vernederend ervaren;
- de als positief ervaren bijdrage tot de talenkennis van het korps geldt niet buiten het strikte kader van vraag-antwoordvertaling bij een interventie. Een gesprek in het Berbers, (Marokkaans) Arabisch of Turks met familie of vrienden ligt erg moeilijk;
- de problemen in het Midden-Oosten en het klimaat van 'radicalisering' doen de identiteit van 'allochtoon' verschuiven naar 'moslim', wat de aanvaarding van interne diversiteit niet bevordert;
- qua prevalentie van schendingen rapporteren respondenten (vooral van Marokkaanse origine) ervaringen met collega's die: geen hand geven, niet willen samen 'buiten rijden', verlof nemen om te vermijden dat men met een allochtone HINP moet werken, roddelen en pesterijen (maar dat is een fenomeen dat breder gaat dan het allochtoon zijn), info die wordt achtergehouden, neergeschreven opmerkingen aan hun adres over 'bruine aap' of makaak', urineren in de drinkfles en vooral nog de veelvuldige denigrerende tot racistische opmerkingen die in hun bijzijn over externe allochtone burgers worden gemaakt. Op sociale media van individuele medewerkers alsook van bepaalde gebruikersgroepen ziet men naar verluidt dezelfde aard van opmerkingen passeren;
- op de gemelde vooroordelen, stereotyperingen, discriminaties tot racistische uitlatingen wordt naar verluidt nauwelijks gereageerd of opgetreden door de directe leiding. Van hen uit wordt geen sensibiliserend (met uitzondering van één leidinggevende) of beteugelend beleid gevoerd. Dit maakt het ook voor (een zwijgende meerderheid) van autochtone collega's erg moeilijk om tegen de opinies van een minderheid in te gaan. Het korps in zijn geheel is niet racistisch, zo wordt gesteld, maar een minderheid gedraagt zich wel zo én wordt niet tot de orde geroepen, noch door individuele verantwoordelijken noch door diensten zoals de DIT;
- het leidt ertoe dat schendingen nauwelijks nog (door allochtone en autochtone collega's) worden gerapporteerd en, behoudens de signalen die rechtstreeks tot bij de korpschef komen, überhaupt nog kunnen worden opgelost;
- de beschreven grote interne groepsdruk en 'code of silence' m.b.t. schendingen zijn het resultaat van een politiecultuur die op haar beurt begrepen kan worden als een antwoord op hoe politiemensen omgaan met de uitdagingen van hun politieberoep, i.h.b. als dat vooral gericht is op een reactieve interventiewerking naar nood- en probleemgevallen zonder breder contact met (diverse) buurt en bevolking. Werken aan aanvaarding van diversiteit vraagt ook aandacht voor werken aan bepaalde opvattingen over politiecultuur.

Uit het onderzoek volgt ook dat de sleutel tot het doen stoppen van de gemelde problemen in grote mate bij de leiding ligt en dan i.h.b. bij het middenkader²⁹. Pas wanneer leidinggevend signalen van allochtone medewerkers ernstig nemen en daadwerkelijk en consequent zullen gaan reageren op interne en externe vooroordelen, stereotyperingen, discriminaties en mogelijk racisme, wordt een stap gezet naar een concrete cultuurverandering op termijn. Zij moeten handen en voeten geven aan het beleid dat op een hoger niveau wordt uitgewerkt. Zij behoeven daartoe meer beleidsmatige én praktische ondersteuning, ook instrumenten en knowhow, om dat daadwerkelijk te kunnen doen.

Het diversiteitsbeleid in de PZ behoeft daartoe meer coherentie, d.w.z. uitgewerkt op alle niveaus doorheen de organisatie, en dit zowel op operationeel als ondersteunend bv. HRM-vlak, en dit zowel in stimulerende als beteugelende zin. Uit de interviews blijkt namelijk hoe een jarenlange stiefmoederlijke

²⁹ Hierbij wordt de functie van het *middle management* bedoeld en niet zozeer de graad. Zowel hoofdinspecteurs als officieren cf. commissarissen en desgevallend leidinggevende Calog-medewerkers kunnen deze functie vervullen.

behandeling van het (etnische) diversiteitsthema kan leiden tot een kloof tussen het beleid en de werkvloer en hoe daardoor ook de afstand en het wantrouwen tussen medewerkers van allochtone en autochtone origine vergroot.

Een leidinggevende officier en diensthoofd benadrukte in een gesprek dat het hier gaat om een kwestie van cultuur en dat cultuurverandering moeilijk is en enkel op lange termijn mogelijk is. Cultuurinterventie is inderdaad een complex gegeven, maar dat mag o.i. geen reden tot berusting zijn, de nood blijkt immers hoog en dringend. Naast een eventuele cultuuraanpak zou men al kunnen starten door meer én sneller dan momenteel het geval is concrete maatregelen te nemen die tonen dat het politiekorps de aanpak van interne racisme- en discriminatieproblemen ernstig neemt.

4.3 Aanbevelingen

Vastgesteld wordt dat het diversiteitsbeleid in de PZ recent werd aangezwengeld en gedragen wordt door het persoonlijke engagement van de korpschef. Tegelijk dient geconstateerd dat dit beleid meer coherentie, meer langetermijnvisie, meer focus en verdere operationalisering behoeft doorheen de ganse organisatie. Het Vast Comité P beveelt daarom aan dat:

- de HRM-afdeling coördinatie, aansturing, coherentie en supervisie, kortom de 'rode draad', verzekert van het beleid en optreden inzake diversiteit en integriteit van diensten zoals kwaliteitszorg, integriteit en vooral DIT en zodoende diversiteit en integriteit inbedt in de globale loopbaanontwikkeling en evaluatie van de medewerkers. Er is naast het instrument tucht nog een zeer brede waaier aan mogelijkheden om een ter zake (meer) effectief medewerkersbeleid te voeren. In dat verband verwijzen we ook naar de opleidingen betreffende de inbedding van diversiteit in het HRM-beleid die door de federale politie samen met Unia, het Interfederaal Gelijkekansencentrum, wordt aangeboden. In positieve zin is de HRM-afdeling ook de plaats waar in het kader van de loopbaanontwikkeling een inventaris verdient gemaakt te worden van de competenties en 'talenten' van de (ook allochtone) medewerkers en hoe deze ten goede van de organisatie het best benut en gevaloriseerd kunnen worden;
- vervolgens meer afstemming wordt gezocht tussen het operationele en beleidsmatige niveau. Een versterkte HRM-afdeling (zie hierboven) werkt aldus meer samen met het lijnmanagement en heeft vanuit deze loopbaanontwikkeling impact op de operationele functionele en geografische inzet van medewerkers. Beide aanbevelingen moeten er o.a. toe kunnen leiden dat wanneer de korpschef oplossingen zoekt voor persoonlijke problemen van allochtone medewerkers, er ook maatregelen worden genomen m.b.t. de andere betrokken partijen;
- daarbij zowel een stimulerend (preventief) als een beteugelend beleid doorheen de ganse organisatie wordt uitgewerkt;
- dit beleid wordt gebaseerd op een risicoanalyse over waar en wanneer vooroordelen, stereotypering, discriminatie en mogelijk racisme kunnen voorkomen en dit uitgewerkt naar de verschillende diensten, afdelingen, functies en niveaus (cf. AG, INP, HINP) en geografische settings binnen de PZ;
- dit beleid volgehouden intern (en desgevallend extern) wordt gecommuniceerd en gemonitord, ook wat betreft het (gedepersonaliseerd) gevolg dat aan schendingen werd gegeven;
- de opleidingen (i.h.b. naar de leidinggevendenden) m.b.t. deze problematiek worden ingebed en een vervolg kennen in de beleidsmatige en operationele dagelijkse werking;
- voor deze problematiek actief wordt 'gebenchmarkt' met andere PZ³⁰ en dit om via uitwisseling van knowhow tot verdere sensibilisering en leerwinst te komen. In dat verband is het interessant om tot een eenvormige meetmethode voor alle PZ of entiteiten te komen.

Verder werd vastgesteld dat de sleutel tot succes van zulk beleid bij het middenkader³¹ ligt, wiens rol in het stimulerend en beteugelend beleid niet kan worden overschat. Het Vast Comité P beveelt daarom aan dat:

- een 'globaal plan' wordt uitgewerkt voor selectie, opleiding, vorming en bijscholing en verdere loopbaanontwikkeling van het middenkader;

³⁰ Er bestaat ook de Community of Practice Diversity in de schoot van de federale politie, dat zulk forum zou kunnen zijn maar naar verluidt wordt onderbenut.

³¹ Cf. *supra*, het betreft hier de functie en niet de graad.

deel III: gevoerde onderzoeken

- zulk plan duidelijke en meetbare doelstellingen bevat inzake o.a. de alertheid voor de problematiek, het vervullen van de voorbeeldfunctie, het aanmoedigen, ontvankelijk zijn en ondersteunen van medewerkers die problemen ondervinden, het kunnen voeren van een beleid van positief en negatief sanctioneren en dit aangepast aan de omstandigheden en persoonlijkheden van betrokken medewerkers;
- waarbij aandacht wordt geboden aan een ruimere competentieontwikkeling en vorming van leidinggevendenden m.b.t. een (situationeel) aangepaste leiderschapstijl en die ook twijfel, toetsing en reflectie over gemelde diversiteitsproblemen toelaat. We verwijzen in dit verband nogmaals naar bestaande opleidingen over 'hoe te reageren op discriminatie' die de federale politie samen met Unia, het Interfederaal Gelijkekansencentrum, aanbiedt (en die ontwikkeld werden op vraag van de PZ BruNo);
- dit plan prioritair wordt geïmplementeerd in de meest 'verkleurde' wijken waar de nood aan diversiteitscompetenties het hoogst is en waarnaar bijgevolg de beste middenkaderkrachten dienen te worden ingezet en ondersteund.

Rest het knelpunt betreffende de bereidheid van allochtone medewerkers om problemen intern aan te klagen. Er is naast het wantrouwen van en in collega's, een vastgesteld gebrek aan vertrouwen in de structuren en initiatieven om medewerkers te overhalen hun problemen aan te kaarten. Het Vast Comité P beveelt daarom aan dat:

- het diversiteitsbeleid periodiek wordt geëvalueerd op de mate dat allochtone medewerkers vertrouwen en aanvaarding voelen (*cf.* het 'zich veilig voelen') in de organisatie en dit vooral ook voor wat betreft hun mate van 'verschillend zijn'. Dat medewerkers meer worden aanvaard naarmate ze zich meer assimileren aan de dominante cultuur kan begrijpelijk zijn, maar vormt net een reden om beleid te ontwikkelen dat de waarde van het verschil benadrukt. Zulk beleid behoeft ook (psychosociale) ondersteuning van i.h.b. deze medewerkers die minder assertief en extravert op de problemen reageren;
- het diversiteitsbeleid verder wordt beoordeeld op in hoeverre medewerkers van zowel allochtone als autochtone origine het aandurven mogelijke schendingen te melden en deze daadwerkelijk worden onderzocht door de interne controlefuncties. Het zou een onderdeel van het beleid (moeten) kunnen vormen om hierbij ook autochtone medewerkers te kunnen mobiliseren om problemen te melden (*cf.* omertà). Hier zal het 'meldpunt' diversiteit of hoe het ook in de toekomst nog zal kunnen heten zich moeten bewijzen. In deze context is het aanbevolen dat ook de vertrouwenspersonen, preventieadviseurs (*cf.* ook de link met de welzijnswet en de antidiscriminatiewetgeving) en vakbondsafgevaardigden bij het beleid worden betrokken en worden gesensibiliseerd voor de problematiek.

Vastgesteld werd dat het wantrouwen en twijfel aan de loyaliteit van allochtone medewerkers en het voortdurend testen ervan (o.a. via racistische 'grappen') zwaar weegt voor de allochtone medewerkers. Het is vooral het middenkader dat hier gepast preventief en correctief moet optreden (*supra*). Vastgesteld werd dat zulke sterke nadruk op loyaliteit en conformiteit aan de dominante politionele groep(sidentiteit) mede een resultaat is van de heersende politiecultuur. Deze laatste vormde niet het voorwerp van onderhavig onderzoek, daarom beperkt het Vast Comité P zich tot de aanbeveling dat het korps in al de beschreven voorgestelde initiatieven tevens een ruimer beleid voert dat de interne groepsdruk en zijn 'code of silence' tempert en countert.

Allochtone medewerkers zien in het lage aantal medewerkers van etnische diverse afkomst en in de afwezigheid van doorgroei een bewijs van falend beleid. Een ander pijnpunt dat ze signaleerden was een schrijnend gebrek aan kennis en interesse bij veel medewerkers voor de diversiteit binnen de allochtone gemeenschappen, wat veel vooroordelen en stereotyperingen in de hand werkt. Daarom is het uitkijken naar hoe de beleidsdoelstellingen van het korps ter zake zullen worden uitgewerkt (*cf.* in de adviesnota opgesomde acties) o.m. via de eigen lokale rekrutering en selectie alsook in de opleiding. Het Vast Comité P acht het daarbij erg belangrijk dat de interne beleidsdoelstellingen inzake het bereiken van een hoger percentage van allochtone medewerkers versneld worden gerealiseerd en dat niet enkel het basiskader maar ook het midden- en officierenkader versneld kan 'verkleuren'. Het Vast Comité P beveelt daarom aan dat:

- in de keten rekrutering, selectie, opleiding en loopbaanontwikkeling van de medewerkers naar meer onderlinge afstemming en coherentie inzake diversiteit wordt gestreefd. Het gaat hier dan niet enkel om het 'selecting out' maar ook en vooral van 'selecting in' van potentieel sterke kandidaten en medewerkers. Aanbevolen wordt dat een versterkte HRM-afdeling (*supra*) de coördinatie hiervan waarneemt en de rekruteerders en selecteerders daartoe specifieke vorming geeft;
- voor de rekrutering specifiek gezocht wordt naar een 'visvijver' waarin met meer kans op succes potentieel competente medewerkers met een etnische diverse achtergrond kunnen worden aangemoedigd zich kandidaat te stellen. Om slaagkansen te verhogen en profielen met een open(er) blik op diversiteit aan te trekken, kan overwogen worden om meer naar studenten en afgestudeerden uit het hoger onderwijs met etnisch diverse achtergrond te zoeken;
- voor de selectie kandidaten via daartoe uitgewerkte testprocedures ook worden beoordeeld op hun openheid en attitude naar diversiteit (incl. antiracisme) en op hun kritisch potentieel om te kunnen reageren op mogelijke vooroordelen, stereotypering en discriminatie en dit zowel intern als extern de politieorganisatie. Dit laatste is i.h.b. van tel bij de selectie van leidinggevenden (HINP, (H)CP). Tegelijk wordt aanbevolen dat het jurygesprek minder 'bias' toelaat van individuele juryleden, meer wordt 'genormeerd' en duidelijker wordt neergeschreven om toetsing achteraf mogelijk te maken. Een diverser en opener korps bevordert een betere relatie politie-(allochtone) bevolking, wat op zijn beurt de achterdocht en wantrouwen van mogelijke allochtone kandidaten t.o.v. politie zal doen afnemen en meer kandidaturen uit deze hoek zal genereren;
- in de opleiding specifiek wordt ingezet op een goede taalbeheersing van het Nederlands voor (vooral) allochtone aspiranten. Ook een sensibilisering en kennismaking met Arabische talen en de Turkse taal om de vertrouwdheid (van vooral autochtone aspiranten) ermee te verhogen lijkt ons een nuttige demarche;
- docenten hun cursussen en oefeningen screenen op (onbewust) gebruik van vooroordelen en stereotyperingen, maar tegelijk wel openstaan voor discussie over de problematiek;
- in de opleiding en bijscholingen specifieke vorming wordt gegeven en kennis doorgegeven over de superdivers geworden samenleving en over de (zeer diverse) culturele en religieuze achtergronden van diverse bevolkingsgroepen in de stad en dit om vooroordelen, stereotyperingen en 'clichédénken' tegen te gaan;
- voor de praktische oefeningen en i.h.b. rollenspelen, zoals geopperd door de respondenten, samengewerkt wordt met allochtone jeugd- en welzijnsorganisaties om tot een realistisch en genuanceerd beeld van contacten met allochtone burgers en i.h.b. jongeren te komen;
- aspiranten ook stages kunnen doen in deze welzijns- en jeugdorganisaties om tot een betere kennis van en contact met diverse populaties in de stad te komen;
- via begeleiding en ondersteuning werk wordt gemaakt van een snellere doorstroming van medewerkers met etnische achtergrond naar hogere managementniveaus en daarbij met concrete streefcijfers wordt gewerkt die resp. binnen de 2, 5 en 10 jaar dienen te worden bereikt.

5 LABORATORIA VOOR WETENSCHAPPELIJKE EN TECHNISCHE POLITIE MET FOCUS OP SPORENOPNAME IN DE GEÏNTEGREERDE POLITIE BINNEN HET FENOMEEN DIEFSTALLEN IN WONINGEN

5.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

In de schoot van het Vast Comité P werd beslist een algemeen toezichtsonderzoek te starten naar de laboratoria voor wetenschappelijke en technische politie waarbij o.a. de verschuiving van forensische vaststellingen van het federale naar het lokale niveau onderzocht zou worden. Op het terrein zag men immers in verschillende politiezones initiatieven ontstaan waarbij politiezones sporenopname alvast bij bepaalde misdrijven binnen hun takenpakket begonnen op te nemen. Hierdoor onstond er dus een verschuiving van het takenpakket van de federale politie naar de lokale politie.

Naast deze terreinvaststelling werd er eveneens vanuit verschillende hoeken gewezen op het belang van de kwaliteit van de technische vaststellingen.

Een toezichtsonderzoek waarin zowel de verschuiving van forensische vaststellingen van het federale naar het lokale niveau als de kwaliteit van de technische en wetenschappelijke vaststellingen zou behandeld worden, zou te omvangrijk zijn. Om die reden werd beslist om in een eerste fase enkel het luik van de verschuiving van de forensische vaststellingen van het federale naar het lokale niveau te bekijken waarbij de focus werd gelegd op *sporenopname in de geïntegreerde politie binnen het fenomeen diefstallen in woningen*.

Er werd besloten om sleutelfiguren te bevragen in verschillende arrondissementen die zowel behoorden tot het federale als tot het lokale niveau. Zij bestonden uit korpschefs, gerechtelijke directeurs, afdelingshoofden van de labo's voor wetenschappelijke en technische politie (LWTP). Tevens werd personeel op het uitvoerende niveau bevroegd middels de techniek van de focusgroep³². Vanzelfsprekend werd de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie mee opgenomen in de interviews.

Tevens werd het wet- en regelgevend kader in ogenschouw genomen inclusief de Kaderbesluiten van de Raad van de Europese Unie inzake de accreditatie van aanbieders van forensische diensten die laboratoriumactiviteiten verrichten.

Het onderzoek zelf werd opgebouwd rond de volgende drie clusters:

- de beweegredenen voor de initiatieven die ontstaan om sporenopname niet exclusief te laten afhangen van de federale politie;
- kwaliteitsgaranties inzake sporenopname en;
- gelijkwaardigheid van de dienstverlening.

5.2 Onderzoeksbevindingen

5.2.1 Wet-, regelgevend en beleidsmatig kader

5.2.1.1 Politielandschap

Om de lezing van dit verslag te vergemakkelijken, wordt allereerst, verwijzend naar het Koninklijk Besluit van 23 augustus 2014, de plaats van de laboratoria voor wetenschappelijke en technische politie (LWTP) in het politielandschap toegelicht. In elk gerechtelijk arrondissement van ons land is een gedeconcentreerde directie van de federale politie (FGP) gevestigd die geleid wordt door een gerechtelijk directeur. Elke FGP beschikt over een LWTP. Organisatorisch bevinden de FGP's zich binnen de Algemene Directie van de gerechtelijke politie die onder leiding staat van een directeur-generaal. De Algemene Directie van de gerechtelijke politie bestaat naast de FGP's ook uit een aantal centrale directies. Een van deze centrale directies betreft de Centrale Directie van de technische en wetenschappelijke politie.

³² De focusgroepen werden samengesteld uit personeel van de functionaliteit interventie, medewerkers van het LWTP van de federale politie alsook personeelsleden van de lokale politie die zich al dan niet fulltime bezighielden met sporenopname.

De Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP) is de mening toegedaan dat de DNA -technische politie- een kerntaak is van de federale politie en niet van de lokale politie ondanks individuele initiatieven.³³

5.2.1.2 Kwaliteitsaspecten bekeken vanuit de Europese regelgeving

Overeenkomstig artikel 1 van het kaderbesluit 2009/905/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 30 november 2009 over de accreditatie van aanbieders van forensische diensten die laboratoriumactiviteiten verrichten is *"het doel ervan te bewerkstelligen dat de resultaten van laboratoriumactiviteiten die worden verricht door geaccrediteerde aanbieders van forensische diensten in een lidstaat, door de autoriteiten die bevoegd zijn voor het voorkomen, opsporen of onderzoeken van strafbare feiten, worden erkend als gelijkwaardig aan de resultaten van laboratoriumactiviteiten die worden verricht door aanbieders van forensische diensten die in iedere andere lidstaat zijn geaccrediteerd voor "EN ISO/IEC 17025". Dit doel wordt bereikt door er zorg voor te dragen dat aanbieders van forensische diensten die laboratoriumactiviteiten verrichten, geaccrediteerd worden door een nationale accreditatie-instantie indien ze voldoen aan "EN ISO/IEC 17025".*

5.2.1.3 Gelijkwaardige dienstverlening

In de toelichting bij artikel 93 van de WGP merken we op dat de wetgever volgende commentaar vermeldde: *"bijzondere diensten belast met de wetenschappelijke en technische politie zullen eveneens ressorteren onder de algemene directie van de gerechtelijke politie. Het gaat hier om de huidige labo's van de gerechtelijke politie bij de parketten die in de toekomst nauw moeten samenwerken met het NICC. Bij het vastleggen van de werkings- en organisatienormen ten behoeve van de lokale polities, zal de Koning hiermee rekening moeten houden teneinde de vermenigvuldiging te voorkomen van dergelijke eenheden wat niet te verzoenen is met een rationele en geïntegreerde aanpak van de politiediensten."*

Het Koninklijk Besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren is de uitwerking van artikel 142 van de WGP dat de Koning de bevoegdheid geeft om in een in de Ministerraad overlegd besluit, de organisatie- en werkingsnormen van de politiediensten vast te leggen.

Noch uit het KB van 17 september 2001 houdende de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie, noch uit de ministeriële omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001, die toch een en ander ter zake expliciteert, blijkt dat sporename als functie of activiteit binnen het takenpakket van één van de basisfunctionaliteiten werd opgenomen.

5.2.2 Functiebeschrijving en opdrachten van de directeur DJT

De directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie werd destijds in plaats gesteld op basis van het ministerieel besluit van 9 juli 2012 tot vaststelling van de functiebeschrijving van directeur van de directie van de technische en wetenschappelijke politie en de daaruit voortvloeiende profielvereisten. Gelet op de optimalisatiemaatregelen voor de politiediensten vroeg de directeur DJT zich af zijn functiebeschrijving en profielvereisten van directeur alsook de erin opgesomde opdrachten en zijn functionele bevoegdheid over de LWTP actueel nog wel van toepassing zijn. Uit het verkregen antwoord blijkt dat dit ministerieel besluit thans niet meer van toepassing is.

5.2.3 Analyse van de interviews

5.2.3.1 De beweegredenen voor de initiatieven

De gerechtelijke directeurs

Uit het onderzoek blijkt dat initiatieven ontstaan omdat hetzij de korpschefs van de politiezones zelf of de autoriteiten wensen dat er meer tussenkomsten tot sporename dienen plaats te vinden. Afhankelijk van de lokale verzuchtingen enerzijds en de mogelijkheid van het LWTP om hieraan al dan niet te voldoen anderzijds, ontstaan er dan initiatieven. Sommige gerechtelijke directeurs menen dat sporename inzake diefstallen in woningen zonder geweld geen gespecialiseerde politietaak is en derhalve ook vanuit de basispolitiezorg zou moeten kunnen afgehandeld worden.

³³ Verslag d.d. 13 februari 2014 van de Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP).

deel III: gevoerde onderzoeken

Daarenboven dragen ze eveneens bij tot een verhoging van het sporenbewust optreden vanuit de eerstelijns politie. Tevens kunnen dergelijke initiatieven, vanuit een procesmatige invalshoek bekeken, bijdragen tot een meer integrale aanpak van het fenomeen.

Als mogelijke bedreiging wordt aangehaald dat het terreinverlies dat gepaard gaat met dergelijke initiatieven op termijn zou kunnen leiden tot een verlies van expertise bij de LWTP.

De afdelingshoofden van de LWTP van de FGP's

De LWTP werden geconfronteerd met het gegeven dat sommige beleidsmakers de tussenkomsten van het LWTP wilden verhogen tot zelfs 100% in bepaalde politiezones. Hierop ingaan was voor de meeste LWTP onmogelijk gelet op hun personeelsformatie, die zelfs in een aantal gevallen zeer deficitair was. Het systematisch ter plaatse gaan bij elke diefstal in een woning om sporen op te nemen, wordt echter vanuit het LWTP beschouwd als een irrationele inzet van personeel. Het doel van sporenopname moet immers zijn dat er bruikbare sporen worden gevonden.

Binnen deze initiatieven blijkt er een grote variatie te zijn zowel op het vlak van opleiding alsook wat betreft de operationele invulling ervan.

Als nadeel bij dergelijke initiatieven wordt vaak aangehaald dat het personeel van het LWTP hierdoor expertise zou kunnen verliezen. Dit is echter geen unanieme visie omdat sommigen stellen: *"het is zoals fietsen, eens je dit geleerd hebt, verloor je dit nooit meer."* Een ander aangehaald nadeel is dat er vaker onbruikbare sporen worden binnengebracht op het LWTP, hetgeen leidt tot extra en daarenboven nutteloos werk op het LWTP.

De korpschefs van de lokale politiezones

Het feit dat er op lokaal vlak initiatieven genomen worden om zelf aan sporenopname te doen, heeft hoofdzakelijk te maken met het gegeven dat men meer technische vaststellingen wenste dan diegene die tot dan toe werden uitgevoerd door het LWTP. De procureur des Konings lag in een aantal arrondissementen mee aan de basis van deze verzuchting. Aangezien het LWTP deze verzuchting om capaciteitsredenen niet aankon, werd overgegaan tot deze initiatieven.

Over het algemeen kan gezegd worden dat in de politiezones waar men initiatieven heeft genomen, deze eerder als positief worden ervaren. Voor het slachtoffer van een woninginbraak werden voordelen aangehaald zoals kortere wachttijden, de perceptie dat men het feit 'au sérieux' neemt. Een ander voordeel is dat de dekkinggraad verhoogd wordt en dat er meer betrokkenheid is bij het feit. Als nadeel wordt aangehaald dat sommige personeelsleden na een bepaalde tijd afhaken en geen sporen meer wensen op te nemen. Dit is een probleem omdat je enerzijds investeert in die mensen maar niet altijd de verwachte 'return on investment' verkrijgt.

Sommige korpschefs menen dat sporenopname een taak is voor het LWTP en willen derhalve niet meegaan in die initiatieven van sommige van hun collega's. Of sporenopname binnen die initiatieven te beschouwen valt als een gespecialiseerde politietaak, daarover hebben de meeste korpschefs een genuanceerde visie. Er zijn ook korpschefs die resoluut tegen dergelijke initiatieven zijn en zij beroepen zich hiervoor op het feit dat sporenopname een wettelijke taak is van de LWTP.

De focusgroepen

Over het algemeen kan gesteld worden dat men binnen de focusgroepen niet echt te vinden is voor het principe om bij elke diefstal in een woning sporen op te nemen. Het belangrijkste is dat de sporenopname vooral zinvol moet zijn en zeker geen paraplusysteem. Om hierover te oordelen, moet je wel ter plaatse een evaluatie uitvoeren. Wanneer het slachtoffer een gemotiveerde uitleg krijgt waarom sporenopname op dat moment niet zinvol is, dan wordt dit door het slachtoffer meestal wel aanvaard.

Verplichte aanduiding van personeelsleden die sporen moeten opnemen, hetgeen in bepaalde politiezones gebeurt, is niet aangewezen. Men onderbouwt dit door te stellen dat sporenopname eigenlijk een zeer dankbare materie is voor personeelsleden die niet willen werken. Als je niets wil vinden omdat het je niet interesseert, dan zal je ook niets vinden of je neemt een spoor op zo'n manier op dat het niet meer bruikbaar is voor verdere exploitatie.

Als voordelen worden de verhoogde dekkinggraad aangehaald alsook de betrokkenheid met het slachtoffer en de betere kennis van de 'lokale crime scene'.

De directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie

De reden voor het ontstaan van dergelijke initiatieven heeft vooral te maken met een capaciteitsgebrek bij de LWTP gekoppeld aan het als prioriteit opnemen van diefstallen in gebouwen in de zonale veiligheidsplannen. Het capaciteitsdebat is steeds een moeilijk *'item'* geweest vermits er politiezones zijn die vragen dat er steeds personeel van het LWTP naar diefstallen zou gaan, hetgeen een verspilling van capaciteit is. Wanneer personeel van het LWTP gevraagd wordt om ter plaatse te komen, is het zo dat de tussenkomst nuttig moet zijn. Nutteloze tussenkomsten dienen vermeden te worden. Dit laatste is een lokale aangelegenheid en dus een taak van de gerechtelijk directeur die hiervoor overleg dient te plegen met zijn partners.

De Algemene directie gerechtelijke politie van de federale politie blijft voorstander om sporenopname in de schoot te houden van de federale politie. Deze visie werd bevestigd op een strategisch seminarie van 19 en 20 november 2014 van de Algemene directie gerechtelijke politie. Op dat strategisch seminarie werd o.a. door de gerechtelijke directeurs gezamenlijk beslist dat sporenonderzoek op de plaats van een diefstal in een woning een dekkingsgraad van minstens 40% zou moeten behalen. Dit vereist een kwalitatieve beoordeling van de opportuniteit van een sporenonderzoek ter plaatse.

De directeur DJT meent dat als de personeelsformatie volledig is opgevuld er *de facto* minder nood/behoefte zal zijn aan initiatieven. Het omvormen van het permanentiesysteem zou ook capaciteitsbesparend kunnen werken.

De verhoogde dekkingsgraad alsmede de verhoging van de identificaties die er uit voortvloeien worden aangehaald als voordelen. Tevens krijgt men binnen de LWTP meer ruimte om de significante misdrijven³⁴ te behandelen. Het contact tussen LWTP en de lokale politie wordt hierdoor intenser en beter. Daarenboven is het signaal dat hierdoor aan de slachtoffers wordt gegeven niet te onderschatten.

Als nadelen bieden de initiatieven geen garantie op een minimale gelijkwaardige dienstverlening noch voldoende garantie wat betreft kwaliteit. De ervaring leert dat opgeleide personeelsleden soms plots afhaken, waardoor de continuïteit in het gedrang komt. Tevens leiden de initiatieven tot meer binnenwerk op het LWTP en de eigen *'knowhow'* of expertise kan hieronder lijden.

5.2.3.2 Kwaliteitsaspecten

De gerechtelijke directeurs

Teneinde de kwaliteit inzake sporenopname te waarborgen, wordt opleiding als een *conditio sine qua non* beschouwd. Het monitoren van de kwaliteit van het volledige proces van sporenopname wordt beschouwd als een taak van het afdelingshoofd LWTP, doch dit kan geoptimaliseerd worden.

De afdelingshoofden van de LWTP van de FGP's

Net zoals de gerechtelijke directeurs geven de afdelingshoofden van de LWTP aan dat kwaliteit inzake sporenopname niet los kan gezien worden van een gedegen opleiding. Vroeger was er geen uniformiteit in de opleidingen die vanuit de LWTP verstrekt werden aan de lokale politie, actueel is dergelijke opleiding vervat in een erkenningsdossier en wordt dit als positief ervaren.

Feedback over de binnengebrachte sporen gebeurt meestal rechtstreeks met de persoon die de sporen binnenbrengt op het labo. Indien er structurele feedback wordt gegeven vanuit het LWTP aan korpschefs is het niet duidelijk wat daarmee gedaan wordt.

De verplichte aanduiding van personeel in de politiezones om sporen op te nemen staat zeker niet garant voor kwaliteitsvolle sporen.

Een ander probleem dat de afdelingshoofden LWTP aankaarten is het logistieke aspect. Sommige afdelingshoofden zien met lede ogen aan welk materiaal men op lokaal vlak soms kan aankopen alsook hoe snel dit wel gaat, in tegenstelling tot de logge procedures bij de federale politie. Sommige LWTP zitten zelfs zonder borstels.

³⁴ Met significante misdrijven worden de misdrijven bedoeld waarbij de fysieke integriteit van personen wordt geschonden.

deel III: gevoerde onderzoeken

De korpschefs van de lokale politiezones

Vaak wordt aangehaald dat kwaliteit het best kan gegarandeerd worden indien de groep van personeelsleden die sporen opneemt klein wordt gehouden en bij voorkeur bestaat uit vrijwilligers. Naast dit gegeven wordt ook het aspect opleiding aangehaald als noodzakelijke voorwaarde voor kwaliteit.

De meeste korpschefs geven aan dat er geen structurele opvolging is van het volledige proces inzake sporenopname.

De focusgroepen

Binnen de focusgroepen meent men dat om een bepaald niveau van kwaliteit te behalen, men hiervoor toch dient opgeleid te zijn en daarenboven moet men zich hier ook op vrijwillige basis voor engageren. Daarnaast moet men om een bepaald niveau van expertise enerzijds te bereiken en anderzijds te behouden, regelmatig sporen kunnen opnemen.

De directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie

Tussenkomen in zaken inzake sporenopname dienen gebaseerd te zijn op criteria waardoor nutteloze tussenkomen zo veel mogelijk vermeden kunnen worden. Het uitwerken van dergelijke criteria zou volgens de directeur DJT een taak kunnen zijn die is weggelegd voor zijn directie omdat er dan op een eenvormige wijze kan gewerkt worden. De uitwerking van deze criteria zou dan ter beschikking kunnen gesteld worden van de gerechtelijke directeurs om bijvoorbeeld op te nemen in SLA's.

Er blijkt geen algemeen aanvaard begrippenkader te bestaan. Nochtans werden bij deze vraag een aantal begrippen vernoemd die in de loop van huidig onderzoek meermaals door verschillende respondenten werden gehanteerd. We sommen hier de belangrijkste op zoals: *technische politie, wetenschappelijke politie, sporenopname, sporenonderzoek, afstappingsgraad, tussenkomstgraad, dekkingsgraad, bruikbaar spoor, nuttige tussenkomst, identificatie, ...*

5.2.3.3 Gelijkwaardige dienstverlening

De gerechtelijke directeurs

Over het feit dat er gelijkwaardige dienstverlening moet zijn, is men het eens maar hoe dit bekeken moet worden is minder duidelijk. Er zijn gerechtelijk directeurs die vertrekken van een norm. Zo stelt men bijvoorbeeld dat er in 30 à 40% van de diefstallen in woningen een tussenkomst zou moeten zijn en dat die 30 à 40% dan ook de norm is. Wil men op lokaal vlak meer, dan moet men daar maar zelf in investeren.

De afdelingshoofden van de LWTP van de FGP's

Een dekkingsgraad van 100% wordt als onzinnig gezien. Men kan immers niet op alle diefstallen bruikbare sporen vinden. Om die reden zou het inbouwen van een filter, een gedegen sporenerkenning dus, een goed idee zijn. Om de gelijkwaardigheid te vrijwaren, is men ook te vinden voor het idee van interzonale of suprazonale samenwerking.

De korpschefs van de lokale politiezones

Over het algemeen principe inzake gelijkwaardige dienstverlening, meer bepaald het feit dat elk slachtoffer dezelfde rechten zou moeten hebben in geval van een inbraak in de woning, bestaat geen twijfel bij de respondenten. Over de concrete invulling ervan blijken er verschillen te zijn en die worden ook niet gecontesteerd, integendeel, men erkent deze verschillen doch men vindt dan ook dat deze idealiter moeten worden weggewerkt.

De focusgroepen

Binnen de focusgroepen blijkt dat slachtoffers het steeds appreciëren wanneer men in geval van een diefstal in de woning ter plaatse komt om sporen op te nemen.

De directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie

Een beleidsvisie waarbij men systematisch een beroep doet op de steun van het LWTP om bij elke diefstal in een woning ter plaatse te komen wordt gepercipieerd als een verspilling van capaciteit en middelen aangezien dit niet zal leiden tot meer bruikbare sporen.

Als minimale norm teneinde een gelijkwaardige dienstverlening te garanderen op het vlak van sporenopname meent DJT dat deze minimaal 40% zou moeten bedragen.

5.2.4 De theoretische 'workload' van de LWTP

Via DJT werd een overzicht gekregen van de personeelsformatie van de LWTP d.d. 1 september 2014 zowel reëel als organiek voorzien. In dit overzicht werd evenwel geen rekening gehouden met eventuele affectaties. In het licht van dit onderzoek werd deze personeelsformatie geïntegreerd in een tabel waarin alle feiten van diefstallen in woningen mee werden opgenomen. Dit werd gedaan om een zicht te krijgen op de gemiddelde theoretische 'workload' van elk personeelslid van het LWTP in de veronderstelling dat er voor elke diefstal in een woning een personeelslid van het LWTP sporen zou gaan opnemen. Om de impact van de opschaling van de gerechtelijke arrondissementen op dat vlak te kunnen inschatten, werd een extra rij ingevoegd met het opgeschaalde arrondissement.

deel III: gevoerde onderzoeken

Tabel 16: Personeelscapaciteit LWTP in verhouding tot het aantal feiten van diefstallen in woningen

Arro + afdeling	Feiten in 2012	Organiek kader	Reëel kader op 1/9/14	Gemiddeld feit per laborant
Brugge	1624	13	10,1	160,8
Ieper	331	7	5	66,2
Kortrijk	1384	10	11	125,8
Veurne	275	6	6,5	42,3
West-Vlaanderen	3614	36	32,6	110,9
Dendermonde	2238	13	10,6	211,1
Gent	3374	19	17	198,5
Oudenaarde	530	6	5	106,0
Oost-Vlaanderen	6142	38	32,6	188,4
Antwerpen	7956	35	28,8	276,3
Mechelen	1340	9	7,8	171,8
Turnhout	1505	9	6	250,8
Antwerpen	10801	53	42,6	253,5
Hasselt	1826	9	8	228,3
Tongeren	1754	9	7,1	247,0
Limburg	3580	18	15,1	237,1
Leuven	1793	9	5,5	326,0
Leuven	1793	9	5,5	326,0
Brussel	13399	56	50	268,0
Brussel	13399	56	50	268,0
Nijvel	2805	9	10	280,5
Nijvel	2805	9	10	280,5
Bergen	3113	18	16	194,6
Doornik	1810	11	11,8	153,4
Henegouwen Bergen/Doornik	4923	29	27,8	177,1
Charleroi	6688	22	14,8	451,9
Henegouwen Charleroi	6688	22	14,8	451,9
Dinant	958	6	6	159,7
Namen	1800	10	10	180,0
Namen	2758	16	16	172,4
Hoëi	1094	6	3	364,7
Luik	7778	31	27	288,1
Verviers	1368	8	8	171,0
Luik	10240	45	38	269,5
Eupen	274	6	7	39,1
Eupen	274	6	7	39,1
Aarlen	512	7	4,6	111,3
Marche-en-Famenne	446	6	3,5	127,4
Neufchâteau	373	6	4	93,3
Luxemburg	1331	19	12,1	110
TOTAAL	68348	356	304,1	224,8

5.3 Conclusies

5.3.1 Inbedding van de opdrachten van technische en wetenschappelijke politie in het politielandschap

Op basis van de analyse van het wet- en regelgevend kader kan geconcludeerd worden dat de wetgever de opdrachten van technische en wetenschappelijk politie in het geïntegreerde politielandschap heeft ondergebracht bij het takenpakket van de federale politie met het oog op coherente en evenwaardige werking van de politiediensten.

Bovenstaande principes beginnen stilaan te eroderen door het ontstaan van verschillende initiatieven vaak ingegeven door twee aspecten, enerzijds de (te) beperkte capaciteit van het LWTP en anderzijds de lokale visie(s) inzake *het afstappen* op een diefstal in een woning met het oog op sporenonderzoek en/of -opname. Nochtans blijken zowel de VCLP als de gerechtelijke zuil van de federale politie de mening te

zijn toegedaan dat technische en wetenschappelijke politie gespecialiseerde steun betreft ten voordele van de lokale politie.

Op basis van de gesprekken met de korpschefs blijken er echter wel verschillende visies te zijn. Er zijn er die resoluut tegen zijn, sommigen hebben een genuanceerde visie en er zijn er ook die voorstander zijn. Uit de interviews zelf bleek dat niet iedereen vindt dat sporenonderzoek een gespecialiseerde politietoets is. Wat het systematisch ter plaatse *afstappen* bij diefstallen in woningen met het oog op sporenonderzoek en/of –opname betreft, blijkt er geen eenduidige visie te zijn.

Hoogstwaarschijnlijk is het net dit gebrek aan eenduidige visie dat ertoe leidt dat men initiatieven op dit vlak neemt. Het is alleszins een feit dat die verschillende initiatieven op het vlak van onderlinge coherentie niet op elkaar afgestemd zijn en dus wat betreft het globale proces geen eenvormigheid vertonen. Deze initiatieven kunnen beschouwd worden als een lappendeken die in het politielandschap werd uitgerold. Nochtans was in het Nationaal Veiligheidsplan 2012-2015 één van de krachtlijnen van de politiezorg en het politiebeheer *het realiseren van een optimale geïntegreerde werking tussen de politiediensten zowel horizontaal als verticaal en waar nodig, moeten overleg en samenwerking geïnstitutionaliseerd worden.*

5.3.2 Begrippenkader

Uit het onderzoek is gebleken dat er verschillende begrippen worden gebruikt doch los van enig officieel begrippenkader. Dergelijk ontbrekend begrippenkader kan zorgen voor spraakverwarring omdat niet elke vlag dezelfde lading dekt. Indien men bijvoorbeeld beleidsstandpunten inneemt met betrekking tot sporenonderzoek en dekkingsgraad, dan moet het absoluut duidelijk zijn wat hier juist mee bedoeld wordt. Is sporenonderzoek enkel het zoeken naar sporen en zo ja, wie doet dit? Hoe en in welke systemen monitort men bijvoorbeeld een dekkingsgraad? Is dekkingsgraad hetzelfde als afstappingsgraad en/of tussenkomstgraad? Wat is een identificatie, betreft dit de persoon of elk vingerspootje apart dat werd geïdentificeerd? In het licht van strategie en beleid gevolgd door 'accountability' kan dit leiden tot verkeerde invullingen, hetgeen in een optimale bedrijfsmatige werking dient vermeden te worden.

5.3.3 Percepties met betrekking tot de initiatieven

Uit de gesprekken met de focusgroepen kwam vooral naar voor dat indien men dergelijke initiatieven neemt, dit op vrijwillige basis dient te zijn en best beperkt kan worden tot een kleine goed opgeleide groep. Een interzonale of suprazonale samenwerking in dat kader werd meermaals aangehaald als een te overwegen goede praktijk. Dergelijke samenwerkingsverbanden werden ook meermaals aangehaald als goede praktijk in het licht van het wettelijk principe dat elk slachtoffer recht heeft op een minimale gelijkwaardige dienstverlening.

Als voordelen werden vaak de positieve reacties aangehaald uitgaande van de slachtoffers alsook capaciteitswinst voor het personeel van de LWTP.

Als nadelen daarentegen benadrukten vooral de leidinggevenden het vrijblijvend aspect van de initiatieven waardoor investeringen noch op het lokale, noch op het federale vlak niet altijd ten volle renderen. Het feit dat dergelijke initiatieven geen garanties bieden op het vlak van gelijkwaardige dienstverlening, noch op het vlak van kwaliteit, worden ook als een minpunt aangehaald.

5.3.4 De (on)duidelijke rol van de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie

Als 'key-actor' in het politielandschap op het centrale niveau met betrekking tot de aspecten van technische en wetenschappelijke politie kan gesteld worden dat dit de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie betreft onder het gezag van de Directeur-Generaal van de Algemene directie gerechtelijke politie. Over de invulling van zijn functie (rol, bevoegdheden en verhoudingen) zijn er in het politielandschap verschillen in visie tussen deze 'key-actor' op het centrale niveau en sommige 'key-actoren' op het gedeconcentreerde niveau. Deze onduidelijke situatie heeft als gevolg dat de meerwaarde die de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie zou kunnen bieden actueel niet ten volle ingevuld wordt.

5.4 Aanbevelingen

5.4.1 Begrippenkader

Het valt aan te bevelen om in eerste instantie middels een beleidsdocument voor de geïntegreerde politie het begrippenkader met begrippen zoals technische politie, wetenschappelijke politie, tussenkomstgraad, identificatie etc. zeer duidelijk te definiëren en te communiceren.

5.4.2 Rol en bevoegdheden van de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie

De (on)duidelijkheid over de invulling van de bevoegdheden van de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie *versus* het gedeconcentreerde niveau dient intern de federale (gerechtelijke) politie uitgeklaard te worden.

5.4.3 Strategie en beleid

Tevens valt het aan te bevelen dat de directeur van de centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie een duidelijk kader bepaalt binnen het geïntegreerde politielandschap waarin het volledige proces (sporenonderzoek – opname – verwerking – exploitatie) wordt beschreven met verantwoordelijkheden van alle betrokken actoren vertrekkende vanuit de Europese regelgeving (inclusief de accreditatie) en de initiatieven. Nadat het proces in beeld werd gebracht, dient er een geïntegreerd afstappingsbeleid bepaald te worden met daaraan gekoppeld de noodzakelijke capaciteit.

5.4.4 Kwaliteit

Het valt alleszins aan te bevelen erover te waken dat de federale gerechtelijke politie een aanvaardbaar kwaliteitsniveau en een *dito* kwaliteitsbetrouwbaarheid betreffende (gespecialiseerde) steun, zowel op het operationele als op het niet-operationele vlak binnen het domein van technische en wetenschappelijke politie kan blijven garanderen, ongeacht welk beleid men uitstippelt. Hierbij dient zeker vermeld te worden dat logistieke processen of logistieke problemen kwaliteitsaspecten nooit mogen hypothekeren. Idealiter kunnen deze aspecten van kwaliteitsbewaking opgenomen worden in functieprofielen en opgevolgd worden binnen de evaluatiecyclus alsook binnen geïnformatiseerde systemen van beheersopvolging.

5.4.5 Gelijkwaardige dienstverlening

Het lijkt aan te bevelen dat er op strategisch niveau (DirCom+) een duidelijke stelling wordt ingenomen inzake gelijkwaardige dienstverlening omdat wat dat item betreft de meningen zeer verschillend zijn. Men kan de gelijkwaardige dienstverlening enerzijds normeren en bekijken vanuit een afstappingsgraad, anderzijds kan men dit evenzeer benaderen vanuit het proces waarbij dit proces zelf in zich een minimum aan gelijkwaardigheid biedt. Welke optie men ook zou kiezen, de gekozen optie zou voldoende garanties moeten bieden opdat elk feit zowel wat betreft mogelijkheden tot opheldering, als wat betreft bejegening naar het slachtoffer toe, volgens een minimum aan gelijkwaardigheid verloopt.

6 SCREENING VAN KANDIDATEN BIJ DE SPECIALE EENHEDEN – DSU

6.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

Op 9 december 2014 verscheen een artikel in de krant "La Capitale" waarin gewag werd gemaakt van het feit dat Laila DERRAZ, de weduwe van Hakim BENLADGHEM, van plan was om te gaan werken bij de speciale eenheden die haar man hadden neergeschoten. Ze zou zich als kandidate hebben aangeboden voor een betrekking bij een van de diensten van de speciale eenheden, met name NTSU-CTIF, *National Technical Support Unit - Central Technical Interception Facility*.

Op 12 december 2014 besliste het Vast Comité P een dossier te openen met als titel "Infiltratie/Contrastrategieën/opvolging" om die feiten in het bijzonder te onderzoeken. Op basis van het onderzoek kon worden bevestigd dat Laila DERRAZ de bedoeling had om te worden opgenomen in de speciale eenheden.

6.2 Onderzoeksbevindingen

De operationele leden van de speciale eenheden van de federale politie worden uitsluitend gerekruteerd binnen de politiediensten. Voor het administratief en logistiek kader, daarentegen, worden soms personen gerekruteerd extern de politiediensten, wat hier het geval was. Die personen moeten een bewijs van goed zedelijk gedrag indienen en moeten een veiligheidsmachtiging van het niveau 'zeer geheim' verkrijgen om te mogen werken binnen de speciale eenheden. Het onderzoek met het oog op de toekenning van die machtiging wordt echter vaak gevoerd wanneer de persoon al aangeworven is, omdat het tijd vergt.

Zo zal Laila DERRAZ kunnen deelnemen aan de eerste twee proeven en is het pas aan de vooravond van de tweede proef, die bestaat uit een interview voor een commissie, dat de speciale eenheden inzien dat zij niemand minder is dan de weduwe van Hakim BENLADGHEM die verdacht werd van lidmaatschap van een terroristische organisatie. Laila DERRAZ werd immers gescreend in het kader van artikel 34 van de wet op het politieambt omdat ze de gebouwen van de speciale eenheden moest betreden. Bovendien wordt nog een eerste screening uitgevoerd voor de werkelijke indiensttreding bij de speciale eenheden in het kader van het onderzoek met het oog op de toekenning van een veiligheidsmachtiging, waardoor Laila DERRAZ hoe dan ook niet had kunnen worden aangeworven.

De procedure voor rekrutering bij de speciale eenheden voorziet in het uitvoeren van een veiligheidsverificatie, met het schriftelijk akkoord van de kandidaat. Die procedure werd echter alleen maar toegepast voor de rekrutering van operationele leden. Sinds het geval-Laila DERRAZ is die procedure uitgebreid naar de rekruteringen voor het administratief en logistiek kader, zodat Laila DERRAZ niet had kunnen deelnemen aan de eerste proef, omdat de verificatie dan eerder had plaatsgevonden.

Ofschoon die veiligheidsverificatie kan worden verricht voor kandidaten voor betrekkingen bij de speciale eenheden, mag die niet worden verricht voor kandidaten voor andere betrekkingen bij de politiediensten. Niet enkel is die verificatie niet door de wet voorzien, ze zou ook een aanzienlijke werklast met zich brengen, die een capaciteit aan personeel zou vereisen die de dienst screening niet zou kunnen leveren. Tijdens een gesprek heeft de verantwoordelijke van die dienst ons verklaard dat er binnenkort een wijziging aan de wet betreffende het statuut van het personeel³⁵ zou worden doorgevoerd³⁶ in die zin dat een algemene toelatingsvoorwaarde, met name van onberispelijk gedrag zijn, zou worden verduidelijkt en aangevuld met het gegeven dat de kandidaat op het ogenblik van zijn sollicitatie geen "*risicofactoren mag vertonen die een beletsel zouden vormen voor de aanwerving bij de politie*".

Dankzij die wijziging, aangebracht in het algemeen kader van de rekrutering bij de politiediensten, zou er, volgens de verantwoordelijke van de dienst screening, rekening kunnen worden gehouden met alle informatie beschikbaar binnen de politiediensten, met inbegrip van de informatie die opgenomen is in informatierapporten (RIR). Die wijziging zou worden aangebracht in het kader van de rekrutering van operationeel personeel maar ook van administratief en logistiek personeel, gelet op de huidige

³⁵ Wet van 26 april 2002 houdende de essentiële elementen van het statuut van de personeelsleden van de politiediensten en houdende diverse andere bepalingen met betrekking tot de politiediensten.

³⁶ Die informatie is vernomen in maart 2015.

deel III: gevoerde onderzoeken

diversificatie van de functies binnen de politiediensten. Bijgevolg is het tijdens het milieu- en antecedentenonderzoek³⁷ dat al die informatie zou worden ingewonnen en beoordeeld, teneinde de kandidaat toe te laten of te weigeren.

Het gevoerde onderzoek heeft ook de aandacht gevestigd op tekortkomingen op het vlak van de beveiliging van de gebouwen van de speciale eenheden, meer in het bijzonder de toegang ertoe. Door de versterkte controles die zijn ingevoerd ingevolge het dreigingsniveau 3 afgekondigd door het OCAD kon echter een deel van de vastgestelde tekortkomingen worden verholpen. Niettemin blijven de gebouwen waarin de speciale eenheden binnen het complex huizen verouderd en onvoldoende beveiligd, meer in het bijzonder de lokalen waarin de wapens worden opgeslagen.

6.3 Conclusies

Onlangs werd de procedure die was ingevoerd voor operationele betrekkingen bij de speciale eenheden uitgebreid naar de administratieve betrekkingen zodat er nu een eerste screening verricht wordt vóór de eerste proef voor eender welke betrekking bij die dienst, zoals bepaald in het artikel VI.II.21 van het KB van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten³⁸. Indien iemand met hetzelfde profiel als Laila DERRAZ zich zou aanbieden, zou die persoon in theorie niet mogen worden toegelaten tot de eerste proef.

Het onderzoek met het oog op de aflevering van het veiligheidsattest houdt echter geen absolute garantie in voor de rechtschapenheid van de kandidaat. Het onderzoek in het kader van de veiligheidsmachtiging neemt tijd in beslag en de kandidaat is al aangeworven wanneer dat onderzoek echt begint. Er is dus altijd een veiligheidsrisico, meer bepaald omdat de kandidaten toegang hebben tot de gebouwen van de speciale eenheden en in contact komen met operationeel personeel (de dienst rekrutering van de speciale eenheden is gevestigd in hetzelfde complex als de speciale eenheden). Een politiecomplex dat specifiek wordt gebruikt voor activiteiten van rekrutering en opleiding van jonge rekruten, en waar geen operationeel personeel aanwezig is, zou een oplossing zijn om dat risico in te perken.

Wat de algemene rekrutering bij de politiediensten (operationeel en administratief personeel) betreft, werd de huidige procedure betreffende het milieu- en antecedentenonderzoek onlangs gewijzigd en maakt ze een ruimere aanwending van alle politionele informatie mogelijk omdat men niet alleen van onberispelijk gedrag moet zijn, maar men ook *"geen risicofactoren mag vertonen die een beletsel zouden vormen voor de aanwerving bij de politie"*. Die wetswijziging³⁹ werd onlangs doorgevoerd⁴⁰.

Het is bovendien verontrustend vast te stellen dat de veiligheidsmaatregelen met betrekking tot de bescherming van het materiaal van DSU zwak zijn en dat er, vandaag de dag, geen concrete beslissing is om die maatregelen te verbeteren. Die situatie zou normaliter binnenkort moeten veranderen, gelet op de prioriteit toegekend aan de infrastructuur van DSU en het geld dat zou moeten worden vrijgemaakt.

6.4 Aanbeveling(en)

In het kader van de rekrutering, in het bijzonder voor bepaalde functies zoals die aangeboden bij de speciale eenheden, zou de selectieprocedure idealiter moeten verlopen in andere gebouwen dan deze die worden gebruikt door die diensten. Immers, wanneer men nu deelneemt aan de proeven, kan men de gebouwen van de speciale eenheden betreden, en dus ook toegang hebben tot het personeel dat tot die eenheden behoort. Die situatie houdt een duidelijk veiligheidsrisico in, ondanks het onderzoek dat wordt gevoerd met het oog op de aflevering van de veiligheidsmachtiging, dat niet met zekerheid de rechtschapenheid van de kandidaat kan waarborgen. Een politiecomplex dat alleen maar zou worden gebruikt voor activiteiten van rekrutering en opleiding van nieuwe rekruten zou het contact met de

³⁷ Zie in dat verband het dossier van het Vast Comité P nr. 77149/2010.

³⁸ Art. VI.II.21 van het KB van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten voorziet "het uitvoeren van een veiligheidsverificatie bedoeld in artikel 22quinquies van de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen, indien het een in de directie van de speciale eenheden te begeven betrekking betreft".

³⁹ Wet van 26 april 2002 houdende de essentiële elementen van het statuut van de personeelsleden van de politiediensten en houdende diverse andere bepalingen met betrekking tot de politiediensten.

⁴⁰ Wet van 21 april 2016 – Wet houdende diverse bepalingen Binnenlandse Zaken - Geïntegreerde politie. In werking getreden op 9 mei 2016.

operationele eenheden vermijden, op zijn minst totdat de kandidaat in dienst treedt, wat de potentiële veiligheidsrisico's zou beperken, daar de kantoren van de speciale eenheden gemakkelijk gelokaliseerd kunnen worden.

7 ONDERZOEK NAAR DE WIJZE WAAROP HET OCAD INTERNATIONALE CONTACTEN ONDERHOUDT MET GELIJKAARDIGE BUITENLANDSE OF INTERNATIONALE DIENSTEN OVEREENKOMSTIG HET ARTIKEL 8, 3° VAN DE OCAD-WET VAN 10 JULI 2006

7.1 Situering en samenvatting van het onderzoek

Dit onderzoek werd gevoerd samen met het Vast Comité van toezicht op de inlichtingen en veiligheidsdiensten. Het onderzoek werd opgestart op basis van verschillende anonieme klachten, van begin 2013, waarbij ook werd rekening gehouden met de vaststellingen en conclusies van eerder gevoerde onderzoeken in 2009 en 2011 rond initiatieven vanuit het OCAD op internationaal vlak. Het onderzoek werd gevoerd met de nodige omzichtigheid en het nodige voorbehoud maar gaf toch aanleiding tot een reeks verificaties bij het OCAD en erbuiten.

7.2 Onderzoeksbevindingen

Naar aanleiding van verschillende anonieme klachten hebben beide comités beslist om de internationale contacten van het OCAD op een structurele wijze te bekijken.

Gezien de vertrouwelijke aard van het onderzoek is het niet mogelijk om in deze tekst gedetailleerd in te gaan op inhoudelijke elementen.

Binnen het onderzoek werden een reeks verificaties uitgevoerd en werd in laatste instantie ook een hearing georganiseerd, om de directeur OCAD de mogelijkheid te geven op de verschillende elementen die uit het onderzoek naar voor kwamen te reageren.

Tot slot werd tevens rekening gehouden met aanvullende schriftelijke bemerkingen van de directeur OCAD.

7.3 Conclusies

Volgende vaststellingen werden gedaan tijdens dit onderzoek:

- Een eerste luik van het onderzoek was toegespitst op de buitenlandse dienstreizen van leden van het OCAD. Uit de cijfers die werden meegedeeld aan de Comités blijkt dat het aantal in het buitenland verrichte opdrachten niet overdreven is.
- De frequentie van de contacten in België met bepaalde buitenlandse overheden en diensten is evenmin problematisch. Ze bewijst dat het OCAD toegankelijk is, wat vermeldenswaardig is.
- De organisatie van contacten met het buitenland is niet het gevolg van een duidelijke en weldoordachte strategie. Er komt evenmin tot uitdrukking dat over het leggen van die contacten overlegd wordt met andere diensten; ze lijken eerder het resultaat te zijn van persoonlijke initiatieven die worden genomen afhankelijk van externe verzoeken en kansen die zich aandienen.
- Er is een gebrek aan rapportering over de contacten, zowel intern als extern de organisatie. Zelden is er duidelijk een toegevoegde waarde, tenzij een eventuele kennisverwerving bij het personeelslid dat op missie wordt gestuurd.
- De contacten van het OCAD met buitenlandse en internationale diensten die geen "gelijkaardige" diensten zijn, zoals voorgeschreven in de OCAD-wet (artikel 8, 3°), zijn problematisch, omdat ze voor verwarring kunnen zorgen over de verantwoordelijkheid van de verschillende Belgische diensten.
- Overigens is uit het onderzoek gebleken dat het OCAD soms informatie krijgt van buitenlandse diensten die het niet systematisch doorzendt aan de bevoegde Belgische overheden, en dat het OCAD bovendien toegeeft dat het zelf ook informatie verstrekt aan die buitenlandse diensten. Die werkwijze is in strijd met het artikel 8, 3°, 2de lid en het artikel 10 van de OCAD-wet.
- Zonder de voorgaande conclusies te minimaliseren, dient te worden onderstreept dat op het moment van het onderzoek het Ministerieel comité voor inlichting en veiligheid (nu de Nationale Veiligheidsraad)⁴¹ nog altijd geen richtlijnen had uitgevaardigd die deze internationale contacten reglementeerden, zoals de OCAD-wet voorziet. Dergelijke richtlijnen zijn noodzakelijk om te

⁴¹ De Nationale Veiligheidsraad werd opgericht bij koninklijk besluit van 28 januari 2015 (BS 30 januari 20154). Dat koninklijk besluit heft het koninklijk besluit van 21 juni 1996 houdende oprichting van een Ministerieel Comité voor inlichting en veiligheid op.

verduidelijken wat het OCAD ter zake mag en niet mag doen. Hierbij dient opgemerkt dat het OCAD nooit enig initiatief nam naar zijn bevoegde ministers om deze kwestie op te helderen. Intussen werden dienaangaande wel een reeks stappen en initiatieven genomen die hebben geleid tot de interne dienstnota van 1 september 2015⁴² en die strikte functioneringsregels oplegt betreffende de internationale contacten. De krachtlijnen van deze dienstnota zijn naar verluidt op hun beurt het resultaat van een voorafgaande bespreking hieromtrent in de Nationale Veiligheidsraad en in het Coördinatiecomité voor inlichtingen en veiligheid in de periode juli-augustus 2015.

De leidinggevenden van de inlichtingendiensten uiten terecht hun bezorgdheid over de wijze waarop het OCAD zijn internationale contacten beheert.

Het gebrek aan transparantie, traceerbaarheid en rapportering in verband met deze contacten heeft bovendien voor gevolg dat de objectiviteit zelf van bepaalde evaluaties in twijfel wordt getrokken door de Belgische inlichtingendiensten. Die vaststelling is bijzonder verontrustend.

De wijze waarop het OCAD bepaalde contacten met het buitenland onderhoudt wordt gepercipieerd als het betreden van het bevoegdheidsdomein van de VSSE en van de ADIV en is dus problematisch voor de samenwerking met die diensten. Die situatie moet grondig herdacht worden.

Het OCAD blijft in gebreke in het nakomen van zijn wettelijke plicht om tweemaal per jaar een activiteitenverslag over zijn strategische doelstellingen, zijn activiteiten en zijn organisatie voor te leggen aan het Ministerieel Comité (nu de Nationale Veiligheidsraad), dat vervolgens moet worden overgezonden aan de toezichtsorganen.

7.4 Aanbevelingen

In een eerder standpunt werd te kennen gegeven dat⁴³:

- het OCAD geen inlichtingendienst is;
- het OCAD niet toe komt om inlichtingen te verzamelen, noch in België, noch in het buitenland, al was het maar om zelf de leemten te vullen die de inlichtingendiensten of ondersteunende diensten in zijn ogen zouden laten vallen;
- het is van belang dat dit orgaan erop toeziet dat er niet de minste ambiguïteit ontstaat over zijn wettelijke opdracht, zowel in zijn communicatie als in zijn contacten met andere Belgische of buitenlandse diensten.

In een streven om rekening te houden met de respectieve politieke en bestuurlijke verantwoordelijkheden van elke instantie die betrokken is bij het aanknopen van internationale contacten, wordt aanbevolen:

- dat de internationale contacten die het OCAD legt met (al dan niet) gelijkaardige buitenlandse diensten worden geplaatst onder het algemeen principe van transparantie en traceerbaarheid, zowel ten aanzien van de bevoegde ministers (Binnenlandse Zaken, Justitie en Landsverdediging) als van de FOD Buitenlandse Zaken, de Belgische politie- en inlichtingendiensten alsook de Vaste Comités P en I;
- dat daartoe het Ministerieel Comité voor Inlichting en Veiligheid (nu Nationale Veiligheidsraad genaamd) een richtlijn uitvaardigt over de wijze om de specifieke internationale contacten van het OCAD met gelijkaardige buitenlandse of internationale diensten te verzekeren overeenkomstig het artikel 8, 3° van de OCAD-wet van 10 juli 2006; in dat opzicht lijkt het nodig dat de richtlijn verduidelijkt welke de strategische partnerdiensten van het OCAD kunnen zijn, welke types van samenwerking kunnen worden aangegaan met die diensten en hoe kan worden bepaald of ze al dan "gelijkaardig" zijn.

Idealiter zou de richtlijn de volgende voorschriften moeten bevatten:

- dat het OCAD de lijst up-to-date houdt van de buitenlandse diensten waarmee het internationale contacten onderhoudt of wenst te onderhouden; dat die lijst wordt voorgelegd

⁴² Het betreft de dienstnota 201504 van het OCAD.

⁴³ Vast Comité I, activiteitenverslag 2011, verslag over het gemeenschappelijk toezichtsonderzoek naar een gepland werkbezoek in het buitenland door het OCAD, II.5. pagina 33.

deel III: gevoerde onderzoeken

aan de Nationale Veiligheidsraad en wordt gepubliceerd in de halfjaarlijkse verslagen van het OCAD;

- dat daartoe de betrokken ondersteunende diensten en klanten van het OCAD worden ingelicht en geraadpleegd voordat er contact wordt gelegd met een buitenlandse dienst, al dan niet gelijkaardig, meer bepaald de VSSE, de ADIV, de federale politie maar ook de FOD Buitenlandse Zaken. Dergelijke contacten en vormen van samenwerking, die de politieke verantwoordelijkheid van de regering en/of de reputatie van het land in de internationale gemeenschap op het spel kunnen zetten, vereisen immers een politieke evaluatie en dekking. Met andere woorden, de bevoegde ministers moeten voldoende ingelicht zijn, zodat ze te allen tijde hun politieke verantwoordelijkheid kunnen nemen;
- dat de eventuele contacten die het OCAD zou willen aanknopen met bepaalde buitenlandse inlichtingendiensten voortaan worden gelegd via het kanaal van de VSSE of de ADIV;
- dat de eventuele contacten die het OCAD zou willen aanknopen met bepaalde buitenlandse politiediensten voortaan worden gelegd via het kanaal van het Commissariaat-generaal, directie van de internationale politiesamenwerking (CGI) van de federale politie;
- dat de deskundigen die uit die politie- of inlichtingendiensten gedetacheerd zijn bij het OCAD bij die contacten worden betrokken;
- dat elke aanknopng van een bilateraal contact met een buitenlandse dienst het voorwerp uitmaakt van een voorafgaande SWOT-analyse⁴⁴;
- dat elke aldus aangegane samenwerking met een buitenlandse dienst het voorwerp uitmaakt van een periodieke evaluatie op basis van de SWOT-criteria;
- dat, op zijn minst, over elke aldus verrichte buitenlandse missie door een lid van het OCAD een schriftelijk en gedetailleerd verslag wordt opgesteld over de gelegde contacten en hun aard; dat die verslagen worden toegezonden aan de betrokken politie- of veiligheidsdiensten;
- dat elke mededeling van informatie aan een derde dienst wordt genoteerd in een ad-hocregister;
- dat een overzicht van de internationale contacten van het OCAD en van de deelnames van zijn personeelsleden aan evenementen in het buitenland wordt opgenomen in elk halfjaarlijks verslag dat die dienst moet opstellen krachtens het artikel 10 § 4 van de OCAD-wet;
- dat het OCAD een interne richtlijn opstelt om te bepalen welke praktische en veiligheidsregels er moeten worden gevolgd bij verplaatsingen naar het buitenland door leden van de directie en/of het personeel van die dienst in het kader van hun beroepsactiviteit;
- dat het OCAD gebruik maakt van de beveiligde internationale verbindingen van de inlichtingendiensten om te corresponderen met buitenlandse diensten;
- dat het OCAD zelf geen verslag meer stuurt noch verspreidt aan buitenlandse ambassades.

Het is tevens wenselijk dat zowel de VSSE als de ADIV het OCAD uitnodigen op overlegvergaderingen met buitenlandse inlichtingendiensten, zeker wanneer die handelen over informatie betreffende dreigingen die vallen onder de bevoegdheid van het OCAD.

Bovendien zou het OCAD van de gelegenheid gebruik kunnen maken om hypothesen te toetsen, informatie uit de eerste hand te krijgen, enz. Zo zouden de betrokken diensten hun wederzijds vertrouwen kunnen versterken met het oog op een betere samenwerking.

De eerste akkoorden gesloten tussen de leiding van het OCAD en die van de VSSE lijken een eerste stap te zijn op weg naar een oplossing van de problemen die veroorzaakt zijn door bepaalde internationale contacten van het OCAD. Een structurele oplossing kan echter niet worden gevonden zonder dat de Nationale Veiligheidsraad richtlijnen uitvaardigt, zoals de OCAD-wet voorziet. Een aanzet hiertoe kwam ondertussen al via een dienstnota van het OCAD (*cf. supra*).

⁴⁴ Wat in het Engels een SWOT-analysis (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) wordt genoemd, is een analyse van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen die op het spel staan.

8 GEWELD TEGEN POLITIE – IMPLICATIES DREIGINGSNIVEAU 3

8.1 Context en samenvatting van het onderzoek

Op 15 januari 2015 besliste de federale regering het algemene dreigingsniveau in ons land van niveau 2 naar niveau 3 op te trekken. Dit dreigingsniveau werd verschillende malen hernieuwd om uiteindelijk op 9 maart 2015 afgebouwd te worden naar niveau 2 met bijzondere waakzaamheid maar met behoud van niveau 3 voor bepaalde instellingen en specifieke belangen. De verschillende dreigingsniveaus zijn bepaald in het artikel 11 van het koninklijk besluit van 28 november 2006 tot uitvoering van de wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging⁴⁵ en het behoort tot de verantwoordelijkheid en de opdrachten van het "Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse" (hierna OCAD)⁴⁶ om na een evaluatie het dreigingsniveau te bepalen. De Algemene directie Crisiscentrum (ADCC)⁴⁷ beveelt op basis hiervan een reeks, niet bindende, maatregelen aan die overgemaakt worden aan de politiediensten. Ook de federale politie stelde een lijst met een aantal operationele uitvoeringsmaatregelen voor. Deze richtlijnen golden als aanbeveling voor de lokale politie maar dienden wat de federale politie betreft nageleefd te worden. Zowel de ADCC als de federale politie stellen dat de aanbevolen maatregelen kunnen aangepast worden aan specifieke lokale omstandigheden en risico's.

Het Vast Comité P wenste te weten in welke mate de uitvoering van bepaalde (beveiligings)maatregelen een invloed had op de dienstverlening aan de bevolking, op de individuele politieambtenaar en op het vlak van de werking van de organisatie van de dienst. Daartoe werd een bevraging gedaan van de lokale politiezones en van de federale politie.

8.2 Vaststellingen

De korpschefs die gevolg gaven aan de bevraging lieten duidelijk blijken begaan te zijn door de problematiek. Echter rijst bij velen de vraag naar de haalbaarheid om bepaalde maatregelen op (middel)lange termijn vol te houden. Ook wordt de bezorgdheid geuit dat bepaalde maatregelen haaks staan op de principes van de gemeenschapsgericht politiezorg. Enkele korpschefs stellen zelfs onomwonden verwonderd te zijn dat de dienstverlening aan de bevolking en het principe van *community policing* (zo) snel aan de kant worden geschoven in een (meer) bedreigende context.

Zo werd de onthaalfunctie voor de bevolking bemoeilijkt doordat in vele commissariaten de openingsuren werden aangepast, in die zin dat ze voornamelijk werden beperkt in de avond en tijdens de weekeinden. In sommige politiezones werden de lokale antennes gesloten en bleef enkel het hoofdcommissariaat waar de onthaalfunctie werd vervuld toegankelijk. Ook wordt vaak de bezoekers gevraagd een afspraak te maken of, voorafgaand aan hun intrede in het gebouw, aan te bellen opdat het personeel al een eerste visuele verificatie zou kunnen doen. Een aantal korpschefs geeft dan weer expliciet aan geen wijzigingen door te willen voeren in de openingsuren van het onthaal omdat dit ten nadele zou kunnen zijn van de bevolking.

Ook voor de wijkwerking, belangrijke pijler van de gemeenschapsgerichte politie, hadden de maatregelen een belangrijke impact. Wijkagenten dienden met twee te zijn en niet-dringende opdrachten mochten niet meer worden uitgevoerd. In sommige politiezones dienden de wijkagenten hun buitendiensten in burgerkledij uit te voeren, in andere zones werd hen dan weer opgelegd deze diensten steeds in uniform, al dan niet met kogelwerende vest en wapen, te doen. De maatregel dat buitendiensten niet meer alleen mogen gebeuren, wordt door vele korpschefs als meest belemmerend beschouwd. Deze maatregel veroorzaakt immers een achterstand in de uitvoering van de taken van de wijkagent, in het bijzonder bij de domicilieonderzoeken.

Andere maatregelen die een impact hadden op de dienstverlening aan de bevolking zijn het beperken, uitstellen of zelfs schrappen van niet-dringende opdrachten zoals het schooltoezicht of controleacties in het verkeer. In het verlengde hiervan werd door bepaalde korpschefs gesteld dat de uitvoering van de zonale veiligheidsplannen tijdelijk diende opgeschort te worden.

Uit de ontvangen antwoorden bleek evenzeer een grote verscheidenheid in de door de korpsleiding aan hun personeel voorgestelde of opgelegde maatregelen. Zo wordt in sommige korpsen het woon-

⁴⁵ BS 1 december 2006.

⁴⁶ Artikel 5 van de wet 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging, BS 20 juli 2006.

⁴⁷ Artikel 10 §§ 1- 4 van de wet van 10 juli 2006 betreffende de analyse van de dreiging, BS 20 juli 2006.

deel III: gevoerde onderzoeken

werkverkeer in burgerkledij verplicht en bij anderen enkel aangeraden. Soms wordt de mogelijkheid geboden om deze verplaatsingen gewapend te doen, veelal na een gemotiveerd schrijven aan de korpschef, maar dit lijkt niet systematisch te zijn. Voor de administratieve dienstverplaatsingen wordt in bepaalde zones aangegeven dat deze in burgerkledij dienen te gebeuren, waarbij voor sommigen nog de wapendracht wordt verplicht evenals het gebruik van een geanonimiseerd voertuig en dient men vergezeld te zijn van een collega. De mogelijkheid wordt ook geboden om het naamplaatje niet meer te dragen. En is bij sommige zones beslist dat de ploegen zowel bij aanvang van hun dienst als op het einde hiervan zich radiofonisch moeten melden, dan wordt dit bij andere zones enkel bij aanvang van de dienst verwacht en bij nog andere zones pas op het einde van de dienst.

Sommige korpsen hebben beslist dat het burgerpersoneel niet meer met een herkenbaar politievoertuig mag rijden, bijvoorbeeld voor een technische keuring of onderhoudsbeurt, of enkel indien het personeelslid vergezeld is door een gewapende collega. Een beslissing die de administratieve taken verschuift naar het operationeel kader en zorgt dat er nog minder operationele capaciteit is voor de extra opdrachten die de maatregelen gekoppeld aan de verhoogde terreurdreiging met zich brengen.

Enkele korpschefs hebben ook maatregelen genomen op het vlak van het gebruik van sociale media en de website van hun zone. Zo werden in sommige zones de foto's en namen van het personeel, inzonderheid die van de wijkagenten, verwijderd of werd beslist de op til zijnde verkeersacties niet meer te melden. Ook werd het personeel gevraagd discreet om te gaan met hun aanwezigheid op sociale media in de privé-sfeer.

Een aantal door de ADCC voorgestelde maatregelen heeft betrekking op de veiligheid in de politieggebouwen. Zo wordt aanbevolen het onthaal in het politieggebouw gewapend uit te voeren wat belangrijke implicaties heeft op de uitvoering ervan gelet deze dienstverlening veelal wordt gedaan door burgerpersoneel. Ook hier worden er verschillende vormen van aanpak gemeld waarbij het burgerpersoneel hetzij wordt vervangen hetzij wordt bijgestaan door een gewapende collega, of in bepaalde gevallen zelfs door de leiding wordt besloten de post tijdelijk te sluiten. Enkele (infrastructurele) maatregelen zijn makkelijk(er) uit te voeren, zoals het beperken van het aantal toegangen tot de gebouwen en het bewaken van de beschikbare toegangen door gewapend personeel, het dragen van een identificatiebewijs binnen de gebouwen, het registreren van de bezoekers en het begeleiden ervan tijdens hun verblijf in het gebouw. Er zijn ook politiezones die op eigen initiatief maatregelen nemen om de veiligheid in en rond de gebouwen te verhogen, zoals het plaatsen van een verduisterende folie op de ramen, van veiligheidsbarrières aan de garages en van palen om ramkraken te verhinderen.

8.3 Conclusies

De korpschefs zien zich voor een moeilijke evenwichtsoefening tussen enerzijds een specifiek veiligheidsbeleid die de dreiging noodzaakt en anderzijds het uitvoeren van de reguliere politietaken die tot doel hebben de algemene veiligheid van de bevolking te verzekeren. Analyse van de antwoorden op vragen betreffende maatregelen in het verhoogde dreigingsniveau, maakt duidelijk dat deze maatregelen de dagelijkse werking van de politiediensten grondig hebben beïnvloed: tweemansdiensten in plaats van eenmansdiensten, administratieve verplaatsingen en woon-werkverkeer in burgerkledij, waardoor de aanwezigheid van een politieambtenaar minder zichtbaar is, de mogelijkheid het dienstwapen mee naar huis te nemen doet 'schietincidenten' toenemen, het verminderen van het schooltoezicht, de controle van bezoekers van de politiecommissariaten, het uitstellen van niet-dringende acties, de wijkburelen in deelgemeenten die niet of minder toegankelijk zijn, de achterstand in de bevolkingsonderzoeken, het stopzetten van bijstand aan de gerechtsdeurwaarders, het verhoogde onveiligheidsgevoel bij de politiemensen zelf,...

Het is een markante vaststelling dat de korpsen vaak een verschillende invulling geven aan de voorgestelde maatregelen, zoals de wapendracht tijdens het woon-werkverkeer of eenmansdiensten. Een aantal zones geeft zelfs aan *business as usual* te hebben gedaan. Hierdoor wordt natuurlijk vanuit veiligheidsstandpunt een omgekeerd effect bereikt en de betrokken zones stellen zich bloot aan een hoger risico aangezien zij de zwakste schakel vormen. Anderen hebben tussentijds zelf besloten de maatregelen te versoepelen zonder dat daartoe grond kan gevonden worden in een verminderde dreiging. Deze vaststelling betekent ook dat men als overheid totaal geen zicht heeft op wie zich op welke wijze beveiligd.

Uit de analyse blijkt dat de korpschefs sneller maatregelen uitvoeren als deze specifiek en concreet zijn, eerder dan in algemene bewoordingen geformuleerd. Dit kan onder meer verklaard worden door de vele maatregelen die worden voorgesteld. Daarbij komt dat het voor vele korpsen gewoon onrealistisch en onmogelijk is om al de voorgestelde maatregelen rigoureuus op te volgen of te blijven opvolgen. Het zijn uiteraard 'maar' aanbevelingen maar ondertussen is de verantwoordelijkheid toch wel verlegd naar de korpschef die mogelijk niet over de middelen beschikt. Ook werd de vraag gesteld of de te nemen maatregelen op individueel niveau (o.a. het dragen van een kogelwerende jas) op termijn geen psychische en fysieke overbelasting kunnen veroorzaken. Wat dat betreft, lijkt er niets in plaats te zijn gesteld.

Een bijzonder aspect betreft de agenten van politie in die zin dat de genomen maatregelen ertoe leiden dat agenten van politie tijdens hun opdrachten dienden 'beveiligd' te worden door een gewapende collega-politieambtenaar. Vele respondenten merken op dat voor de 'buitenwereld' er geen zichtbaar verschil is tussen de agenten van politie en de politieambtenaren, op de bewapening na. Een en ander is des te belangrijker nu dat agenten van politie vaak instaan voor het schooltoezicht, de bemande radarcontroles en het vaststellen van verkeersongevallen.

De belangrijkste kritiek lijkt te zijn dat de korpsen enerzijds wel moeten instaan voor het al dan niet nemen van veiligheidsmaatregelen maar dat zij anderzijds onvoldoende elementen in handen hebben om een adequate dreigingsanalyse te maken. Het is te begrijpen dat niet alle informatie kan gedeeld worden en beperkt dient gehouden te worden, maar het blijft evenwel een legitieme vraag. Het beschikken over voldoende elementen om deze dreigingsanalyse uit te voeren is niet enkel van belang om het veiligheidsbeleid binnen het korps te kunnen afstemmen op de dreiging maar ook om het personeel te overtuigen van het belang deze maatregelen op te volgen.

8.4 Aanbevelingen

Voor zover bekend is het de eerste maal dat de politie zelf het voorwerp uitmaakt van een dreiging. Het omgaan met die dreiging is nieuw maar het kan niet uitgesloten worden dat dit in de toekomst nog het geval kan zijn. Er dient dus verder nagedacht hoe men een en ander kan verzoenen met de dagelijkse politiewerking ten aanzien van de bevolking.

Het is een vaststelling waar we niet omheen kunnen dat het aantal en de inhoud van de door ADCC en federale politie voorgestelde maatregelen een niet te onderschatten impact hebben op de relatie die de politiediensten onderhouden met de bevolking. De principes van de *community policing* komen onder druk te staan en de politie neigt zich terug te plooiën, terwijl ze, volgens een aantal korpschefs, net duidelijker in het straatbeeld zou moeten komen te staan. Dit zowel om de bevolking gerust te stellen als om de noodzakelijke informatie in de strijd tegen de dreiging te bekomen. Een bezorgdheid die menig korpschef deelt.

In ons land geldt dat het OCAD het dreigingsniveau vastlegt en mededeelt aan de Nationale Veiligheidsraad waarbij het ADCC vervolgens de maatregelen voorstelt die kunnen genomen worden. Maar uiteindelijk zijn het de korpschefs en de commissaris-generaal die de maatregelen voor hun diensten zullen opleggen en daarvoor verantwoordelijk zijn. Dat daarbij getracht wordt zoveel mogelijk de aanbevelingen te volgen is normaal, kwestie achteraf niet verantwoordelijk gesteld te worden naar aanleiding van een incident te wijten aan het niet opvolgen van een aanbeveling. Maar dit betekent ook dat de voorstellen haalbaar en vol te houden moeten zijn. Dit is zeker het geval nu blijkt dat de korpsen verstoken bleven van enige concrete informatie die maakt dat het hen onmogelijk is een adequate dreigingsanalyse te maken.

Wat de voorgestelde/opgelegde maatregelen zelf betreft, stelt zich de vraag of er vooraf geen denkoefening dient gemaakt te worden waarbij deze per niveau bepaald worden, uiteraard mits aanpassingen aan de concrete elementen waarover men beschikt. Een gedegen voorbereiding zal ook vermijden dat er vanuit het ADCC en de Federale politie verschillende versies met maatregelen worden verspreid, wat tegenstrijdheden vermijdt en bijdraagt tot de coherentie.

Tot slot dient ook een inspanning te worden gedaan om zo snel mogelijk de korpsen in te lichten. Meerdere malen werd opgemerkt dat zij via de media sneller informatie bekwamen dan via de officiële kanalen: dit betreft niet enkel de dreiging zelf, maar ook incidenten die in de pers kwamen en leidden tot toegenomen spanning, maar die dan achteraf onschuldig bleken.

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ADCC	Algemene directie van het crisiscentrum
ADIV	Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid
AG	Agent van politie
AIG	Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
AIRPOL	Europees netwerk van politiediensten en grenscontrolediensten
ANPA	Académie Nationale de Police - Nationale Politieacademie
ASBL	Association sans but lucratif
BS	Belgisch Staatsblad
CALog	Logistiek en administratief kader
CAT	Comité tegen foltering van de Verenigde Naties
CECyF	Centre expert de la cybercriminalité français
CEP	Centre d'Études sur la Police
CEPOL	European Police College
CG	Commissaris-generaal
CGI	Directie van de internationale politiesamenwerking
CGL	Directie van de relaties met de lokale politie
CGO	Directie van de operationele politionele informatie
CIC	Communicatie- en informatiecentrum
CoPPRa	Community Policing Preventing Radicalisation and Terrorism
CP	Commissaris van politie
CPS	Centrum voor Politiestudies
CPT	Europees Comité ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing
c. q.	casu quo
CTIF	Central Technical Interception Facility
DAC	Directie van de politie van de verbindingswegen
DAH	Directie van de wegpolie
DAO	Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie
DE	Dienst Enquêtes
DGA	Algemene directie van de bestuurlijke politie
DGJ	Algemene directie van de gerechtelijke politie
DGR	Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie
DirCo	Directeur-coördinator
DirCom+	Directiecomité van de geïntegreerde politie
DIT	Dienst intern toezicht
DIV	Dienst Inschrijvingen van Voertuigen
DJSOC/T	Centrale directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit – afdeling terrorisme

Gebruikte afkortingen

DJT	Centrale directie van de technische en wetenschappelijke politie
DNA	Desoxyribo Nucleic Acid
DSE	Directie van de opleiding
DSU	Directie van de speciale eenheden
EHRM	Europees Hof voor de rechten van de mens
EPAC	European Partners Against Corruption
EPZ	Eerstelijns politie zorg
EU	Europese Unie
EUR	Euro
FedPol	Federale politie
FGP	Federale gerechtelijke politie
FOD	Federale overheidsdienst
FRANCOPOL	Franstalig netwerk en orgaan voor overleg en samenwerking inzake politionele opleiding en expertise
GPI	Richtlijn voor de geïntegreerde politie - police intégrée
HINP	Hoofdinspecteur van politie
HRM	Human Resources Management
IBZ	Intérieur – Binnenlandse Zaken
IFA	Institut de Formation de l'Administration fédérale
INP	Inspecteur van politie
KB	Koninklijk besluit
KUL	Katholieke universiteit Leuven
LPA BruNat	Luchtvaartpolitie Brussel-Nationaal
LPA	Luchtvaartpolitie – police aéronautique
LTF	Local Task Force of lokaal overlegplatform
LWTP	Laboratorium voor wetenschappelijke en technische politie
MFO	Missions Fédérales – Federale Opdrachten
MFO-3	Gemeenschappelijke richtlijn MFO-3 van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken betreffende het informatiebeheer inzake gerechtelijke en bestuurlijke politie
NICC	Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie
NTF	National Task Force
NTSU	National Technical Support Unit
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
OFO	Opleidingsinstituut van de federale overheid
PIVO	Provinciaal instituut voor vorming en opleiding van Vlaams-Brabant
PKK	Partiya Karkeran Kurdistan – Koerdische Arbeiderspartij
PLP	Police locale – Lokale politie
PV	Proces-verbaal
PZ	Politiezone

RAN	Radicalisation awareness network
RAR	Rapport administratif - administratief informatierapport
RIR	Rapport informatif - informatierapport
s.l.	sensu lato
SdPSP	Service des pensions du secteur public
SLA	Service level agreement
SPC	Spoorwegpolitie – police des chemins de fer
UCL	Université catholique de Louvain
ULB	Université libre de Bruxelles
ULg	Université de Liège
UPO	Universeel periodiek onderzoek
UVCW	Union des villes et communes de Wallonie
VCLP	Vaste Commissie van de lokale politie
VSSE	Veiligheid van de Staat – Sûreté de l'État
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk
WGP	Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus
WPR	Wegpolitie – Police de la Route
ZP	Zone de police